

01.01.2017-жылдан 31.12.2017-жылга чейинки мезгил аралыгына карата Кыргыз Республикасынын Транспорт жана жол министрлигинде жана анын түзүмдүк бөлүмдөрүндө бюджеттик кирешелер жана чыгымдар сметаларынын жана башка каражаттардын аткарылышына жүргүзүлгөн аудит жөнүндө отчет

Аудит жүргүзүү үчүн негиз: 2018-жылга Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын аудиттер планы.

Аудит объектиси: Кыргыз Республикасынын Транспорт жана жол министрлиги жана анын түзүмдүк бөлүмдөрү.

Аудиттин максаты: бюджеттик кирешелер жана чыгымдар сметаларынын жана башка каражаттардын аткарылышына аудит.

Аудит мезгили: 01.01.2017-жылдан 31.12.2017жылга чейин.

Аудиттелген мезгилге карата каржылоону бөлүштүрүүчүлөр болуп, төмөндөгүлөр эсептешишкен:

- *биринчи кол коюу укугу менен:* министр Калилов Ж.К. министрдин орун басары Жусубалиев А.И. – бүтүндөй аудиттелген мезгилге карата;

- *экинчи кол коюу укугу менен:* Бухгалтердик эсеп жана отчеттуулук бөлүмүнүн башчысы Мамбеталиева С.Б. - бүтүндөй аудиттелген мезгилге карата.

Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын мурунку адитинин жыйынтыктары боюнча жазма буйруктун жана сунуштардын аткарылышы

Кыргыз Республикасынын Транспорт жана жол министрлигине жүргүзүлгөн мурунку аудиттин жыйынтыктары боюнча жөнөтүлгөн жазма буйруктун ичинен төмөндөгү пункттар аткарылбай калган жана жарым-жартылай аткарылган:

- *5.2-пункт:* *жарым-жартылай аткарылган*, б.а. 8 836,6 миң сом суммасындагы чегерилүүгө тийиш болгон ченемден ашык корлордун ичинен 4 979,1 миң сомго корлор чегерилген, 3 857,6 миң сом калган сумма 2019-жылы чегерилет;

- *5.3.2 жана 5.3.3-пункттар:* «Бишкек-Аэропорт Манас» автожолун капиталдык ондоо” долбоору боюнча аткарылган эмес, б.а. асфальт бетонду төшөө үчүн 23 131,0 миң сомго негизсиз төлөнгөн сумма кайтарылган эмес жана «Технотоп» компаниясынын эсебинен жолду тегиздөө боюнча 99 083,7 миң сомдук кемчиликтер четтетилген эмес;

- *5.4.1-пункт:* «Балыкчы-Тамчы-Корумду» автожолун реконструкциялоо долбоору боюнча *аткарылган эмес*, б.а. «Лонг-Хай» компаниясы тарабынан жолду тегиздөө боюнча 46 033,8 миң сомдук кемчиликтер четтетилген эмес, же КР ЖжанаТМ алдындагы Жол чарба департаментинин түшүндүрмөсү (03.11.2018-жылдагы №04-4/1690 каты) боюнча, III Дүйнөлүк көчмөндөр оюнуна жана Түрк тилдүү мамлекеттердин кызматташуу Кеңешинин саммитине даярдануу боюнча иштерди өткөрүүгө байланыштуу, «Лонг-Хай»

компаниясы тарабынан жолду тегиздөө 2019-жылдын II жана III кварталында жүрөт;

- *6.2-пункт:* 31.12.2017-жылдагы абал боюнча ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоор» балансы боюнча «Кросс Инк» ЖЧКсы үчүн 2142,0 миң сом суммасында дебитордук карыз эсептелген, ал график боюнча төлөнүүдө.

Аудит объектисине кыскача мүнөздөмө

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 09.08.2016-жылдагы №436 токтому менен бекитилген, “Кыргыз Республикасынын Транспорт жана жол министрлиги жөнүндө” Жобого ылайык, Кыргыз Республикасынын Транспорт жана жол министрлиги (мындан ары – КР ТжанаЖМ) мамлекеттик саясатты ишке ашыруучу жана автомобиль, темир жол аба, электр жана суу транспорту чөйрөсүндө башкарган жана суу транспорту, автомобиль жана темир жолдордун ишин көзөмөлдөө жана контролдоо функциясынан сырткары мамлекеттик саясатты ишке ашырган аткаруу бийлигинин мамлекеттик органы болуп эсептелет.

Министрликтин борбордук аппаратын күтүү боюнча чыгымдар, республикалык бюджеттин каражаттарынын жана Кыргыз Республикасынын Мыйзамдарына каршы келбеген башка булактын эсебинен жүргүзүлөт.

Министрликтин түзүмүнө төмөндөгү ведомстволук уюмдар кирет: Жарандык авиация агенттиги, Автомобиль, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдоо агенттиги, Жол чарба департаменти, “Кыргыз темир жол” Улуттук компаниясы” Мамлекеттик ишканасы, «Кыргызаэронавигация» мамлекеттик ишканасы, “Автовокзалдар жана автостанциялар” Мамлекеттик ишканасы, «Кыргызжолтрансдолбоор» илимий-изилдөө институту (мынданы ары - ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоор»), “Өндүрүш-инновациялык борбор” Мамлекеттик мекемеси.

Бюджеттик жана башка каражаттардын кирешелер жана чыгымдардын топтолгон сметаларын талдоо

2017-жылга Министрликтин бекитилген бюджетти 19 531 770,7 миң сомду түзгөн, анын ичинен, кезектеги бюджет - 2 387 502,9 миң сом, атайын каражаттар - 6 566,7 миң сом, капиталдык салымдар - 900 000,0 миң сом, өнүгүү бюджетти (инвестициялык долбоорлор) - 16 237 701,1 миң сом.

Чыгымдардын такталган бюджетти 20 480 462,7 миң сомду түзгөн (кезектеги бюджет - 2 412 732,5 миң сом, атайын каражаттар - 76 129,4 миң сом, капиталдык салымдар - 2 544 794,4 миң сом, өнүгүү бюджетти - 15 446 806,4 миң сом) жана бекитилген бюджетке карата 948 692,0 миң сомго көбөйгөн. 2016-жылга салыштырмалуу, 2017-жылы такталган бюджет 4 665 862,1 миң сомго көбөйгөн, мында атайын каражаттар 189 407,9 миң сомго кыскарган.

Каржылоо 2016-жылга салыштырмалуу 4 825 012,3 миң сомго көбөйгөн жана 19 692 244,5 миң сомду түзгөн (кезектеги бюджет - 2 402 605,9 миң сом, атайын каражаттар - 51 011,1 миң сом, капиталдык салымдар - 2 063 886,7 миң

сом, өнүгүү бюджети - 15 174 740,8 миң сом), мында 144 429,4 миң сомго атайын каражатты кыскартуу менен.

Борбордук аппараттын чыгымдары 2017-жылга 119 237,8 миң сом суммасында бекитилген, такталган сумма 78 855,8 миң сомду түзгөн, же чыгымдар 40 382,0 миң сомго азайган, каржылоо жана кассалык чыгымдар 77 759,4 миң сомду, же төмөндөгү таблицадагы чыгымдар беренелер бөлүгүндө 98,6%ды түзгөн:

МИҢ СОМГО

Чыгымдар беренелеринин аталышы	Бекитилген	Такталган	Аткаруу	Четтөө (-,+)	%
Эмгек акы	19 941,7	20 845,7	20 798,1	-47,6	99,8
Соцфондго төгүмдөр	2 960,2	3 093,8	3 093,8	0,0	100,0
Кызматтык иш сапарларга чыгымдар	2 238,1	2 238,1	2 238,1	0,0	100,0
Байланыш кызматы	1 200,0	1 200,0	979,2	-220,8	81,6
Ижара акысы	2 671,4	2 417,6	2 186,1	-231,5	90,4
Транспорттук кызматтар	1 050,0	842,6	703,6	-139,0	83,5
Жана башка товарларды жана кызматтарды сатып алуу	1 097,0	6 149,7	6 149,7	0,0	100,0
Мүктү кезектеги ондоо боюнча чыгымдар	0,0	23,2	23,2	0,0	100,0
Кезектеги чарбалык максаттар үчүн буюмдарды жана материалдарды сатып алуу	712,1	561,2	520,6	-40,6	92,8
Күзөт кызматын сатып алуу	120,0	120,0	115,2	-4,8	96,0
Коммуналдык кызматтар	1 418,7	1 418,7	1 418,7	0,0	100,0
Жана башка коммуналдык кызматтарга төлөө	56,1	56,1	56,1	0,0	100,0
Финансылык эмес мамлекеттик ишканаларга субсидийлер	82 000,0	6 833,3	6 833,3	0,0	100,0
Эл аралык уюмдардын гранттары	3 512,5	3 512,5	3 409,1	-103,4	97,1
Социалдык камсыздоо боюнча жөлөк пул	60,0	60,0	53,0	-7,0	88,3
Сот чечимдерин аткаруу	0,0	1 229,9	1 229,9	0,0	100,0
Имараттар жана курулмалар	200,0	3 910,1	3 910,1	0,0	100,0
Машиналар жана жабдуулар	0,0	24 343,3	24 041,6	-301,7	98,8

Жол тармагын каржылоону талдоо

Жалпы пайдалануудагы автомобиль жолдорун оңдоо жана күтүү боюнча каржылоо чыгымдары үчүн республикалык бюджеттен бөлүнгөн каражаттарды пландоо жана пайдалануу тартиби, Жол менен транспорт министри бекиткен Жобо менен белгиленет.

Жобо жалпы пайдалануудагы автомобиль жолдорун жана жол курулмаларын оңдоо боюнча планды түзүү, макулдашуу, бекитүү, тартипке салуу үчүн Жобо (мындан ары - Титулдук тизме) иштелип чыгат.

Министрлик бөлүнгөн бюджеттик каражаттар башкы тескөөчү болуп эсептелет жана автомобиль жолдорун жана жол курулмаларын оңдоо боюнча Титулдук тизмени өз алдынча түзөт, ошондой эле өнүгүү бюджетти жана капиталдык салымдар боюнча каражаттарды багыттоо артыкчылыгын аныктайт.

2017-жылга министрдин буйругу менен, 2 Титулдук тизме бекитилген: 1-02.02.2017-жылдагы 1 999 496,7 миң сом, 2 - 02.05.2017-жылдагы 2 186 939,6 миң сом. Мында, берилген бекитилген титулдук тизмелердин биринде да бекитүү жана макулдашуу датасы көрсөтүлгөн эмес.

Жол чарба башкармалыгынын (ЖЧБ) түзүмдүк бөлүмдөрү боюнча бекитилген 2 титулдук тизмени салыштырмалуу талдоодо, 2 титулдук тизме менен төмөндөгү автожол башкармалыктары боюнча каржылоону көбөйтүү бөлүгүн өзгөртүүлөр киргизилген:

«Жалал-Абад-Балыкчы» (ПЛУАД №6) 6 196,4 миң сомго, «Ош-Сарыташ-Иркештам» (УАД ОСИ) - 5 875,4 миң сомго, «Ош-Баткен-Исфана» (УАД ОБИ) - 5 659,8 миң сомго, «Бишкек-Нарын-Торугарт» (УАД-БНТ) – 38 053,5 миң сомго. Ошондой эле, «Бишкек-Ош» (ГДАД-Бишкек-Ош) авто жолунун Башкы дирекциясын каржылоо бир кыйла 143 004,6 миң сом өлчөмүндө көбөйтүлгөн.

Ошону менен бирге, ЖЧБнын төмөндөгү бөлүмдөрүн каржылоо азайтылган: Чүй областы боюнча №1 регионалдык бөлүм (ПЛУАД №1) - 4 350,0 миң сомго, Нарын областы боюнча №2 регионалдык бөлүм (ПЛУАД №2) - 2 889,7 миң сом, Талас областы боюнча №3 регионалдык бөлүм (ПЛУАД №5) – 3 420,9 миң сом, Ысык-Көл областы боюнча №4 регионалдык бөлүм (ПЛУАД №4) - 685,8 миң сом.

Иштин түрү боюнча титулдук тизмелерди салыштырмалуу талдоонун жүрүшүндө, бир кыйла өлчөмдөгү каржылоо, төмөндөгүдөй чыгымдардын түрлөрү боюнча көбөйгөн: алар, күтүлбөгөн жана башка чыгымдар (жаратылыш кырсыктары) - 125 392,0 миң сомго, оңдоо-калыбына келтирүү жана чыңдоо иштери – 40 507,0 миң сом, кезектеги оңдоо – 30 082,0 миң сом, чакыруучу светофорлорду орнотуу – 25 510,3 миң сом, тоннель аркылуу автоматташтырылган тутумун орнотуу – 23 500,0 миң сом, кышкы күтүү - 20 321,0 миң сом ж.б. Мында, 20 000,0 миң сомго кыскартуу «Бишкек - Ош, 246 км авто жолунун көчкүдөн коргоо галереясы боюнча даярдоо иштерин каржылоо иштерине туш болгон.

ЖЧБнын жооптуу кызматкерлери тарабынан, түзүмдүк бөлүмдөрдү жана

иштин түрлөрүн каржылоону көбөйтүү жана азайтуунун негизделген себептери менен түшүндүрмө кат аудитке берилбегендигин, белгилей кетүү керек.

Бюджеттик каражаттар боюнча чыгымдар сметасынын аткарылышын талдоо

Жол чарба департаментинин (ЖЧД) жалпы такталган бюджетти 2017-жылга 4 214 636,4 миң сомду түзгөн, анын ичинен: кезектеги бюджет боюнча - 1 979 842,0 миң сом, мамлекеттик капиталдык салымдар (МКС) боюнча - 2 234 794,4 миң сом.

Жол тармагын жалпы каржылоо 4 086 250,9 миң сомду түзгөн (кезектеги бюджет - 1 978 769,2 миң сом, капиталдык салымдар - 2 107 481,7 миң сом), же 2017-жылга каралган каражаттардан 97,0%.

ЖЧДнын ведомстволук ишканалары тарабынан 4 376 306,8 миң сомдук көлөмдөгү иштер аткарылган, анын ичинен: кезектеги бюджет боюнча (“Имараттар жана курулмалар” беренеси боюнча) - 2 206 627,8 миң сом, МКС - 2 169 679,0 миң сом.

Мамлекеттик капиталдык салымдар боюнча аткарылган иштердин көлөмүнүн көрсөтүлгөн суммасы, ыкчам маалымат катары берилгендигин, мамлекеттик капиталдык салымдар боюнча акыркы такталган сумма, текшерүү аяктаганга чейин берилбегендигин, белгилей кетүү керек.

“2017-жылга республикалык бюджет жана 2018-2019-жылдарга болжолдоо жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык, 2017-жылга автомобиль жолдорун оңдоо жана күтүүгө, каражаттар **кезектеги бюджет** боюнча 1 999 496,7 миң сомго бекитилген (анын ичинен, жол фондусу - 1 986 670,7 миң сом, ЖЧД аппараты - 12 826,0 миң сом).

Каржылоодо төмөндөгү каражаттар алынып салынган:

- Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын 24.02.2017-жылдагы жазма буйругу боюнча - 258,4 миң сом;

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 03.02.2017-жылдагы №68 токтомуна ылайык (Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Экологиялык жана техникалык коопсуздук мамлекеттик инспекциясынын пайдасына мамлекеттик органдардын ишин оптималдоо максатында) - 4 733,4 миң сом;

- мамлекеттик сатып алууларды жүргүзүүнү натыйжасында үнөмдөлгөн - 66 000,0 миң сом.

2017-жылы ЖЧДга төмөндөгүлөр боюнча кошумча каражаттар бөлүнгөн: 2017-жылга Министрликке каралган каражаттардын эсебинен компенсациялары жана бир жолку жөлөк пулдарды “Финансылык эмес мамлекеттик ишканаларга субсидилер” беренеси боюнча - 22 442,9 миң сом, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Бюджет жана финансы боюнча комитетинин 12.06.2017-жылдагы чечиминин негизинде (жаратылыш кырсыктарынын кесепеттерин жоюу) - 165 000,0 миң сом, кышкы күтүү - 130 000,0 миң сом, литер (Жарандык авиация агенттигине) - 11 000,0 миң сом.

Кезектеги бюджет боюнча 255 000,0 миң сомго секвестирленген жана ага ылайык, 2017-жылга такталган бюджет **1 979 842,0 миң сомду** түзгөн (анын ичинен, жол фондусу - 1 960 058,3 миң сом, ЖЧД аппараты - 19 783,7 миң сом).

Каржылоо жана кассалык чыгымдар, факты жүзүндөгү - 1 894 920,4 миң сом чыгымдар алдында (анын ичинен, жол фондусу - 1 877 990,3 миң сом, ЖЧД аппараты - 16 930,1 тыс. сомов), **1 978 769,2** миң сомду түзгөн (анын ичинен, жол фондусу - 1 959 316,0 миң сом, ЖЧД аппараты - 19 453,2 миң сом), төмөндөгү таблицаны караңыз.

(миң сом)

Аталышы	Бекитилген	31.12.2017-жылга карата бюджеттин аткарылышы			
		Такталган	Каржы-лоо	Кассалык чыгымдар	Факты жүзүндөгү чыгымдар
1	2	3	4	5	6
Жол чарба департаменти (аппарат)	12826,0	19783,7	19453,2	19453,2	16930,1
Эмгек акы	6200,0	11404,4	11404,4	11404,4	11 452,4
Соцфондго төгүмдөр	930,0	1 806,8	1 806,0	1 806,0	1 823,4
Кызматтык иш сапарларга чыгымдар	700,0	1 098,0	1 098,0	1 098,0	12 204,4
Байланыш кызматы	622,9	622,9	596,7	596,7	478,4
Ижара акысы	797,1	797,1	797,1	797,1	847,7
Транспорттук кызматтар	721,8	864,7	752,2	752,2	736,5
Жана башка товарларды жана кызматтарды сатып алуу	2 754,2	2 304,2	2 211,6	2 211,6	290,9
Кезектеги чарбалык максаттар үчүн буюмдарды жана материалдарды сатып алуу	100,0	435,6	401,7	401,7	70,2
Машиналар жана жабдуулар	0,0	450,0	385,5	385,5	
КРЖ жана ТМ алдындагы Жол чарба департаменти (ведомстволук мекеме)	1986670,7	1960058,3	1959316,0	1959316,0	1877990,3
Эмгек акы	97 519,5	88 259,6	88 033,8	88 033,8	88 828,8
Соцфондго төгүмдөр	16 578,3	15 023,6	14 872,3	14 872,3	14 714,1
Жана башка товарларды жана кызматтарды сатып алуу	36 431,1	5 821,3	5 821,3	5 821,3	5 821,3
Социалдык камсыздоо боюнча жөлөк пулдар	663,5	1 171,0	1 171,0	1 171,0	1 145,5
Социалдык камсыздоо боюнча жөлөк пулдар	0,0	14 793,6	14 793,6	14 793,6	14 854,9
Сот чечимдерин аткаруу	0,0	620,5	620,5	620,5	620,5
Имараттар жана курулмалар	1 835 478,3	1 834 368,7	1 834 003,5	1 834 003,5	1 752 005,2

Аудитке берилген документтерге (кезектеги бюджет) ылайык, 1 979 300,0 миң сомго каражаттар каржыланган, ал эми №2 формадагы “Бюджеттик каражаттар боюнча чыгымдар сметасынын аткарылышы жөнүндө” отчетко ылайык, 1 978 769,2 миң сомго каржыланган, же 530,8 миң сом суммасындагы айырма республикалык бюджетке кайтарылгандыгын, белгилей кетүү керек.

Түзүмдүк бөлүмдөр боюнча:

(миң сом)

Аталышы	Бекитилген	Такталган	Каржылоо	Кассалык чыгымдар	Факты жүзүндөгү чыгымдар
Чүй областы боюнча №1 регионалдык бөлүм (ПЛУАД №1)	301821	289654	289653,9	289653,9	164200,5
Нарын областы боюнча №2 регионалдык бөлүм (ПЛУАД №3)	161876	161616,4	161530,4	161530,4	142289,9
Талас областы боюнча №3 регионалдык бөлүм (ПЛУАД №5)	150622	128097,4	128097,4	128097,4	123318,5
Ысык-Көл областы боюнча №4 регионалдык бөлүм (ПЛУАД №4)	186709	159687,8	159563,8	159563,8	197749,2
Жалал-Абад-Балыкчы авто жол башкармалыгы (ПЛУАД №6)	206468	179909,1	179908,8	179908,8	189471,8
Ош-Сарыташ-Иркештам авто жол башкармалыгы (УАД ОСИ)	265522	261883,7	261883,7	261883,7	247200,5
Ош-Баткен-Исфана авто жол башкармалыгы (УАД ОБИ)	136177	134652	134652	134652	96194,0
Бишкек-Нарын-Торугарт авто жол башкармалыгы (УАД-БНТ)	217228	208696,4	208696,4	208696,4	225186,5
«Бишкек-Ош» автомобиль жолдорунун Башкы дирекциясы (ГДАД-Бишкек-Ош)	360247,7	435861,5	435329,7	435329,7	492379,4
Бардыгы:	1986671	1960058	1959316,1	1959316	1877990,3

Атайын жана депозиттик каражаттар боюнча кирешелер жана чыгымдар сметаларынын аткарылышын талдоо

№4 формадагы “Атайын каражаттар боюнча кирешелер жана чыгымдар сметаларынын аткарылышы жөнүндө” отчетко ылайык, ЖЧДнын жана анын түзүмдүк бөлүмдөрүнүн атайын эсебиндеги каражаттардын калдыгы 01.01.2017-жылга карата 6 815,2 миң сомду түзгөн, 50 000,0 миң сомго каражаттар такталган, 2017-жыл ичинде 66 215,2 миң сом келип түшкөн, бюджетке 1 342,3 миң сом төлөнгөн, жана башка чегерүүлөр - 7 527,2 миң сом, жыйынтыгында таза киреше 57 345,7 миң сомду түзгөн.

Чыгымдар 56 815,2 миң сомго такталган, кассалык чыгымдар - 37 885,9 миң сомду түзгөн, 31.12.2017-жылга карата атайын каражаттардын калдыгы - 26 275,0 миң сом.

Жогоруда жазылгандардан көрүнүп тургандай, 50 000,0 миң сомго кирешелердин такталган суммасы алдында, факты жүзүндө 57 345,7 миң сом каражаттар келип түшкөн же сметадан ашык - 7 345,7 миң сом келип түшкөн.

№4 формадагы “Атайын каражаттар боюнча кирешелер жана чыгымдар сметаларынын аткарылышы жөнүндө” отчетко ылайык, ЖЧДнын жана анын түзүмдүк бөлүмдөрүнүн атайын каражаттар боюнча кирешелер жана чыгымдар сметаларынын аткарылышы жөнүндө отчетто, баштапкы бекитилген сметанын маалыматтары жок, анткени, отчеттук мезгилде такталган сумма, кирешелердин келип түшүү фактылары боюнча гана киргизилет.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 29.09.2017-жылдагы №626 “Бирдиктүү казыналык эсеп тутумундагы атайын эсептердеги топтолгон бюджеттик мекемелердин каражаттары жөнүндө” Жобонун 5-беренесине ылайык, атайын каражаттардын кирешелери жана чыгымдары, бюджетти болжолдоо жана аткаруу боюнча ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган менен макулдашуу боюнча, *бюджеттик уюмдун жетекчилери тарабынан бекитилет* (бюджеттик жол-жоболорго ылайык кварталдык бөлүү менен). Ошондой эле, ушул Жобонун 9-пунктунда *смета менен каралбаган булактар боюнча атайын эсепке каражаттарды чегерүүгө жол берилбейт* деп каралган.

Ошондой эле, №4 формадагы отчетко ылайык, 01.01.2017-жылга карата депозиттик каражаттардын калдыгы 6 497,7 миң сомду түзгөн, жыл ичинде *келишимдердин аткарылышын кепилдик камсыздоо (КАКК) жана конкурстук табыштамаларды кепилдик камсыздоо (КТКК)* түрүндө келип түшкөн каражаттар - 46 910,0 миң сом каражаттар келип түшкөн, бюджетке төлөнгөн - 53,5 миң сом, жана башка чегерүүлөр, КАКК менен КТККны кайтаруу - 40 457,0 миң сом, 31.12.2017-жылга карата калдык - 12 897,2 миң сом.

«Капиталдык салымдар» беренеси боюнча иш планынын аткарылышын талдоо

05.02.2017-жылы Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан 2017-жылга Курулуш жана реконструкциялоо объекттеринин тизмеги бекитилген (Кыргыз Республикасынын Өкмөтү менен макулдашылган), мында «Балыкчы-Тамчы-Чолпон-Ата-Корумду» автожолун реконструкциялоого республикалык бюджеттен *«Капиталдык салымдар» беренеси боюнча* 212 000,0 миң сом каражаттар каралган, ал эми кийинки 10.03.2017-жылы бекитилген тизмеде - 688 000,0 миң сом каралган.

Мындан тышкары, 2017-жылы *«Капиталдык салымдар» беренеси боюнча* төмөнкү каражаттар бөлүнгөн:

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 09.06.2017-жылдагы №220-б буйругунун негизинде - 1 330 000,0 миң сом;

- жаратылыш кырсыктарынын кесепеттерин жоюу максатында - 115 000,0 миң сом.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин 29.11.2017-жылдын №2021-VI жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 31.10.2017-жылдын №721 токтомдоруна ылайык, 111 000,0 миң сом суммасындагы каражаттар

секвестрирленген. Ошентип, 2017-жылга «Капиталдык салымдар» беренеси боюнча жалпы бюджет 2 234 000,0 миң сомду түзгөн.

№2 формадагы “Бюджеттик каражаттар боюнча чыгымдар сметасынын аткарылышы жөнүндө” отчетко ылайык, каржылоо жана кассалык чыгымдар 2 063 886,7 миң сомду түзгөн.

Аталышы	Бекитилген	31.12.2017-жылга карата бюджеттин аткарылышы			
		Такталган	Каржы-лоо	Кассалык чыгымдар	Факты жүзүндөгү чыгымдар
1	2	3	4	5	6
<i>Жол чарба департаменти</i>		2544794,4	2063886,7	2063886,7	
Имараттар жана курулмалар		2544794,4	2063886,7	2063886,7	

Таблицада көрсөтүлгөн маалыматтар, такталган сумма 310 794,4 миң сомго негизсиз жогорулатылгандыгын көрсөтүүдө (2 544794,4-2 234 000,0) жана аудитке ЖЧДнын жооптуу адамдары тарабынан тастыктоочу документтер жана жогорулатуу себептерин негиздеген түшүндүрмө берген маалымат берилген эмес.

Кезектеги бюджет боюнча берилген ченемдик документтер менен, жогоруда белгиленгендей 2 107 481,7 миң сомго каражаттар каржылангандыгын, белгилеп кетүү керек, ал эми №2 формадагы «Бюджеттик каражаттар боюнча чыгымдар сметасынын аткарылышы жөнүндө» отчет боюнча каржылоо 2 063 886,7 миң сомду түзгөн же 43 595,0 миң сом өлчөмүндөгү айырма республикалык бюджетке кайтарылган.

Ошентип, жогоруда белгиленгендей, «Капиталдык салымдар» беренеси боюнча олуттуу өлчөмдөрдө «Балыкчы-Тамчы-Чолпон-Ата-Корумду» автожолун реконструкциялоого каражаттар каржыланган, алар 990 000,0 миң сомду түзгөн.

Аудиттин жүрүшүндө ЖЧДнын жооптуу кызматкерлери тарабынан, белгиленген жолду реконструкциялоого финансылык каражаттардын жалпы керектөөсү боюнча тиешелүү эсептер менен 2017-жылга негиздүү план берилген жок, анткени ал, финансылык каражаттардын бөлүнүшүнө жараша гана аныкталган.

Мисалга алсак, бул жолду реконструкциялоого алгачкы каржылоо суммасы бекитилген Объекттер тизмегинде 212 000,0 миң сом өлчөмүндө каралган, ошол эле учурда анын контракттык наркы 6 803 503,5 миң сомду түзөт. Курулуш иши башталгандан тартып 1 590 000,0 миң сомго каражаттар каржыланган жана ишти аяктоо үчүн финансылык ресурстарды керектөөсү 5 213 503,5 миң сомду түзгөн, ал эми келишим боюнча реконструкциялоо мөөнөтү 2018-жылдын акырында аяктайт.

Бул жолду реконструкциялоого кийинки каржылоо катары, 4 801 503,5 миң сом өлчөмүндөгү керектөө алдында, Кыргыз Республикасынын

Өкмөтүнүн 09.06.2017-жылдагы №220-б буйругу менен бекитилген 500 000,0 миң сом саналат.

Андан кийин 2017-жыл ичинде бул жолду каржылоо ЖЧД ичинде которуштуруунун эсебинен камсыздалган (мурда «Капиталдык салымдар» беренеси боюнча бекитилген каражаттардын чегинде). Алсак, каржылоо төмөнкүчө көбөйтүлгөн:

- 200 000,0 миң сомго (тизме жана Кыргыз Республикасынын Премьер-министринин 15.05.2017-жылдагы №18-1779 коштомо каты), бул райондук борборлордун көчөлөрүн капиталдык оңдоого мурда бекитилген каржылоону азайтуунун эсебинен жүргөн. Мында, алар боюнча каржылоо азайтылган көчөлөрдүн толук аталыштары менен тиркеме жок;

- 78 000,0 миң сомго (тизме жана Кыргыз Республикасынын Премьер-министринин 21.12.2017-жылдагы №18-49493 коштомо каты), бул төмөнкү объекттер боюнча каржылоону азайтуунун эсебинен жүргөн:

- 3 800,0 миң сомго Баткен областынын «Максат-Кулунду, 2,7 км» автожолунун, 300,0 миң сомго Кант-Чүй көпүрөсүн жана Чүй областынын Актилек контролдоп-өткөрүү пунутунун өтмө курулушу;

- 20 000,0 миң сомго Жалал-Абад шаарынын жолдорун капиталдык оңдоо;

- 15 000,0 миң сомго Жалал-Абад областынын Базар-Коргон жана Кеңеш айыл аймагынын ортосундагы Кара-Үңкүр суусу аркылуу өткөн 100 метр узундуктагы көпүрөнү куруу;

- 5 000,0 миң сомго Алай районунун «Гүлчө-Жошолу-Аютапан, 21-22 км» автожолуна а/б төшөө;

- 4 000,0 миң сомго Кадамжай районунун «Үч-Коргон 61, өткөөл 0-1км» автожолуна а/б төшөө;

- 3 300,0 миң сомго Кадамжай районунун «Кадамжай-Халмион, 0-1км» автожолуна а/б төшөө;

- 3 300,0 миң сомго «Бөкөнбаев-Көлтөр-Дөң-Талаа, 4,2км» автожолуна а/б төшөө;

- 2 800,0 миң сомго «Кеңбулун-Свиносхоз, 1,0 км» автожолуна а/б төшөө жана 24 600,0 миң сомго жаңы 14 автожолун куруу.

Бекитилген объекттер жана курулмалар тизмегине киргизилген өзгөртүүлөр (200,0 млн.сом жана 78,0 млн.сом) боюнча бекитүү жана макулдашуу күндөрү көрсөтүлбөгөндүгүн, белгилеп кетүү зарыл. Мындан тышкары, жогоруда көрсөтүлгөн коштомо каттарда киргизилген өзгөртүүлөр боюнча тиешелүү негиздемелер жок, өзгөртүлгөн суммалар жыйынтыгы жок жана өзгөртүлгөн объекттер жана курулмалар тизмегин түзүү күндөрү көрсөтүлгөн эмес.

2017-жыл ичинде мамлекеттик салымдардын эсебинен 2 169 679,0 миң сомго, анын ичинде «Балыкчы-Тамчы-Чолпон-Ата-Корумду» автожолун реконструкциялоо боюнча - иштер көлөмү 1 056 312,0 миң сомго аткарылган.

Республиканын райондук борборлорунун көчөлөрүн капиталдык оңдоого 750 000,0 миң сом өлчөмүндөгү керектөө алдында, адегенде 850 000,0 миң сомго каражаттар бекитилген, ички которуштуруунун жүрүшүндө жана

секвестирлөөдө такталган сумма 539 000,0 миң сомду түзгөн, 439 472,0 миң сомго каржыланган, факты жүзүндө аткарылган иш көлөмү (108,1 км. узундуктагы) 519 936,2 миң сомду түзгөн.

ЖЧДнын жооптуу кызматкерлери тарабынан аудитке асфальт-бетон жана шагыл төшөлгөн жолдор наркы маселеси боюнча маалымат жана документтер берилбегендигин, белгилеп кетүү керек (аудит аяктагандан кийин берилген).

31.12.2017-жылга карата абал боюнча, ЖЧДнын борбордук аппаратынын балансы боюнча аягына чыгарылбаган курулуш 6 614 296,5 миң сомду түзгөн, анын ичинен 3 549 741,3 миң сом өлчөмүндөгү каражаттар төмөндөгү авто жолдор боюнча эсептелген: «Балыкчы-Тамчы-Чолпон-Ата-Корумду» - 2 536 046,1 миң сом жана «Бишкек – «Манас» Эл аралык аэропорту» - 1 013 695,2 миң сом.

Башкы подрядчы «Бишкек – «Манас» Эл аралык аэропорту» автожолун тейлөөнүн кепилдик мөөнөтү 2017-жылдын октябрь айында аяктагандыгын, белгилеп кетүү керек. Бирок, бул жол ЖЧД тарабынан эпайдаланууга берилген эмес жана ал даале курулуп бүтө элек курулуш катары эсептелет, анткени, Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын мурунку аудити тарабынан реконструкциялоо боюнча бул жолдун төшөлгөн асфальттын сапаты талапка жооп бербегендиги белгиленген, буга байланыштуу, аудит материалдары юридикалык баа берүү үчүн укук коргоо органдарына өткөрүлгөн.

Ушундан улам, Кыргыз Республикасынын Башкы прокуратурасынын 23.05.2018-жылдагы жазык ишин козгоодон баш тартуу жөнүндө чечимин кабыл алуу тууралуу 02.07.2018-жылдагы №11/1-18 каты келген.

Курулуш-куроо иштерине, күндөлүк жана капиталдык ондоолорго жүргүзүлгөн аудит

Жогоруда белгиленгендей, «Балыкчы-Тамчы - Чолпон - Ата - Корумду», 104 км аралыктагы» автожолун реконструкциялоого «Капиталдык салымдар» беренеси боюнча иш планынын аткарылышын талдоо» бөлүгүндө 2017-жыл ичинде 990 000,0 миң сомго каражаттар каржыланган, аткарылган иштердин көлөмү 1 056 312,0 миң сомду түзгөн.

Курулуш башталгандан тартып 01.07.2018-жылга чейин ЦКМД «Лонг-Хай» ЖЧКсынын аткарган иштеринин көлөмү 3 198 881,0 миң сомду түзгөн жана ага 3 138 149,6 миң сом төлөнгөн.

04.11.2015-жылы түзүлгөн №03/15-23 подряд келишиминин 5.1-пунктуна ылайык, «Тамчы-Чолпон-Ата-Корумду» участогун кошо алганда негизги иштер көлөмүн аткаруу мөөнөтү катары 01.08.2016-жыл жана «Балыкчы - Тамчы» участкасы үчүн 31.12.2017-жыл аныкталган.

Ушул келишимдин 2-главасында, курулуш иштерин аткаруу мөөнөтү, аларды колдонуу мезгил аралыгында күтүүсүз жагдайлар башталганда жана Буйрутмачы төлөөнү кечиктиргенде узартылышы мүмкүн.

Түзүлгөн подряд келишимине карата 28.12.2017-жылдагы №4 кошумча келишимге ылайык, автомобиль жолдорун реконструкциялоо боюнча курулуш

иштеринин негизги түрлөрүн аткаруу мөөнөтү 31.12.2018-жылга чейин узартылган.

Аудитке «Балыкчы-Каракол-Балыкчы, км 0-104 км, 104-220 км» автомобиль жолун реабилитациялоо» жумушчу долбоорунун долбоордук-техникалык чечимине карата 10.12.2010-жылдагы мамлекеттик экспертизанын корутундусу берилген, анда «км 0-км104» участогуна гана сметалык документтер бар экендиги жана иштин наркы 1991-жылдардагы баада 38 362,06 миң рублди түзгөндүгү белгиленген. Корутундуда ошондой эле, долбоор №4 ПЛУАДдын техникалык тапшырмасынын негизинде ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоор» (долбоордун буйрутмачысы) тарабынан иштелип чыккандыгы көрсөтүлгөн.

Ошондой эле, аудитке №4 ПЛУАДдын техникалык тапшырмалардын негизинде иштелип чыккан жана министрлик тарабынан бекитилген, жолдорду куруу боюнча долбоордук-техникалык чечимдерге мамлекеттик экспертиза корутундусу берилген, бирок мында буйрутмачы катары №7 ДЭП иш алып барган:

- 06.04.2017-жылдагы «Тамчы-Чолпон-Ата-Корумду» автомобиль жолун реконструкциялоо, участок км 43+500 км, 103+955 км» Ысык-Көл району»;

- 10.08.2017-жылдагы «Балыкчы-Каракол-Балыкчы» автомобиль жолун реконструкциялоо, участок км 0+000- км 43+500» Ысык-Көл району».

Долбоорлордун иштеп чыгуучу катары ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоор» эсептелген жана долбоордук чечимдер экспертизага сметалык документтерсиз берилген.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 13.10.2015-жылдагы №508-б буйругуна ылайык, ЖЧД жол участогунун долбоорун түзүү жана реконструкциялоо боюнча буйрутмачынын функциясын жүзөгө ашырган орган болуп аныкталган. Буга байланыштуу, ЖЧД автомобиль жол участогун реконструкциялоого долбоордук-сметалык документтерди бекитүү, «Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык керектүү сатып алууларды «келишимди түздөн-түз түзүү ыкмасында» жүргүзүү, көрсөтүлгөн автомобиль жолун долбоорлоо менен катар реконструкциялоону ишке ашыруу тапшырылган.

Ошону менен бирге, объект долбоорун катар түзүү ишке ашырылган эмес, ал эми негиз катары “Чайна Роуд энд Бридж Корп.” ЖЧКсынын (мындан ары - «Чайна Роуд» корпорациясы) буйругу боюнча иштелип чыккан долбоор алынган.

Мамлекеттик экспертизанын корутундусунда ПЛУАД же Министрликтин ДЭУсу долбоор буйрутмачысы катары көрсөтүлгөн. Бирок, Министрлик жана ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоор» ортосунда “Балыкчы-Чолпон-Ата-Корумду” долбоордук-сметалык документти иштеп чыгуу жөнүндө келишим жок.

17.12.2015-жылдагы №03/15-25 келишимге ылайык, «Кыргыз Трек Интернейшнл» ЖЧКсы «Балыкчы-Чолпон-Ата-Корумду» автоунаа жолун куруу боюнча кеңеш берүү кызматтарын (техкөзөмөл) жүзөгө ашырат. “Лонг-Хай” ЖЧКсынын 2015-жылдын 4-ноябрындагы №03/15-23 келишимге ылайык

ишти аяктоо мөөнөтү, демек, «Кыргыз Трек Интернейшнл» ЖЧКсынын консультациялык кызматтарды ишке ашыруу мөөнөтү катары 31.12.2017-жыл белгиленген. «Лонг-Хай» ЖЧКсынын ишти аяктоо мөөнөтү 31.12.2018-жылга чейин узартылгандыгын эске алганда (04.11.2015-жылдагы №03/15-23 подряд келишимине карата 28.12.2017-жылдагы №4 кошумча макулдашуу), буйрутмачы алдында консультациялык кызматтарды сунуштоо мөөнөтүн которуу зарылчылыгы келип чыккан.

17.12.2015-жылдагы №03/15-25 келишим колдонулгандан тартып 31.12.2017-жылга чейин «Кыргыз Трек Интернейшнл» ЖЧКсынын туруктуу негизде техникалык көзөмөлдөө жана жол иштерин уюштуруу жана жүргүзүү технологиясы боюнча сунуштарды иштеп чыгуу боюнча көрсөткөн консультациялык кызматтарынын суммасы, жолду реконструкциялоодо аткарылган иштердин сапаты жана көлөмү үчүн 26 534,2 миң сомду же 88,4% түзгөн. Мында, «Лонг Хай» ЖЧКсынын аткарган ишнин көлөмүнүн жалпы суммасы бул жолду реконструкциялоо башталгандан тартып 2 505 829,8 миң сомду же контракттын бүтүндөй наркынан 37%ды түзгөн.

Консультациялык кызматтар боюнча каражаттарды өздөштүрүүнүн подряддык иште каражаттарды өздөштүрүүгө салыштырганда, мындай алдыга озуу, консультациялык кызматтарга төлөө сарпталган убакыт, б.а. подряд иштерин аткаруунун жүрүшүнө карабастан, бир адамдын ай ичиндеги эмгек чыгымы боюнча жүргүзүлгөндүгү менен түшүндүрүлөт. Консультациялык кызматтарга келишимдин жалпы суммасы 30 000,0 миң сомду түзөт, ал эмгек чынгымдарынан улам аныкталган (келишимди колдонуу мөөнөтү ичинде бир ай эсебинде 364 адам).

Аткарылган иштердин актысына ылайык, келишимди колдонуудан тартып факты жүзүндө эмгек чыгымдары 324,4 адам бир айга же келишим боюнча эмгек чыгымдарынын жалпы санынан 89,1%ды түзгөн, мында 26 108,1 миң сомго же келишимдин жалпы суммасынан 87,0% кызматтар көрсөтүлгөн. Демек, үнөмдөлгөн акча каражаттар 3891,9 миң сомду түзгөн (30000,0-26108,1). Подрядчынын жана Консультанттын жооптуу кызматкерлеринин түшүндүрмөсү боюнча, ал кыш мезгилинде иштер жүргүзүлбөгөндүгүнөн улам келип чыккан, буга байланыштуу «Кыргыз Трек Интернейшнл» ЖЧКсынын айрым кызматкерлери эмгек өргүүгө жөнөтүлгөн.

Подрядчы «Лонг-Хай» ЖЧКсы өз учурунда каржыланган учурда, а иштер өз убагында аякташы мүмкүн эле, демек, консультациялык кызматтарга бөлүнгөн акча каражаттары жетиштүү болмок. Подрядчынын ишти аяктоо мөөнөтү 31.12.2018-жылга жылдырылгандыктан, буйрутмачыга 2018-жылга консультациялык кызматтарга каражаттарды кошумча издөөгө туура келет.

2017-жылы аткарылган иштердин дал келүүсүн текшерүүнүн жүрүшүндө, аткарылган иштер сертификаттарынан улам, ПК99+640 участогунан тартып ПК99+740 чейинки участоктун сол тарабында асфальтбетон төшөлмөсү тегиз эмес экендиги аныкталган жана асфальтбетон төшөлмөсүнүн төмөнкү катмарынын бетиндеги белгилер долбоордук маалыматтарга жооп бербейт. Долбоордун консультанты бул асфальтбетон төшөлмөсүнүн ал бөлүгүн төлөөгө

кабыл алган эмес жана сапатсыз төшөлмөнүн наркы 995,2 миң сомду түзгөн. Буга байланыштуу, мындай кемчиликти четтетүүдө тиешелүү чараларды кабыл алуу жана мындан ары аткарылган иштерди факт жүзүндө кабыл алуу менен гана төлөөлөрдү ишке ашыруу керек.

Аткарылган иштерди талдоонун жана баалоонун негизинде, “Балыкчы-Чолпон-Ата-Корумду” авто жолунда аткарылган иштердин айрым түрлөрү боюнча баалар башка объекттердеги ушул сыяктуу иштерге салыштырмалуу бир кыйла жогорулатылган. Алсак, “Лонг-Хай” ЖЧКсынын “Балыкчы-Чолпон-Ата-Корумду” автожолун реконструкциялоо боюнча аткарылган иш көлөмүнүн ведомостторун кайра эсептөөдө, “Бишкек-Аэропорт-Манас” жана “Бишкек-Кара-Балта” авто жолдорунун бааларына салыштырганда, 363 222,5 миң сомго нарктагы айырма аныкталган (5 иш түрү боюнча).

Ошондой эле, ишти сатып алуу боюнча конкурстук тооруктарды жүргүзүү баскычында бузууларга жол берилгендигин, талдоо көрсөткөн. Алсак, долбоордук-сметалык документтерди иштеп чыгуу ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоор» тарабынан 2009-жылы «Чайна Роуд» корпорациясынын буйрутмасы боюнча жүргүзүлгөн. Сметалык наркты түзүүдө жана аныктоодо ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоор» Кыргыз Республикасынын аймагында колдонулган ченемдик документтерге, б.а. СНИПке, ЕРЕР бирдиктүү бааларына жана Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик курулуш коэффициенттерине таянган. Мамлекеттик баалар боюнча “Балыкчы-Чолпон-Ата-Корумду” авто жолун реконструкциялоонун сметалык наркы 1991-жылдагы баалар менен 38 362,06 миң рублди же улуттук валютага которууда - 191,8 миң сомду түзгөн. Мында, бул сметалык эсептер мамлекеттик экспертизадан өткөн (Мамлекеттик экспертизанын 10.12.2010-жылдагы корутундусу).

Аудитке 2010-жылдын 1-кварталына карата бааларга сметалык наркта 3 732 522,6 миң сомго кайра эсептөөлөр берилген (анын ичинде дирекцияны күтүүгө (техникалык көзөмөлдөө) - 79791,14 миң сом жана долбоордук-изилдөө иштерине чыгымдар - 25 313,8 миң сом), ал $K=15372$ капиталдык салымдар коэффициентин колдонуу менен 1991-жылдагы бааларда эсептелген (Кыргыз Республикасынын Мамкурулуштун 26.02.2010-жылдагы № ЭА 17/91-с каты).

Аудиттин жүрүшүндө 2015-жылдын 4-кварталындагы бааларга иштин наркы кайрадан эсептелген (Лонг-Хай ЖЧКсы менен келишим түзүү убактысы жана $K=23661$ кап.салымдар коэффициентин колдонуу (Кыргыз Республикасынын Мамкурулуштун 16.02.2016-жылдагы №10/79-б-2 каты), материалдарга орточо рыноктук баалар колдонулган.

Мында, иштин жалпы сметалык наркы 5 866 671,4 миң сомду түзгөн, анын ичинде дирекцияны күтүүгө - 122 817,1 миң сом жана долбоордук-изилдөө иштерине чыгымдар - 38 963,75 миң сом. Демек, курулуш-куроо иштеринин эсептик наркы 5 704 890,6 миң сомду түзгөн (5866 671,4-122 817,1-38 963,75). “Лонг-Хай” ЖЧКсынын факты жүзүндө сунушталган тендердик наркы 6 803 503,5 миң сомду түзгөн, же эсептелгенден 1 098 612,9 миң сомго жогору (6 803 503,5 – 5 704 890,6).

ЖЧД тарабынан Эсептөө палатасына 2017-жылга Балыкчы – Тамчы-Чолпон-Ата-Корумду авто жолун реконструкциялоо долбоору боюнча аудиттин корутундусунун, аудит тарабынан эсептелген сметалык наркка салыштырмалуу, контракттык наркты жогорулатуу бөлүгүнө каршы пикир жөнөтүлгөн.

Каршы пикирди кароо үчүн, Эсептөө палатасы тарабынан комиссия түзүлгөн (30.11.2018-жылдагы буйрук).

ЖЧД 29.11.2018-жылдагы каты менен, көз карандысыз сертификацияланган адис тарабынан жүргүзүлгөн, бул долбоор боюнча конкурсту өткөрүү учурунда КР Мамкурулуш методикасы боюнча Балыкчы – Тамчы-Чолпон-Ата-Корумду авто жолун реконструкциялоо долбоорунун сметасын кайрадан эсептөө комиссияга берилген, ал жерде жогоруда көрсөтүлгөн долбоордун сметалык наркы 6 859 070,579 миң сомду түзгөн.

Ошону менен бирге, комиссиянын корутундусунан улам, бир беткей жыйынтыкка келүү мүмкүн эмес.

Буга байланыштуу, ушул отчетту укук коргоо органдарына жөнөтүүнү максатка ылайыктуу деп эсептейбиз.

Аудитке ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоордун» 16.10.2015-жылдагы №01/А-978 каты берилген, анда “Балыкчы-Чолпон-Ата-Корумду” жолунун 104 км курулуш ишинин наркы 133,6 млн. долларды түзгөн (бул нарк боюнча эсептөөлөр тиркелген эмес). ЖЧД кызматкерлери (долбоордун буйрутмачысы) да бул сумманы негиздеп бере алган эмес, мында алар ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоорго» гана шилтеме келтиришкен.

Өз кезегинде, аудиттин жүрүшүндө ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоорго» “Балыкчы-Чолпон-Ата-Корумду” жолунун 104 км.нин курулушунун сметалык наркын доллар жана/же башка акча эквивалентинде эсептөөлөрдү берүү тууралуу суроо-талап жөнөтүлгөн.

ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоор» тарабынан 191811,0 миң рублге жана 2010-жылдагы бааларда эсептөө менен 3732522,6 миң сомго мамлекеттик баалар боюнча (1991-жылдагы бааларда) жыйынтыкталган сметалык эсептер, ошондой эле ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоордун» 10.10.2015-жылдагы номери көрсөтүлбөгөн корутунду берилген, анда 104 км жолду реконструкциялоо наркы болжолу менен 128,7 млн. АКШ долларын түзгөн. Ошондой эле, “Балыкчы-Чолпон-Ата-Корумду” авто жолунун жаңыртылган ТЭОсу берилген (2015-жылы), анда 106 км наркы 143,0 млн. АКШ долларын түзгөн. Мында, бул документтерге доллар эквивалентинде курулуш наркын аныктаган, жүргүзүлгөн эсептер тиркелген эмес (128,7 млн. АКШ доллары жана 143,0 млн. АКШ доллары).

Аудиттин жүрүшүндө текшерүүчүлөр тобу тарабынан оозеки жана жазуу жүзүндө иш наркын негиздеген документтер талап кылынып, ЖЧД кызматкерлери аларды аудит аяктаганга чейин беришпегендигин, белгилеп кетүү керек (аудит аяктагандан кийин гана берилген).

«Түндүк-Түштүк, 1-Фаза жана 2-Фаза альтернативалуу авто жолун куруу» долбоору боюнча сметалык документтерди түзүүдө колдонулган баа

индекстеринин жана коэффициенттердин негиздүүлүгүнө жана ылайык келүүсүнө жүргүзүлгөн талдоо, тиешелүү бекитилген курулуш ченемдик документтерге ылайык төмөндөгүлөр аныкталган.

ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоор» 1991-жылдагы баалардагы 1 км топуракты ташуу сметасында (км 291 – км 334 Казарман-портал тоннели участогунун бир позициясы үчүн гана) 0,57 рубль (0,44x1,3) баасы колдонулган Кымбаттоо коэффициентин эске алуу менен, топуракты ташуунун жалпы наркы 743 784,3 миң сомду түзгөн (*км291 – км334+210 жерге №10 локалдык сметада көрсөтүлгөн 9 638 454 тонна 2,0 т/м3 оор салмактагы, 1-бөлүк, катар номери №28*).

Аудиттин жүрүшүндө эсептөөлөрдүн натыйжасында, 1 км аянтына топурак ташуу үчүн 1991-жылдагы баалара эсептөөдө 0,55 рубль баасын колдонуу керек эле (0,26x1,58x1,03)x1,3), демек, кымбаттоо коэффициентине ылайык топуракты ташуунун жалпы наркы 717 686,6 миң сомду түзөт (*9 638 454 тоннадагы, 0 т/м3 оор салмактагы*) же айырма 26 097,7 миң сомду түзгөн.

Аудиттин акырында түзүлгөн Эсептөө палатасынын комиссиясы аудиттин бул факт боюнча каршы пикирин кабыл алган.

Кызматкерлердин эмгек акысына жана башка төлөмдөргө жүргүзүлгөн аудит

2017-жылы ЖЧДнын борбордук аппаратында республикалык бюджеттен үнөмдөлгөн каражаттардын эсебинен сый акы төлөө 1378,7 миң сомду түзгөн (Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 22.10.2014-жылдагы №609 токтому, ЖЧДнын 26.12.2017-жылдагы № 194-ОД буйругу). Эмгек акы боюнча үнөмдөө туруктуу негизде бош турган кызмат орундарынын болушунун эсебинен келип чыккан, аларга карата ЖЧДнын жетекчилиги жана жооптуу кызматкерлери тарабынан тиешелүү чаралар өз убагында колдонулган эмес (аудитке кадрлардын иштен бошонуу, ишке орношуусу тууралуу маалымат берилген эмес). Кызматкерлерге сый акы төлөө, алардын ишине өзүнчө баа берилбестен ишке ашырылган.

“Бишкек–Нарын–Торугарт” авто жол башкармалыгында жана анын жол-эксплуатациялоо мекемелеринде Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 27.04.2015-жылдагы №258 токтому менен бекитилген “Оор ишти аткаруу жана зыяндуу же кооптуу эмгек шарттарында иштөө үчүн кошумча төлөм белгилөө тартиби жөнүндө” Жобонун талаптарын сактабастан, компьютерде иштөө үчүн кызматкерлердин эмгек акысына кошумча 396,0 миң сом негизсиз төлөнгөн (*буйрук чыгаруу менен, 2017-жылдын 3-кварталынан тартып, жогоруда көрсөтүлгөн Жобого ылайык келтирилген*).

Талас областынын №3 регионалдык бөлүмүнүн №19 ДЭУда 31.12.2017-жылга карата эмгек акы боюнча дебитордук карыз 47,0 миң сомду түзгөн, анын ичинен башкы бухгалтердики- 15,3 миң сом, жетекчини ки -1,6 миң сом, мурунку башкы бухгалтердики - 22,5 миң сом.

Талас областынын №3 регионалдык бөлүмүнүн №6 ДЭУда мамлекеттик сатып алуулар боюнча эксперттин кызматтары үчүн, капиталдык ондоо үчүн каралган каражаттардын эсебинен 42,3 миң сом төлөнгөн.

«Кыргызаэронавигация» мамлекеттик ишканасында туруктуу негизде бош кызмат орундарынын (өндүрүштүк жайларды жууп-тазалоочу, күзөтчү, ДВС машинисти, кассир ж.б.) болушунун натыйжасында, ишкананын кызматкерлерине (аталган кызматтарды айкалыштырып иштегендиги үчүн) 1 505,0 миң сом кошумча төлөөлөр жүргүзүлгөн. ошондой эле, кызматкерлерге материалдык жактан дем берүү жана сыйлоо жөнүндө колдонуудагы жободо, аткарылуучу тапшырмалардын маанилүүлүгүн, мөөнөттүүлүгүн, татаалдыгын жана сапатын эске алуу менен материалдык дем берүүлөрдү эсептөө жана төлөө шарттары, ошондой эле башка критерийлер каралган эмес. 2017-жылы 137 067,3 миң сомго сый акы эсептелген, алардын ичинен: жамааттык келишимге ылайык – 70 255,3 миң сом, кварталдык сый акылар - 66 812,0 миң сом.

Негизги каражаттардын, товардык-материалдык баалуулуктардын, запастык бөлүктөрдүн жана КММнын жүгүртүлүшүнө жүргүзүлгөн аудит ЖЧДнын борбордук аппаратында:

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 16.05.2011-жылдагы №224 токтому менен бекитилген “Бюджеттик уюмдарда бухгалтердик эсепке алууну уюштуруу боюнча” Жобонун 321-пунктун бузуу менен, транспорттук каражаттардын запастык бөлүктөрүн, түйүндөрүн, агрегаттарын ж.б. тетиктерин эсепке алуу карточкасы жүргүзүлбөйт. Ошондой эле, эсептен чыгарылган запастык бөлүктөрү эсеп боюнча кириштелбейт жана металлломго тапшырылбайт;

- КММны эсептен чыгаруу жолдомо баракчалары боюнча ишке ашырылат, бирок мында, спидометр көрсөтмөлөрүнүн жана КММнын жана запастык бөлүктөрдүн чыгашасынын аныктыгын тастыктоо үчүн, негиз болуп саналган жолдомо баракчалардын белгилүү бир жерден жөнөө убактысы, белгиленген жерге кайтып келген убактысы, маршрут боюнча жүргөн аралык сыяктуу негизги маалым даректерди толтуруу бөлүгүндө тариздөө тартиби системалуу түрдө сакталган эмес;

- 2017-жылы 239,1 миң сомго сатылып алынган кеңсе жабдуулары (түстүү жана лазер принтерлери, «Panasonic» факсы, гардероб, кресло, 19,5 Filips led мониторлору, чаң соргуч, жетекчинин столу, шкафтар ж.б.у.с.) “Баасыз тез эскирүүчү буюмдар” эсебине киргизилген, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 16.05.2011-жылдагы №224 токтому менен бекитилген “Бюджеттик уюмдарда бухгалтердик эсепке алууну уюштуруу боюнча” Жобонун 271-пунктуна ылайык, аларды сактоо эрежелери боюнча эсепке алуу карточкасын жүргүзүү менен, эмерек, кеңсе жана компьютердик жабдуу катары эсепке алуу боюнча негизги фондулар (каражаттар) катары таанылат.

Талас областынын №3 регионалдык бөлүмүнүн **№47 ДЭУда** (2008-жылдан тартып) жана **№48 ДЭУда** (2010-жылдан тартып) колдонулуп келген “НИВА

21213” маркасындагы автомашина азыркы учурга чейин, Транспорттук каражаттарды каттоо департаментинде каттоодон өткөн эмес.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 24.11.1998-жылдагы № 765 “Кыргыз Республикасында автоунаа жолдорун классификациялоо жана номер ыйгарууну тартипке келтирүү жөнүндө” токтомуна ылайык, **Чүй областынын №1 регионалдык бөлүмүнүн №958 ДЭУнун** жетекчилиги Транспорт жана жол министрлигине баланстан Казакстан Республикасынын аймагында жайгашкан №М-015 «Отар-Кыргызстан-Тогуз-Чиганак» (жалпы узундугу – 48 км) авто жолун чыгаруу жөнүндө кат менен кайрылган. Бирок азыркы учурга чейин бул маселе чечиле элек.

АЖБ (Авто жол башкармалыгы) ЖАБга тандалма аудит жүргүзүүдө, КММлардын негизсиз эсептен чыгарылган фактылары аныкталган **ДЭУ-12** - 4,7 миң сомго 126 литр, **ДЭУ-31** - 7,4 миң сомго 200 литр, **ДЭУ-50** - 4,2 миң сомго 125 литр (бардык суммалар аудиттин жүрүшүндө калыбына келтирилген).

АЖБ ЖАБ ДЭУ-52де запас бөлүктөрдүн ченемден ашык калдыгы 31.12.2017-жылга карата 37,7 миң сомду түзгөн, ал каржылоодо чегерилүүгө тийиш.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 03.11.2011-жылдагы №694 токтому менен бекитилген “Ченемден үстөк товардык-материалдык баалуулуктардын запасын жана эсептердиги каражаттар калдыгын чегерүү тартиби жөнүндө” Нускамага ылайык, 2018-жылы каржылоодо 2017-жылдын аягында калдыктарда эсептелген товардык-материалдык баалуулуктардын ченемден ашык корлору чегерилген: **“Бишкек–Нарын–Торугарт” АЖБ** жана анын жол-пайдалануу мекемелеринде - 5 817,4 миң сом, **Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдоо агенттигинин борбордук аппаратында** - 1180,5 миң сом.

Инвентаризациялоонун жүрүшүндө төмөндөгү мекемелерде негизги каражаттар жана товардык-материалдык баалуулуктардын кем чыгуулары аныкталган: **Ысык-Көл областынын №4 регионалдык бөлүмүнүн №3 ДЭУда** - 1,8 миң сом, **«Бишкек-Ош» авто жолунун башкы дирекциясынын №9 ДЭУда** - 11,0 миң сом (аудиттин жүрүшүндө калыбына келтирилген).

Тандалма аудит тарабынан **«Кыргызаэронавигация» мамлекеттик ишканасы** кайра баалоонун жыйынтыгы боюнча 2017-жылы **1031,8 миң сомго** негизги каражаттар сатылгандыгы аныкталган. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 22.07.2014-жылдын №407 токтомунун 47-пунктуна ылайык, сатып өткөрүүдөн алынган каражаттардын 50%ы мамлекеттик бюджетке чегерилүүгө тийиш (салыктарды алып салуу менен). Ишкана бюджетке чегерилүүгө тийиш болгон 452,7 миң сом суммасынын ичинен 44,0 миң сомун гана бюджетке чегерген, демек, төлөнбөгөн сумма калдыгы **408,7 миң сомду** түзгөн (аудиттин жүрүшүндө бюджетке чегерилген).

Долбоордук-изилдөө институту «Кыргызжолтрандолбоор» мамлекеттик ишканасында «ЈСА» Япония эл аралык кызматташуу

агенттигинен 2011-жылы кайтарымсыз алынган «VIMS» жабдуусу бар (институттун эсебинде негизги каражат катары катталган эмес).

Аппарат республиканын жолдорунун тегиз эмес жерлерин өлчөө үчүн, туруктуу негизде Инженердик эсептөөлөр секторунун жетекчиси тарабынан пайдаланылат (орточо алганда жылына беш жолу). Мында, бул аппараттан алынган маалымат таанылбай кала берет жана «Кыргызмамстандарт» сертификатынын жоктугунан улам, анык эмес катары саналат.

Дебитордук жана насыялык карыздарга жүргүзүлгөн аудит

01.01.2017-жылга карата **Министрликтин борбордук аппаратынын** эсеби боюнча «Акфорта» ЖЧКсынын 4 140,0 миң сом өлчөмүндө дебитордук карызы эсептелген (Россия гранты), ал 2015-жылы октябрь айында “Электрондук транспорттук контроль” автоматташтырылган маалымат системасын иштеп чыгуу боюнча ишти аткарууга түзүлгөн келишим шарттарына ылайык пайда болгон (келишимдин жалпы суммасынан 50% өлчөмүндө аванстык төлөм - 8 263,7 миң сом чегерилген).

Аудит тарабынан «Акфорта» ЖЧКсы бардык талап кылынган иштер бөлүгүн өз убагында жана борбордук аппаратка тастыктоочу каттарды – билдирүүлөрдү берүү менен аткаргандыгы аныкталган. Ошону менен бирге, Министрлик тарабынан азыркы учурга чейин бул программалык камсыздоо жайылтылган эмес жана толук көлөмдө кабыл алынган эмес (17.05.2018-жылдагы №151 «АИС ЭТК» иштеп чыгуу боюнча аткарылган иштерди кабыл алуу-өткөрүп берүү үчүн ведомстволор аралык комиссия түзүү жөнүндө буйрук чыгарылгандыгына карабастан).

Министрликтин 01.01.2017-жылга карата эсептелген 4 516,8 миң сом өлчөмүндөгү борбордук аппаратынын жалпы насыялык карызынын ичинен 3 934,5 миң сомго олуттуу карыз «Elgar Grup Development Ltd» компаниясына эсептелген (ИКТ үчүн “Электрондук айыл” долбоору боюнча алынган жабдуу).

Бул карыз боюнча, жабдуучу «Elgar Grup Development Ltd» тарабынан 20.08.2014-жылы түзүлгөн №15 келишимге ылайык, 14 302,5 миң сомго жабдуу алынып келинген. Министрлик тарабынан «Elgar Grup Development Ltd» эсебине жабдуу үчүн чегерилген 9 675,0 миң сомду жана ага карата 693,0 миң сом өлчөмүндө киреше салыгынын төлөнгөндүгүн эске алганда, насыялык карыз 3 934,5 миң сомду түзгөн (14302,5-9675,0-693,0).

14 302,5 миң сомго алынган жабдуу 2014-жылдан тартып Министрликтин кампасында сакталууда жана акырындап (моралдык жактан) эскирүүдө. Азыркы учурга чейин Министрлик жана «Elgar Grup Development Ltd» компаниясы ортосунда жабдууну жана кызматтарды кабыл алуу-өткөрүп берүү жол-жобосу жүргүзүлгөн эмес (УКМК кылмыш ишин козгогондугуна байланыштуу).

ЖЧДнын борбордук аппараты менен «Лонг Хай» ЖЧКсы ортосунда өз ара эсептешүүлөр салыштырылган эмес, буга байланыштуу, аудиттин жүрүшүндө алар ортосунда салыштыруу актысы түзүлгөн (жолду реконструкциялоо башталгандан тартып 31.12.2017-жылга карата абал боюнча),

анын жыйынтыгы боюнча 24.12.2015-жылдан тартып 26.12.2017-жылга чейинки мезгил аралыгында ЖЧД тарабынан «Лонг Хай» ЖЧКсына 2 550 799,6 миң сом өлчөмүндө каражаттар чегерилген, сертификаттарга ылайык аткарылган иш көлөмү 2 515 582,4 миң сомду түзгөн, Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын актысына ылайык иш көлөмүнөн 9 752,6 миң сом алынып салынган. Ошентип, ЖЧД эсеби боюнча 31.12.2017-жылга карата дебитордук карыз 44 969,8 миң сомду түзгөн (2 550 799,6-2 515 582,4+9 752,6).

«Лонг Хай» ЖЧКсы менен салыштыруу актын түзүүдө ЖЧД тарабынан сертификаттар боюнча кармалган суммалар эске алынган эмес (аванстык төлөм жана иш сапаты үчүн кепилдик сумма) жана эсеп боюнча көрсөтүлгөн эмес. Буга байланыштуу, аудиттин жүрүшүндө ЖЧД менен «Лонг Хай» ЖЧКсы ортосунда **02.07.2018-жылга карата** өз ара эсептешүүнү салыштыруу актысы түзүлгөн, анда сертификаттар боюнча кармалган бардык суммалар эске алынган (ЖЧД эсеби боюнча көрсөтүлгөн эмес): 2017-жылы 140 479,1 миң сомго, алардын ичинен: *аванстык төлөм* - 87 663,5 миң сом жана *иш сапаты үчүн кепилдик сумма* - 52 815,6 миң сом; 2018-жылы 54 037,6 миң сомго, алардын ичинен: *аванстык төлөм* - 27 018,8 миң сом жана *иш сапаты үчүн кепилдик сумма* - 27 018,8 миң сом.

Ошондой эле, 2017-жылы ичинде «Kyrgyz TREC International LTD» Консалтинг Компаниясы тарабынан көрсөтүлгөн кызматтардын суммаларын эсепке алуу боюнча, 2% өлчөмүндө кармап калуу суммаларын эсептен чыгаруусуз, «Бишкек - аэропорт Манас» автожолун жана «Балыкчы-Тамчы - Чолпон-Ата-Корумду» автожолун реконструкциялоо долбоору боюнча жүргүзүлгөн. Натыйжада, 01.01.2018-жылга карата ЖЧД эсеби боюнча дебеттик жүгүртүү көрсөтүлгөн эмес, же эсеп боюнча насыялык калдык 752,5 миң сомго негизсиз көбөйтүлгөн (230,3+274,8+247,4). Аудиттин ушул актысын түзүү учуруна карата ЖЧД жана «Kyrgyz TREC International» ЖЧКсы ортосунда 02.07.2018-жылга карата абал боюнча өз ара эсептешүүлөр салыштырылган, натыйжада салыштыруу актысы менен көрсөтүлгөн кармалган суммалар эсепке алынып, бухгалтердик эсепте көрсөтүлгөн.

№4 регионалдык бөлүмдүн №35 ДЭУда 31.12.2017-жылга карата «Аванс түрүндө төлөнгөн негизги фондулар» эсеби боюнча «За Прогресс» ЖЧКсынын 5 000,0 миң сом дебитордук карызы эсептелген, ал 23.08.2017-жылдагы №79 20 877,8 миң сом жалпы суммасына асфальт бетон төшөө боюнча жол-курулуш иштерин аткарууга түзүлгөн келишим боюнча алдын ала төлөөнүн натыйжасында келип чыккан (пайдаланууга берүү мөөнөтү - 01.10.2017-жыл).

Кайчылаш текшерүүнүн жүрүшүндө, «За Прогресс» ЖЧКсы тарабынан азыркы учурга чейин асфальтбетон төшөө боюнча иштер башталган эместиги жана ДЭУ-35 менен өз ара эсептешүүнү салыштыруулар жүргүзүлгөн эместиги (аткарылган иштердин актылары ж.б. документтер жок) аныкталган. ДЭУ-35 жетекчилиги жана башка жооптуу адамдары келишимди аткаруу боюнча чараларды өз убагында көрбөгөндүктөн, азыркы учурга чейин эсептөө боюнча өз ара эсептешүүнү салыштыруу актысы менен тастыкталбаган 5 000,0 миң

сомго дебитордук карыз эсептелип келет. ДЭУ №35 тарабынан «За Прогресс» ЖЧКсынын алыш-бериш эсебине чегерилген 5 000,0 миң сом алдын ала төлөө, Кыргыз Республикасынын Финансы миинистрлигинин 2015-жылдын 14-октябрындагы N 175-б буйругу менен бекитилген, “Конкурстук табыштамаларды баалоо боюнча методикалык нускаманын” жана келишимдин 2.2-пунктунун шарттарын бузуу менен, банктык кепилдикти же күрөөнү камсыздабастан жүргүзүлгөндүгүн, белгилей кетүү керек.

ЖАБ АЖБ ДЭУ-12де 2015-жылдан тартып Мамлекеттик жол-оңдоо-курулуш башкармалыгынын 108,2 миң сомго дебитордук карызы эсептелген (текшерүү актысы жок), ал боюнча азыркы учурга чейин ордун толтуруу боюнча доолор берилген эмес.

ЖАБ АЖБ ДЭУ-17де 2007-жылдан тартып “Эрбешимхан” ЖЧКсынын 2 594,4 миң сомго дебитордук карызы эсептелген, ал ар башка инстанциялардагы соттун чечимдери менен ДЭУ-17 пайдасына канааттандырылган, бирок жоопкер жоктугунан улам, аткаруусуз кайтарылган (ПЛУАД-6 начальнигинин жоопкерчилигине карата жазык иши анын каза болгондугуна байланыштуу токтотулган).

«Ош-Сары-Таш-Эркештам» АЖБ эсеби боюнча 2008-жылдан тартып жогоруда көрсөтүлгөн «Эрбешимхан» ЖЧКсынын 7 798,0 миң сом дебитордук карызы эсептелген, ал Ош областынын райондор аралык сотунун 15.08.2011-жылдагы чечими менен “ОСИ” АЖБнын пайдасына канааттандырылган. Бирок (жоопкердин жоктугуна байланыштуу) соттун чечими аткарылган эмес жана УАД “Ош-Сары-Таш-Эркештам” боюнча аудит жүргүзүүдө бул дебитордук карыз дале бар.

Ошондой эле, **“Ош-Сары-Таш-Эркештам” АЖБ ДЭУ-37нин** эсеби боюнча ГДАД “Бишкек-Ош” Жалал-Абад курулуш башкармалыгынын 116,0 миң сом дебитордук карызы эсептелген, ал КММ берүүнүн натыйжасында пайда болгон (дизель отуну – 2800 литр жана АИ-80 бензини - 200 литр). Бул карыз салыштыруу актысы менен тастыкталган эмес жана УАД “ОСИ” эсеби боюнча турат.

“Бишкек–Нарын–Торугарт” АЖБ №34 ДЭУда 31.12.2017-жылга карата жалпы дебитордук карыз 593,5 миң сомду түзгөн, ал “Авангардстрой” ЖЧКсына эсептелген. Түзүлгөн келишимдин, аткарылган иштер үчүн төлөө мөөнөтү бөлүгүндөгү шарттар “Авангардстрой” ЖЧКсы тарабынан аткарылбагандыгы аудит тарабынан аныкталган, буга байланыштуу, аудиттин жүрүшүндө аткарбагандыгы аныкталган, ушундан улам аудиттин жүрүшүндө 59,3 миң сом туум кошуп эсептелген.

Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдук агенттигинин борбордук аппаратынын эсеби боюнча азыркы учурга чейин дебитордук карыз бар, алар боюнча өндүрүү чаралары көрүлбөй келет: ЛТУС Ж жана ТМ (2014-жылдан тартып) - 3,2 миң сом жана “Пятерка плюс” ЖЧКсы (2015-жылдан тартып) - 14,1 миң сом.

“Кыргызаэронавигация” мамлекеттик ишканасындагы дебитордук карызга талдоо жүргүзүүдө, 2 334,1 миң сомго мөөнөтү өткөн дебитордук

карыз аныкталган (пайда болуу мөөнөтү - 3 жылдан жогору). Алсак, аэронавигациялык тейлөө (АНО) боюнча кызматтарды ишке ашырууда 2 263,3 миң сомго мөөнөтү өткөн карыз пайда болгон, медициналык тейлөө боюнча - 70,8 миң сом. Ижарачылардын дебитордук карызы 31.12.2017-жылга карата 593,5 миң сомду түзгөн, алардын ичинен мөөнөтү өткөн карыз: “Со Тел” ЖЧКсы (01.04.2014-жылдан тартып) - 457,8 миң сом, “Актел” ЖЧКсы (26.03.2015-жылдан тартып) - 101,6 миң сом.

Жарандык авиация агенттигинин республикалык бюджеттин эсебинен каржыланган “Транспорттук чыгымдар” беренеси боюнча чыгымдарынын курамында литердик каттамдар боюнча чыгымдар да камтылат, алар төлөө үчүн Агенттикке Ту-154 аба кемесин пайдаланган “Эйр КЖ” авиакомпаниясы тарабынан берилет. 2017-жыл ичинде литердик каттамдар боюнча касса чыгымдары 149 829,1 миң сомду, факты жүзүндө чыгымдар - 149 992,6 миң сомду түзгөн. Литердик каттамдар боюнча насыялык карыз 01.01.2017-жылга карата 2 876,8 миң сомду түзгөн, ал 2017-жыл ичинде жогорулап, 31.12.2017-жылга карата - 3040,3 миң сомду түзгөн.

31.12.2017-жылга карата 2215 “Башка кызматтарды сатып алуу” беренеси боюнча 2004-жылдан тартып 12 605,9 миң сомго төлөнбөгөн насыялык карыз эсептелген: алардын ичинен “Кыргызаэронавигация” МИ - 7 498,9 миң сом, “Манас” Эл аралык аэропорту” ААКсы - 4 659,3 миң сом жана “Неман” ЖЧКсы - 447,7 миң сом.

Командировкалык чыгымдарга жана отчет берүүчү адамдар менен эсептешүүлөргө жүргүзүлгөн аудит

Отчет берүүчү адамдардын командировкалык чыгымдарына жана эсептешүүлөрүнө тандалма аудиттин жүрүшүндө, айрым учурларда “Бухгалтердик эсепке алуу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 8-беренесинин 3-пунктун бузуу менен, отчет берүүчү адамдар ЖЧД бухгалтериясына толук таризделбеген командировкалык документтерди беришээри (белгилүү бир жерге келүү жана андан чыгуу жөнүндө маалымат жок) аныкталган, натыйжада, негизсиз төлөнгөн отчет берүүчү суммалар 41,1 миң сомду түзгөн. Мындан тышкары, үч отчет берүүчү кызматкерге белгиленген мөөнөттөн тышкары командировкалык күндөргө 6,0 миң сомго негизсиз мейманкана чыгымдары төлөнүп берилген.

Ушундай эле, командировка мөөнөтүнүн белгиленген күнүнөн ашык, ЖАБ АЖБ аппараты боюнча 1,0 миң сом, ДЭУ-17 - 3,8 миң сом жана Талас областынын №3 регионалдык бөлүмүнүн ДЭУ №19 - 28,4 миң сом негизсиз кайтарылган. Мындан тышкары, ДЭУ №19 26,1 миң сомго командировкалык чыгымдар негизсиз төлөнгөндүгү аныкталган.

Көрсөтүлгөн суммалардын ичинен аудиттин жүрүшүндө 80,3 миң сом калыбына келтирилген.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 26.08.2008-жылдагы №471 “Иш сапарга чыгашалар ченемин белгилөө жана алардын ордун жабуу тартиби жөнүндө” токтомунун талабы сакталбагандыгынан улам, **Автоунаа, суу**

транспорту жана салмак-габариттик контролдук агенттигинин борбордук аппаратынын кызматкерлерине 40,1 миң сомго иш сапарга чыгымдар жеткире төлөнгөн эмес (аудиттин жүрүшүндө кызматкерлерге төлөнүп берилген).

Инвестициялык долбоорлордун жүзөгө ашырылышына жүргүзүлгөн аудит

Жол инфра түзүмүн өнүктүрүү чөйрөсүндөгү инвестициялык долбоорлорду жүзөгө ашыруу үчүн, тартылган эл аралык донорлордун финансылык каражаттарынын пайдаланылышына жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыгы боюнча төмөндөгүлөр аныкталган.

Азия өнүктүрүү банкы

«Түндүк-Түштүк альтернативалуу жолун куруу, Казарман-Жалал-Абад участогу (291км-433км) жана Балыкчы – Арал участогу» (183+500км-195+486км) 1-Фаза

Кыргыз Республикасынын Өкмөтү менен Кытай Экспорттук-Импорттук Банки ортосунда 11.09.2013-жылы *PBC №(2013) 37 (281) номериндеги* насыялык макулдашууга кол коюлуп, Кыргыз Республикасынын 04.12.2013-жылдагы №210 Мыйзамы менен ратификацияланган.

Макулдашуунун шарттарына ылайык Насыя берүүчү Карыз алуучуга жылдык 2%дык коюму менен, 399 989,0 миң АКШ долларынан ашырылбаган, жалпы алгандагы негизги суммага насыялык тилкени сунуштайт. Мындан тышкары, төмөндөгүлөр үчүн комиссиялык төлөмгө коюмдар колдонулат: башкаруу - 0,18% жана милдеттенме - 0,25%. Карызды колдонуу мөөнөтү 240 айдф (жеңилдик берилген мезгил аралыгын – 132 айды кошо алганда) жана төлөө мезгили - 108 айды түзөт.

Министрлик (Буйрутмачы) жана Кытайдын “China Road and Bridge Corporation” жолдорду жана көпүрөлөрдү куруу корпорациясы (Подрядчы) ортосунда 08.07.2013-жылы №EXMB/KG/OBI-04 399 989,0 миң АКШ доллары (КНС жана бажы алымдарынан тышкары, күтүүсүз жагдайларга бир пайызды эске алуу менен) белгиленген суммага (контракт баасы) контракттык келишим түзүлгөн. Куруу мөөнөтү 56 айды түзөт, мында мобилизация (ишти баштоо – аванстык төлөм алынгандан 30 күн өткөндөн кийин) же графикке ылайык долбоордун узактыгы: Кызыл-Жылдыз-Арал км 183+500-195+486 (башталышы 01.04.2014-жыл, аяктоо 01.04.2016-жыл), Казарман - Жалал-Абад км 291-433 участогу (башталышы 01.04.2014-жыл, аяктоо 01.11.2018 -жыл).

2017-жылдын июнь айында №1 өзгөртүүлөр жөнүндө буйрук чыккан (ага туруктуу инженер жана анын өкүлдөрү, ОРП жана подрядчы кол койгон, ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоордун» директору жана министр тарабынан жактырылган), ага ылайык контракттын баасы түзөтүүдөн кийин 400 190,6 миң АКШ доллары өлчөмүндө бекитилген же 201,6 миң АКШ долларына көбөйгөн (400 190,6-399 989,0).

Түзүлгөн келишимдин 4-беренесинин 4.4-пунктуна ылайык “эгерде контрактка аларга Буйрутмачы жана Подрядчы макулдук берген өзгөртүүлөр же четке кагуулар киргизилсе (долбоорду аткаруу үчүн зарыл болгон), анда эки

тарап тең жалпы суммасын сактап калуу үчүн, иштер жана сандар көлөмүнө тиешелүү түзөтүүлөрдү киргизет.

Долбоордун инженеринин контракт баасын жогорулатуу фактысын, 201,6 миң АКШ доллары өлчөмүндөгү каражаттар тартыштыгынын келип чыгышы, чыгарылган №1 буйрукта, №2 өзгөртүүлөр жөнүндө буйрукту даярдоодо контракттын жалпы суммасынан ашпастан, мындай тартыштыкты компенсациялоо үчүн каражаттар өндүрүлө тургандыгы шартында көбөйүү катары көрсөтүлгөндүгү менен түшүндүрүлгөн.

Казарман – Жалал-Абад, км 291-433 участкаго боюнча маалымкат-негиздемеде, калктын (жакын жайгашкан калктуу пункттарда жашаган), жергиликтүү бийликтин бир нече ирет кайрылуусунун жана Министрликтин тиешелүү тапшырмасынын негизинде, 408 – 433 км участкагун курууда калктуу пункттарды айланып өтүү зарылчылыгы маселеси каралууда. Буга байланыштуу, бул участкаго куруу иштери, долбоордук сметалык документтерди белгиленген тартипте даярдоого жана бекитүүгө чейин убактылуу токтотулган (25 км узундуктагы 408 жана 433 км ортосундагы аралык). Ошондой эле, маалымкатта долбоордо каралган участкагун узундугу өзгөрүүсүз калгандыгы, ал эми 408 – 433 км участкагун жана галереяны куруу иштери учурда бекитүүгө сунушталган **жаңы контрактка** ылайык жүргүзүлө тургандыгы белгиленген.

Маалымкат-негиздемеде иш көлөмүнүн түрлөрү боюнча көбөйтүүгө жана азайтууга жүргүзүлгөн бардык эсептөөлөр 291 408+680 км участкаларында км 408 – 433 км.ди эсепке алуусуз жүргүзүлгөндүгүн, белгилеп кетүү керек. Демек, 400 190,6 миң АКШ доллары өлчөмүндөгү каражаттар «Кызыл-Жылдыз-Арал» км 183+500-195+486 жана «Казарман – Жалал-Абад» км 291- 408+680 участкалары үчүн гана жетиштүү.

Кызматкерлер тарабынан берилген маалымат долбоорунда жол кыймылынын коопсуздугун камсыз кылууга багытталган, алдын ала каралбаган куруу иштеринин жалпы наркы болжолу менен 56,5 млн. АКШ долларын түзүп, алардын ичинен Сузак районунда айланып өтүүчү жолду курууну эске алуу менен, алдын ала каралбаган иштер - 35,5 млн. АКШ долл. жана 840 метр жалпы аралыктагы 5 галереяны куруу - 21,0 млн. АКШ долл.

Алдын ала каралбаган куруу иштери үчүн 56,5 млн. АКШ долларындагы нарк, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Макроэкономикалык жана инвестициялык саясат боюнча координациялык кеңеш тарабынан 27.02.2017-жылы каралган жана жактырылган.

2017-жылдын августуна чейин 1-Фаза боюнча аткарылган иштердин суммасы (№5 төлөөгө аралык сертификат) 202 006,3 миң АКШ долларын түзгөн. 5% өлчөмүндө кармалган сумманы - 10 100,3 миң АКШ долларын, мобилизацияга авансты (контракт баасынан 15%ды) - 59 998,4 миң АКШ долларын, бул сертификатка ылайык төлөнүүгө тийиш болгон аванстык төлөмдү (ар айлык аралык сертификат суммасынан 30%) - 23 245,1 миң АКШ долларын эске алганда, ал **228 659,3 миң АКШ долларын** түзгөн (202 006,3 - 10 100,3+59 998,4 - 23 245,1).

1-Фаза боюнча участка то аткарылган иштердин көлөмү долбоорду жүзөгө ашыруу башталгандан тартып, 264 083,0 миң АКШ долларын (өсүү жыйынтыгы менен, аванстык төлөмдөрдү, материалдарды, аткарылган, бирок кабыл алынбаган иштерди эске алуу менен) же жалпы нарктан 66,0%ды түзгөн (400 190,6 миң АКШ доллары).

Түзүлгөн контрактта куруу мезгил аралыгы 56 айды түзөт (мобилизацияны кошо алганда), демек, 80,0% убакыт сарпталган (долбоорду жүзөгө ашыруу графиги: 01.04.2014-жылы башталат жана 01.11.2018-жылы аяктайт). Долбоордун инженери бекитилген графиктен кечигүүнүн факты жүзүндө шарттарын, баштапкы долбоордо каралгандан кыйла айырмалангандыгын, тоннелдин өтүүсүнүн кечигиши менен түшүндүргөн. Бургулоочу жабдууну колдонуу менен (өтмөк жолдорун куруудан кийин) тоннелдин створун кылдат изилдөө, долбоорго олуттуу өзгөртүүлөрдү киргизүүгө жана өтүү иштеринин графигин өзгөртүүгө алып келген. Алсак, алгачкы долбоордо ай ичинде 100-120 пог. м. стандарттык ылдамдыктагы аска топурагы аркылуу өтүү каралган, иш жүзүндө технологиялык өтүү ылдамдыгы 40-50 пог. м.ден ашкан эмес, анткени тоннель жогору нымдуулуктагы тунма жана жаракалар кеткен тектен тургандыгы белгиленген.

Бул долбоор боюнча 2017-жылга бекитилген бюджетте инвестициялык каражаттардын эсебинен чыгымдар бир сапта - *“Иштер” категориясы боюнча гана* каралган - 79 997,8 миң АКШ долл., алардын ичинен: 1-квартал - 39 998,9 миң АКШ долл. жана 4-квартал - 39 998,9 миң АКШ доллары.

Түзүлгөн макулдашуунун жана контракттын шарттары боюнча бөлүнгөн каражаттардын суммасы, “Иштер” категориясы боюнча гана аныкталгандыгын жана башка чыгымдарга бөлүштүрүлбөгөндүгүн эске алганда, бекитилген бюджетте товарларга, консультациялык кызматтарга (ОРП персоналдын ж.б. кошо алганда), операциялык чыгымдарга жана субкредиттерге каражаттар каралган эмес.

Берилген маалыматка жана *КР ТжсанаЖМ ГРИП жана “China Road and Bridge Corporation”* Кытай жол жана көпүрөлөрдү куруу корпорациясы ортосундагы салыштыруу актысына ылайык (аудиттин жүрүшүндө түзүлгөн), “Түндүк-Түштүк альтернативалуу жолун, Кызыл-Жылдыз-Арал, км 183+500-195+486 жана Казарман – Жалал-Абад, км 291-408+680 (1-фаза)” куруу боюнча долбоорду жүзөгө ашыруу башталгандан тартып 259 992,9 миң АКШ доллары төлөнгөн (өсүү жыйынтыгы менен), анын ичинде: 04.03.2014-жылы -59 998,4 миң АКШ доллары, 23.12.2014-жылы - 39 998,9 миң АКШ доллары, 22.10.2015-жыл - 39 998,9 миң АКШ доллары, 14.01.2016-жылы - 39 998,9 миң долл., 14.02.2017-жылы - 39 998,9 миң долл. жана 02.11.2017-жылы - 39 998,9 миң АКШ доллары.

Финансы министрлиги тарабынан сунушталган график боюнча 2017-жылдын акырына чейин подрядчынын эсебине 379 989,6 миң АКШ доллары суммасын чегерүү жана өздөштүрүү керек эле, анын ичинен: 2014-жылдын январында - 59 998,4 миң АКШ доллары, 2014-жылдын май айында - 39 998,9 миң АКШ доллары, 2014-жылдын октябрь айында - 39 998,9 миң АКШ

доллары, 2015-жылдын июлунда - 39 998,9 миң АКШ доллары, 2015-жылдын октябрында - 39 998,9 миң АКШ доллары, 2016-жылдын июнунда - 39 998,9 миң АКШ доллары, 2016-жылдын сентябрында - 39 998,9 миң АКШ доллары, 2017-жылдын май айында - 39 998,9 миң АКШ доллары, 2017-жылдын августунда - 39 998,9 миң АКШ доллары.

Бул долбоор боюнча инвестициялык каражаттарды өз убагында өздөштүрүлбөгөндүгүнүн себептери катары, курулуш иштеринин графиктен кечигүүсү саналат.

Контракттын жалпы шарттарынын 14.4-пунктуна ылайык “эгерде төлөө бөлүгү ишти аткаруунун факты жүзүндө ишке ашырылышы менен шартталбаса же иштин факты жүзүндө аткарылышы ага төлөмдөр графиги негизденген план-графиктен кечиктирилсе, анда Инженер бул төлөмдөр графигин өзгөртүү чечимин макулдашуу же кабыл алуу максатында, Жобонун 3.5-пунктуна ылайык (чечим кабыл алуу) иш алып баруусу керек эле, мында бул өзгөрүү, иштин жүрүшү ага төлөмдөр графиги негизденген календардык пландан кечигүү баскычына дал келүүгө тийиш”.

Көпүрө салуу жана монолиттик темир-бетон конструкцияларды орнотууга РС-5 сертификатынын иш көлөмүнүн ведомостторуна (364+855,29км участогунда 72,24 метр узундуктагы) тандалма аудиттин жүрүшүндө (№6 ведомосттун 6-8-пункту боюнча) подрядчы Кытай жол жана көпүрөлөрдү куруу боюнча корпорациясы тарабынан ишти 776 АКШ долларына ашырылгандыгы аныкталган.

Ошондой эле, аудит тарабынан 151 330 долларга дефект иштеринин жалпы наркы аныкталган (подрядчыга төлөнгөн жана анын көлөмүнөн алынууга тийиш болгон), анын ичинен:

- км 313+080-313+260, км 314+580-314+740 км и км 315+220-км 315+400 тоннель участкаларында (Казарман айылы-Түндүк портал участогундагы 520 м (180 м+160+180) узундуктагы) иштер аяктагандан кийин жарака кеткендиги байкалган - 36 600,4 доллары;

- км 340 - км 345 (5 км узундуктагы) жана км 328+600-331+200 участкаларында күбөттү ураган топурактан тазалоо талап кылынууда - 43 283,0 миң АКШ доллары;

- Таран-Базар айылынын км 380+840-380+940 жолдун бир тарабы чөккөндүгү байкалган (жер алдында суу болгондугунан жана долбоордо дренаж системасы каралбагандыктан) - 71 446 долл. (04.12.2018-жылдагы актыга ылайык 151 330 долл.суммасына же КРУБ курсу боюнча – 10387,7 миң сом суммасында четтетилген).

Түзүлгөн келишимдин “**Жалпы чыгымдар**” беренесине (ведомость-1) ылайык 7 862,6 миң АКШ доллары өлчөмүндө каражаттар каралган, 2017-жыл үчүн чыгымдар 554,7 миң АКШ долларын түзгөн, долбоор башталгандан тартып (өсүү жыйынтыгы менен) - 6 655,3 миң АКШ доллары.

Бул берене боюнча аудит жүргүзүү үчүн, подрядчы отчеттук маалыматтарды жана тиешелүү маалыматты берген эмес, анткени, «Чайна Роуд» корпорациясы контракттын “Белгиленген нарк” 3-беренесине шилтеме

келтирген, бул “№1 ведомостто ар бир берене үчүн бирдиктүү баалар, белгиленген бирдиктүү баа болуп саналат жана финансылык каражаттардын ашырылышы же алардын жоктугу подрядчынын көйгөйү болуп саналат”.

1-Фаза боюнча консультациялык жана операциялык чыгымдар

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 20.08.2014-жылдагы №334-б буйругунун 3-пунктуна ылайык, Финансы министрлигине ЖжанаТМнын долбоорду тескөө боюнча чыгымдарын (операциялык чыгымдар) каржылоону камсыздоо, ошондой эле мамлекеттик архитектуралык-курулуш, техникалык жана автордук көзөмөл боюнча кызматтардын төлөнүшүн камсыздоо тапшырмасы берилген.

Мындан тышкары, бул буйрукта (4-б.) инженер-консультанттын жол-курулуш иштерин техникалык көзөмөлдөө боюнча (жеке эл аралык конультаанттарды тартуу укугунда) милдеттери ЖжанаТМга караштуу ИИИ “Кыргызжолтрансдолбоорго” жүктөлгөн.

Бул долбоорду республикалык бюджеттин жана башка булактардын эсебинен тескөө боюнча чыгымдарды каржылоо мүмкүнчүлүгүнүн жоктугуна байланыштуу, ЖжанаТМ 19.03.2014-жылы Финансы министрлигине “Алдын ала каралбаган чыгымдар” беренесинин каражаттарын пайдалануу мүмкүнчүлүгүн караштыруу жөнүндө №16-2-2/2977 кат менен кайрылган (контрактта 1-Фаза долбооруна курулуш иштерине, автордук жана техникалык көзөмөл боюнча консультациялык кызматтарга, операциялык чыгымдарга каралган).

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги 19.03.2014-жылдагы №16-2-2/2977 каты менен, бул каражаттарды жогоруда белгиленген чыгымдар үчүн пайдалануу жактырылган, ошону менен бирге, каржылоо механизми Министрлик жана “Чайна Роуд” корпорациясы тарабынан жөнгө салынууга тийиш экендиги белгиленген. Бирок, Министрлик жана “Чайна Роуд” корпорациясы чыгымдарды (консультациялык жана операциялык) “Алдын ала каралбаган чыгымдар” беренесинин каражаттарынын эсебинен каржылоо механизми расмий түрдө документ формасында аныкталган эмес.

Түзүлгөн контракттын 4-беренесине (4.1-п.) ылайык, контракттык баадан 1% “Алдын ара каралбаган чыгымдар” подрядчы жана курулуш ишин көзөмөлдөгөн инженер тарабынан бекитилип, жыйынтыктап жактыруу үчүн Буйрутмачыга жөнөтүлүүчү (төлөмгө кошуп, Банкка жөнөтөт) актынын негизинде төлөөгө болот (көлөмүн жана суммасын көрсөтүү менен участка даярдалган). 1% өлчөмүндөгү бул сумма контрактка камтылган эмес, алдын ала каралбаган иштер үчүн сакталат.

Министрлик (Буйрутмачы) жана ИИИ “Кыргызжолтрансдолбоор” (Аткаруучу) ортосунда 25.08.2014-жылы 3 555,1 миң АКШ долларына “Түндүк-Түштүк альтернативалуу жолун куруу” 1-Фаза; “Балыкчы – Арал участогу, 183 тартып 195 км» жана “Казарман-Жалал-Абад участогу (291км-433км) долбоору боюнча жол-курулуш иштерин көзөмөлдөө кызматтарын көрсөтүүгө контракт түзүлгөн (Көк-Арт ашуусу аркылуу 3,7 км узундуктагы тоннелди кошо алганда).

ТжанаЖМнин каттарынын негизинде подрядчы «Чайна Роуд» корпорациясы долбоор башталгандан тартып төмөндөгү каражаттарды чегерген: мамлекеттик архитектуралык-курулуш иштери, автордук жана техникалык көзөмөл (консультациялык кызматтар) боюнча кызматтар үчүн ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоорго» - 2 267,8 миң АКШ долл., жана ЖжанаТМ ГРИП долбоорду тескөө боюнча чыгымдарга - 270,5 миң АКШ долларын.

“Түндүк-Түштүк альтернативалуу авто жолун куруу, Арал-Казарман (км 195-км 291) участогу” Фаза-2 долбоору

Кыргыз Республикасынын Өкмөтү менен Кытай Экспорттук-Импорттук Банку ортосунда 15.06.2015-жылы насыялык макулдашууга кол коюлуп, 08.07.2015-жылдагы №150 Кыргыз Республикасынын Мыйзамы менен ратификацияланган.

Бул долбоор боюнча контракттык макулдашуу Министрлик (Буйрутмачы) жана Кытайдын “China Road and Bridge Corporation” жолдорду жана көпүрөлөрдү куруу корпорациясы (Подрядчы) ортосунда 04.05.2014-жылы түзүлгөн.

Контракттын 4-беренесине ылайык (4.1-пункт) белгиленген сумма (контракттык баа) 298 797,0 миң АКШ долларын түзөт (КНС жана бажы алымдарынан тышкары, күтүүсүз жагдайларга 1%ды эске алуу менен). Куруу мөөнөтү 56 айды түзөт, мында мобилизация (ишти баштоо – аванстык төлөм алынгандан 30 күн өткөндөн кийин) же графикке ылайык долбоордун узактыгы: Арал-Казарман (км 195-км 291, башталышы 10.08.2015-жыл, аяктоо - 31.10.2020-жыл, дефект мезгилин кошпогондо).

Аудитке сунушталган маалыматка ылайык, өтмөк жолдорун курууну жана орнотууну баштоодо, жерди кылдат изилдеп чыгуу зарылчылыгы келип чыккан, буга байланыштуу, иш боюнча документтер куруу процессинде келип чыккан өзгөрүүлөрдү эске алуу менен даярдалган.

2017-жылдын 19-июнунда №1 өзгөртүү жөнүндө буйрук (1-вариация) чыккан, ага ылайык түзөтүүдөн кийин контракттын баасы 298 791,0 миң АКШ долларын түзгөн же 5,9 миң миң АКШ долларына азайган (төмөндөгү таблицаны карагыла).

(миң АКШ долл.)

Берене	Ведомосттун аталышы	Түзөтүүгө чейин контракттын баасы	Түзөтүүлөр (көбөйгөн, -азайган)		Түзөтүүдөн кийин контракттын баасы
			сумма	%	
1	Жалпы	7 685,83	0,00	-	7 685,83
2	Ишти контролдоо	495,04	32,53	6,6	527,57
3	Жер иштери	168 950,84	-	-6,7	157 654,06
4	Дренаж	14 870,12	3 156, 55	22	18 026,67
5	Жол	64 884,16	-	-0,2	64 760,0
6	Көпүрөлөр	5 885,86	30 697,28	521,5	36 583,14
6	Тоннелдер	19 395,6	-18 471,6	-95,2	924,0
7	Жол иштери	12 598,8	- 3 310,72	-26,3	9 288,06
9	Коммуникацияларды кайра орнотуу	1 072,35	- 688,73	-64,2	383,62

	Жыйынтыгында:	295 838,58	-5,92	-	295 832,66
	Алдын ала каралбаган чыгымдар (1%)	2958,38	0	-	2958,38
	Бардыгы болуп долбоордун баасы	298 796,97	- 5,92	-0,002	298 791, 04

Таблицада көрүнүп тургандай, долбоордо каралган төмөнкү иштер олуттуу өзгөрүүлөргө туш болгон: көпүрөлөрдү (6-б.) жана 4 (ба-б.): км 253+000 (№4) L=485м, км 280+051(№3) L=420 м, км 283+573(№2) L=185 м жана км 284+245(№1) L=776 м. тоннель куруу.

Сейсмология институтунун жаңыртылган маалымкатына ылайык, курулуш району Рихтер шкаласы боюнча сейсмикалык аймакта 9-10 балга кирген татаал рельеф, мында ченемдер боюнча тоннелдерди курууга жол берилбейт. Буга байланыштуу, 2 тоннелде: км 253+000(№4) L=485 м жана км 280+051(№3) L=420 м айланып өтүү варианты иштелип чыгып, кабыл алынган. Калган 2 тоннель үчүн км 283+573(№2) L=185 м жана км 284+245(№1) L=776 м рельефтин татаалдыгынан жолду жана 2 эстакадалык көпүрөнү: №1 эстакадалык көпүрө (узундугу - 1076 м) жана №2 эстакадалык көпүрөнү (узундугу - 396 м) айланып өтүү менен куруу боюнча айкалышкан вариант кабыл алынып, макулдашылган.

ба “Тоннелдер” беренеси боюнча жыйынтыкталган ведомостко ылайык, тоннелдерди куруу наркы 19 395,6 миң АКШ доллары өлчөмүндө аныкталып, алардын ичинен 924,0 миң доллар долбоордук-сметалык документтерди иштеп чыгууга багытталган (тиешелүү органдар тарабынан иштелип чыккан жана 20.05.2015-жылдагы кабыл алуу-өткөрүп берүү актысы боюнча кабыл алынган) жана (ба-9) «Долбоор жана тоннелдер» беренесине киргизүү менен төлөнгөн. Буга байланыштуу, «Түндүк-Түштүк альтернативалуу автожолунда тоннелдерди куруу, Арал-Казарман (км 195-км 291) участогу» Фаза-2 долбоору токтотулгандыктан, бул 924,0 миң АКШ долларындагы (же КРУБдун курсу боюнча 63425,7 миң сом) долбоордук-сметалык документтер талап кылынбастан калган.

Ар айлык отчетко ылайык, **2017-жылдын декабрь айына** 2-Фаза боюнча ишти аткаруу 147 008,0 миң АКШ долларын же 49,2%ды түзгөн (түзөтүүсүз долбоор боюнча 298,797,0 миң АКШ долларындагы иштин жалпы наркынан). Түзүлгөн келишимде курулуш мезгили 56 айды түзөт, демек, убакыттын 50,0%ы (28 ай) өткөн, же графиктен кечигүү 0,8%ды түзөт.

Долбоор жүзөгө ашырылып баштагандан тартып (2-Фаза) жана аудит жүргүзүү учуруна карата аткарылган иштер үчүн 164 338,33 миң АКШ доллары өлчөмүндө төлөм (өсүү жыйынтыгы менен) ишке ашырылган.

“Жалпы чыгымдар” беренеси (1-ведомость) боюнча түзүлгөн келишимде 7 685,83 миң АКШ долларында чыгымдар каралган, долбоор башталгандан тартып 2017-жылы ичинде чыгымдар 5837,9 миң АКШ доллары өлчөмүндө өсүү жыйынтыгы менен, 1 226,0 миң АКШ долларын түзгөн. Бул берене боюнча аудит жүргүзүү үчүн, Подрядчы «Чайна Роуд» корпорациясы 1-Фаза боюнча да отчеттук маалыматтарды жана тиешелүү маалыматтарды берген

эмес (түзүлгөн контракттык макулдашуунун “*Белгиленген наркы*” 3-беренесине шилтеме келтирүү менен.

“Түндүк-Түштүк альтернативалуу автожолунда тоннелдерди куруу, Арал-Казарман (км 195-км 291) участогу” Фаза-2 долбоорун жүзөгө ашыруу жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 20.08.2014-жылдагы №334-б буйругун аткаруу максатында, Министрлик менен ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоор» ортосунда 2 597,6 миң АКШ долларына курулуш иштери үчүн техникалык көзөмөл боюнча кызматтарды көрсөтүүгө контракттык келишим түзүлгөн. 2-Фаза боюнча каржылоо булактары менен консультациялык кызматтар үчүн эсептешүү формалары 1-Фазанын шарттарына (жогоруда белгиленген) окшош жана аудитке берилген маалыматка ылайык, долбоор башталгандан тартып бул кызматтар үчүн чыгымдар 403,5 миң АКШ долларын түзгөн.

Азия Өнүктүрүү Банкы (АӨБ) жана Евразия Өнүктүрүү Банкынын (ЕАӨБ) “Бишкек – Ош жолун реабилитациялоо» долбоору, 4-Фаза

Кыргыз Республикасынын Өкмөтү менен АӨБ ортосунда 17.01.2014-жылы “Бишкек – Кара-Балта” участогу боюнча насыялык келишимге кол коюлуп, 13.06.2014-жылдагы №88 Кыргыз Республикасынын Мыйзамы менен ратификацияланган.

Бул макулдашуунун алкагында Кыргыз Республикасына “Бишкек-Кара-Балта” жолунун 52,5 км.ин реабилитациялоого/реконструкциялоого АӨБ тарабынан 100,0 млн. миң АКШ доллары өлчөмүндө каржылоо, анын ичинде гранттык каражаттар - 35 000,0 миң АКШ доллары (29%) бөлүнгөн. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каржылоо үлүшү 20 800,0 миң АКШ долларын түзөт. Бул долбоорду аяктоо - 30.10.2019-жылга белгиленген.

1:100 масштабында так топографиялык съемка жүргүзүү менен кылдат долбоор түзүү, ошондой эле долбоордун инженердик наркын белгилөөгө мүмкүндүк берген кошумча геотехникалык жана башка изилдөөлөр “Eptisa Servicios de Ingenieria, S.L., Испания” консультациялык компаниясы тарабынан ишке ашырылган (“Eptisa Mühendislik Ltd. Şti, Түркия” кызматташуусунда иш алып барган) жана RAM “Engineering Associates LLC, Кыргыз Республикасы”.

Кылдат долбоор түзүүнүн жыйынтыгы боюнча жарандык иштер наркы **115,1 млн. АКШ долл.** түзгөн, ал эми бюджет боюнча ал - 92,0 млн. АКШ долл. түзгөн.

Бюджетке шайкеш келтирүү үчүн, Министрликтин жетекчилиги тарабынан жарандык иштерге долбоордук документтерди кароо чечими кабыл алынган, натыйжада АӨБ менен макулдашуу боюнча долбоордо каралган участкактун узундугун 7,4 км.ге кыскартуу чечими кабыл алынып, жалпы аралыгы 52,5 км ордуна 45,1 км.ди түзгөн. Участокту кыскартуу чечими, жарандык иштерди сатып алууга тендер жарыяланганга чейин кабыл алынган.

Долбоорду жүзөгө ашыруу башталгандан тартып 16 879,3 миң АКШ долларына каражаттар каржыланган, алардын ичинен: 7535,2 миң АКШ доллары – грант, 7113,9 миң АКШ доллары – насыя, 2230,2 миң АКШ доллары – Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн биргелешип каржылоосу.

2017-жылга каралган бюджетте бул долбоор боюнча 15 453,5 миң АКШ

доллары төмөнкү каражаттардын эсебинен каралган: гранттык - 5 969,0 миң АКШ доллары, насыялык - 7 522,0 миң АКШ доллары жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн биргелешип каржылоосу - 1 962,5 миң АКШ доллары. 2017-жылы факты жүзүндө 14 926,8 миң АКШ доллары каржыланган, бул - 5 773,5 миң АКШ доллары гранттык каражаттардын, 7 116,8 миң АКШ доллары насыялык каражаттардын жана 2 036,5 миң АКШ доллары Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн биргелешип каржылоосунун эсебинен жүргүзүлгөн.

«ЦАРЭС 3 коридорун өркүндөтүү (Бишкек-Кара-Балта участогунун Бишкек-Ош автожолу (км 15,9-км 61), Фаза 4» долбоору боюнча өткөрүлгөн тендердин жыйынтыгында Министрлик 28.03.2017-жылы “№5 Кытай темир жол инженердик топтук компаниясы” (Подрядчы) менен 70 239,9 миң АКШ долларына контракт түзгөн (КНСТИ, бажы алымдарын ж.б. жергиликтүү салыктарды камтуу менен).

Иштер көлөмүнүн ведомосту (миң АКШ долл.)

Items	Түшүндүрмө	Amount
		US\$
1	Жалпы жоболор	2 431 634,02
2	Ишти жана материалдарды контролдоо	239 460,40
3	Жер иштери	3 684 183,83
4	Дренаж	6 198 571,93
	а) тирөөч дубалдар	815 208,91
		25 677
5	Жол кийимдери	861,39
6	Көпүрөлөр	
	1) 17+900	329 142,93
	2) 22+200	247 699,01
	3) 27+700	634 179,04
	4) 40+390	231 095,28
	5) 43+500	577 110,61
	6) 44+100	304 467,05
	а) Жер астынан өтүүчү жол, жаңы	617 656,89
	б) Жер астынан өтүүчү жол, мурдагы	208 745,68
8	Жолду ыңгайлаштыруу	7 282 365,44
9	Башка иштер	
	а) Жол чырактар	381 945,41
	б) Электр тогу	1 937 248,60
10	Аткарылуучу иштер графиги	
	Жумушчу күчү	6 615,28
	Материал	95 425,17
	Жабдуу	18 948,30
	ЖЫЙЫНТЫК	51 919 565,17
	Күтүүсүз чыгашалар, 10%	9 206 000,00
	Жыйынтыгы (12% КНСТИ жана башка салыктарды, алымдарды жана жыйымдарды эске алуусуз)	61 125 565,17
	12% КНС, жана башка салыктар, алымдар, жыйымдар	9 114 334,12
	БААРДЫГЫ	70 239 899,29

Жогоруда кс ведомостто көрсөтүлгөндөй «Жыйынтык» сабында иш көлөмү 51 919,6 миң АКШ долларын, “Алдын ала каралбаган чыгымдар” - 9 206,0 миң АКШ долларын түзгөн. Ведомость боюнча алдын ала каралбаган чыгымдар 5 192,0 миң доллар жыйынтык суммасынын 10% түзүүгө тийиш болсо, четтөө болжолу менен 4 014,0 миң долл. түзгөн (9 206,0 - 5 192,0).

Долбоордун консультанты-директору 26.06.2018-жылдагы №ЕРТ-680 катында, бул четтөөнү 9 206,0 миң АКШ доллары өлчөмүндөгү алдын ала каралбаган чыгымдардын жалпы суммасы Кардар жана АӨБ тарабынан консультанттын сунушу боюнча жактырылган деп түшүндүргөн. Контрактты даярдоодо жана кол коюуда “Алдын ала каралбаган чыгымдар 10%” беренеси боюнча ката кетирилген жана 10% өлчөмү көрсөтүлүүгө тийиш эмес эле, анткени, тендердик документтерде белгиленген сумма көрсөтүлгөн.

Ошону менен бирге, 2016-жылдын январь айынын акырында министрдин орун басары подрядчыга 15.12.2015-жылдагы “ЦАРЭС 3 коридорун өркүндөтүү (Бишкек-Кара-Балта участогунун Бишкек-Ош автожолу (км 15,9-км 61), Фаза 4” долбоору боюнча тендердик документтерге карата №2 кошумчаны жөнөтүп, анда ЖжанаТМ подрядчыга тендердик документке төрт пункт кошулгандыгын жана алардын биринде “Алдын ала каралбаган чыгымдар, 10%” сабын так көрсөтүү менен жогоруда көрсөтүлгөн иштер көлөмүнүн ведомосту бекитилгендигин маалымдаган.

Бирок, Министрлик подрядчы менен “Алдын ала каралбаган чыгымдар, 10%” боюнча 10% ордуна 9206,0 миң АКШ долларына же 17,7% суммасына контракт түзгөн. Мында, 9206,0 миң АКШ доллары өлчөмүндө белгиленген сумма, тиешелүү негиздүү кылдат эсептөөлөр менен тастыкталган эмес.

Контракттын атайын шарттарынын 14.2-пунктунда, контракттын жалпы наркынан 15% өлчөмүндө аванстык төлөм каралган жана ал контрактка кол койгондон кийинки 28 күн ичинде төлөнүүгө тийиш, ал 10 536,0 миң АКШ долларын түзөт. 2017-жылы подрядчыга аванс менен бирге 11 644,6 миң АКШ доллары төлөнгөн. 1.01.2018-жылга карата Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн кошо каржылоо боюнча карызы 216,7 миң АКШ долларын түзгөн.

Ошондой эле, атайын шарттардын 8-бөлүгүндө бардык иштерди аяктоо үчүн 1080 күн же 36 ай каралган, ал эми контракттын шарттары боюнча графикке ылайык белгиленген. 01.01.2018-жылы 25% убакыт сарпталып, бекитилген графиктен кечигүү жалпы иш көлөмүнүн 8,18%ын түзгөн.

Атайын шарттардын 14.6-пунктуна ылайык, аралык төлөм сертификаттарынын минималдуу суммасы *контракт суммасынан 3% өлчөмүндө каралган*, б.а. 2 107,2 миң АКШ доллары каралган (контракттын жалпы суммасы - 70 239,9 миң АКШ доллары). Бирок подрядчы 2017-жылдын декабрь айында төлөөгө 1 325,4 миң АКШ доллары өлчөмүндө же контракттын жалпы суммасынын 1,89%лы түзгөн №1 сертификатты сунуштаган.

Аудит тарабынан, бул №1 сертификатка подрядчы консультанттын макулдугу боюнча 79,6 миң АКШ долларында контракт менен каралбаган кошумча иштерди кошкондугу аныкталган (“Variation” катары). Анткени, түзүлгөн контрактка ылайык (“Милдет жана көзөмөл”, 42-б.), кандай болбосун

кошумча төлөм консультант тарабынан иш берүүчүнүн макулдугусуз берилиши мүмкүн эмес. Буга байланыштуу, аудит тарабынан ЖжанаТМге жана подрядчыга контрактта каралбаган иштерди (13.5-п. FIDIC, убактылуу сумма) контракттык иштерди өзгөртүү жөнүндө буйрук чыгарылгандан кийин гана төлөм сертификатына кошуу сунушталган.

Подрядчы – “№5 Кытай темир жол инженердик топтук компаниясы” тарабынан айрым чыгымдардын суммалары, аралык сертификатка контракттын техникалык өзгөчө шарттарына ылайык жана тастыктоочу документтерсиз киргизилет.

Аудитке подрядчы тарабынан берилген “Айдоочу, отун, оңдоо менен камсыздоо жана транспорттук каражаттарды тейлөө” беренеси боюнча документтерге ылайык (1.6-5-б. – 1.6-8) факты жүзүндө чыгымдар суммасы 48,6 миң АКШ долларын түзгөн, мында №1 сертификат боюнча жалпы төлөнгөн сумма 41,8 миң АКШ долларын түзгөн.

Подрядчынын 10 автомашинасынын техникалык абалы жана май куюусу үчүн жооптуу катары 2 кызматкер саналат, алардын эмгек акысы факты жүзүндө чыгымдардын жалпы суммасынын олуттуу бөлүгүн же 54,1%ды түзөт. Алсак, автомашиналардын техникалык абалы үчүн жооптуу адамдын эмгек акысы 11,5 миң АКШ долларын түзөт, автомашиналарга май куюу үчүн – 5,7 миң АКШ долларын жана коштомо чыгымдары (22,95%) - 9,1 миң АКШ долларын түзгөн.

Которуштуруу жана жерди алуу планына ылайык, сатып өткөрүүнүн жалпы наркы 144 406,5 миң сомду түзөт, бул 2 097,8 миң АКШ долларына эквиваленттүү, ал «REVEAL» ЖЧКсынын баа берүүчүнүн экспертинин отчету боюнча төмөнкү чыгаша бөлүктөрүнөн турат:

- авто жолун реабилитациялоо мезгилинде уратууда жана/же которуштурууда (ЛПВ) долбоордун таасирине туш болгон үй чарбаларына төлөө - 114 608,36 миң сомду же 1 664,95 миң АКШ долларын түзгөн;

- административдик чыгымдар (ЛПВ суммасынан 5%) - 5 730,4 миң сом же 83,2 миң АКШ доллары;

- алдын ала каралбаган чыгымдар (ЛПВ суммасынан 20%) - 24 067,8 миң сом же 349,6 миң АКШ доллары.

Аудит жүргүзүлгөн мезгил ичинде ар кайсы себептер боюнча (инженердик дизайнын өзгөртүү, айыл өкмөтүнүн каттары ж.б.) үй чарбаларына төлөө тизмегинен 28 052,2 миң сомго же 407,5 миң АКШ долларына Долбоордун таасирине туш болгон 62 субъект чыгарылган. ЛПВнын 95 объектисинин карт эсептерине 27 744,2 миң сомго же 403,8 миң АКШ долларына компенсациялар чегерилген. 01.01.2018-жылга карата пайдаланылбаган каражаттардын калдыгы 1 694,0 миң АКШ долларын түзгөн. Коммерциялык банктагы акча каражаттар калдыгына пайыздык эсеп боюнча чегерилген пайыздардан киреше 13,6 миң АКШ долларын түзгөн (аудит аяктаганда 10.08.2018-жылдагы №1 жана №1/00119 төлөм тапшырмасы менен 935,0 миң сом калыбына келтирилген).

Административдик жана алдын ала каралбаган чыгымдар тиешелүү ченемдик документтер жана негиздүү эсептөөлөр менен тастыкталган эмес.

«Эптиса» компаниясынын Социалдык жана которуштуруу маселелери боюнча адистин түшүндүрмөсү боюнча, АӨБ саясатынын жана жалпы тажрыйбанын талаптарына ылайык, которуштуруу планынын бюджетине адатта 20-25% өлчөмүндө алдын ала каралбаган чыгымдар суммасы каралат.

“Маданият – Жалал-Абад” участогу боюнча насыялык макулдашууга Кыргыз Республикасынын Өкмөтү менен Евразия Өнүктүрүү банкы (ЕАӨБ) ортосунда 20.03.2014-жылы кол коюлуп, Кыргыз Республикасынын 01.07.2014-жылдагы №105 мыйзамы менен ратификацияланган. Долбоордун наркы 72,0 млн. АКШ долл түзгөн: насыялык каражаттар – 60,0 млн. долл. жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн бирге каржылоосу - 12,0 млн. АКШ долл.

Бул долбоордук участок боюнча подрядчы тандалган эмес жана 2017-жылы каржылоо ишке ашырылган эмес. Тендердик жол-жоболор созулгандыгынан улам, долбоорду ишке ашыруу башталган эмес жана ГРИПтин жооптуу адамдарынын түшүндүрмөсү боюнча негизги себептерден болуп, ЕАӨБда товарларды, жумуштарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү сатып алуу боюнча ченемдик-укуктук базанын жоктугу саналат, анткени, бул долбоор ЕАӨБ үчүн жол тармагы секторунда алгачкылардан болуп эсептелет.

Ислам өнүктүрүү банкы

“Тараз-Талас-Суусамыр авто жолун реабилитациялоо, III Фаза, 75-105 км.” (Талас районунун Чат-Базар айылынан Талас шаарына чейин)

Подряд иштеринин аткарылган көлөмдөрүнүн аныктыгына жүргүзүлгөн тандалма аудитте, төмөндөгүлөр аныкталган:

- Талас шаарында асбестобетон түтүктөрдөн (0,4 метр узундуктагы) турган кире бериш жерлердеги арыктардын темир бетон түркүктөрү менен бордюрлар ортосундагы байланыштын жоктугунан жаракалар пайда болгон. Аудиттин жүрүшүндө подрядчынын каражатынын эсебинен 10,8 миң АКШ долларына түтүктөр алмаштырылган;

- ПК 79+560 км участкасында жантаймаларды бекемдөөдө колдонулган 1,0 м өлчөмүндөгү монолитбетон түтүктөрүнүн сапатсыздыгынан улам, жаңкалар пайда болгон. Аудиттин жүрүшүндө подрядчынын каражаттарынын эсебинен жантаймалар бекемделди жана 0,7 миң АКШ долларында түтүктөр алмаштырылды;

- №5.2-4 ведомосту боюнча материалдар (1 км.ден ашык аралыктагы карьерден алынып келген) үчүн 144,0 миң АКШ доллары негизсиз төлөнгөн, алар аудиттин жүрүшүндө №17 сертификат боюнча курулуш иштеринин көлөмүнөн алынган.

“Бишкек-Нарын-Торугарт 272-365 км авто жолун реабилитациялоо” долбоору (Долон ашуусунан Чар ашуусуна чейин)

Курулуш иштерине жүргүзүлгөн тандалма аудитте, бул авто жолунда подрядчы СП “Копри-Синохидро” компаниясы тарабынан кайрадан жасалышы керек болгон төмөндөгүдөй кемчиликтер аныкталды (аудит аяктаганда 18.06.2018-жылдагы аткарылган иштердин актысын түзүү менен, подряддык компания тарабынан курулуш ишинин дефектери четтетилди):

- Текши эместик эл аралык индекси (IRI) боюнча ИИИ “Кыргыздортрансдолбоордун” инженердик корутундусунун жыйынтыгы боюнча авто жолу асфальтбетондоо катмарынын текшилиги канааттандырылгы эмес деп бааланган, иштин наркы 1867,7 миң АКШ долларын түзгөн;

- ПК280+700 км.ден ПК281+870 км.ге чейинки авто жолдун сол тарабынын асфальтбетондолгон үстүңкү катмары (170 метр аралыкта, туурасы 4 метр, жалпы аянты 4680 м²) майдаланып, тордолгон жараңкалар жана чуңкурлар пайда болгон, аларды оңдоо үчүн 38,5 миң АКШ доллары өлчөмүндөгү акча каражаттары талап кылынат;

- ПК281+860, ПК335+336, ПК335+950 жана ПК355+440 км.инде (жалпы аянты 362,17 м²) асфальтбетондолгон катмарда чуңкуралар пайда болгон, аларды оңдоо үчүн 6,2 миң АКШ доллары өлчөмүндөгү акча каражаттары талап кылынат;

- кум шагыл катмарындагы жол жээктериндеги спецификация жана чийме боюнча таштардын өлчөмү 40 мм.ден ашырылбашы керек, кум шагыл аралашмасындагы таштардын өлчөмү факты жүзүндө 100 мм.ден 230 мм.ге чейин жана ченемге ылайык келбейт;

- жантаймаларды бекемдөөдө колдонулган бетон блоктору сапатсыз болгондуктан, алардын четтери майдаланып, жараңкалар пайда болгон, жасалган иштин наркы 17,5 миң АКШ долларын түзгөн;

- жантаймаларды бекемдөөдө монолитбетон түтүктөрү сапатсыз болгондуктан, колдонууга жарасыз жараңкалар жана тешиктер пайда болгон (1,0 м. өлчөмүндө), 23,52 м³ көлөмүндөгү жасалган иштин наркы 4,0 миң АКШ долларын түзгөн.

“Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын талаптарынын сакталышына жүргүзүлгөн аудит

“Бишкек–Нарын–Торугарт” авто жол башкармалыгында жана анын жол пайдалануу мекемелеринде Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын мамлекеттик сатып алуулардын жылдык планын түзүү жана милдеттүү түрдө мониторинг жүргүзүү бөлүгүндө талаптар сакталган эмес.

Айрым конкурстук документтерде конкурстук комиссиянын колдору жок (аудиттин жүрүшүндө комиссия мүчөлөрү тарабынын күбөлөндүрүлгөн).

Ошондой эле, “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 27-беренесинин, иш тажрыйбасы жана товарларды, жумуштарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү берүүнүн аткарылган көлөмү, техникалык мүмкүнчүлүгү, акыркы эки жыл ичинде баланс менен бекитилген финансылык мүмкүнчүлүгү, чыгымдардын жоктугу, жүгүртүүдөгү каражаттардын жетиштүүлүгү бөлүгүндөгү талаптар аткарылган эмес.

Ушундай эле факт **Талас областынын регионалдык бөлүмүнүн №3 жол пайдалануу мекемесинде аныкталган.** Алсак “Мамлекеттик сатып алуулар

жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 12-беренесинин талаптары сакталган эмес жана сатып алуулардын жылдык планы түзүлгөн эмес.

Аудиттин жүрүшүндө бул объект тарабынан, веб-порталга конкурс жөнүндө кулактандыруу жарыялабастан туруп, 1 004,4 миң сомго товардык-материалдык баалуулуктарды сатып алуу жүргүзүлгөн. Ошондой эле, Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 10-беренесинин 1-пунктун бузуу менен, бааларга мониторинг жүргүзүлгөн эмес жана 27-беренесин бузуу менен, конкурстун катышуучуларына төмөндөгүдөй талаптар коюлган эмес: иш тажрыйбасы жана товарларды, жумуштарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү берүүнүн аткарылган көлөмү, техникалык мүмкүнчүлүгү, акыркы эки жыл ичинде баланс менен бекитилген финансылык мүмкүнчүлүгү, чыгымдардын жоктугу, жүгүртүүдөгү каражаттардын жетиштүүлүгү.

АЖБ ЖАБдын айрым түзүмдүк бөлүмдөрүндө “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 10-беренесинин 3-пунктунун 4-пунктчасынын талаптарынын сатып алуулар планын пландоодо жана түзүүдө сатып алынуучу товарлардын бааларына мониторинг жүргүзүү бөлүгү сакталган эмес. Ошондой эле, жабдуучулар жана подрядчылар менен келишим түзүүдө айып пул санкциялары каралган эмес.

“Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын сакталышына жүргүзүлгөн тандалма аудитте, **Автомобиль, суу транспорту жана габариттүү салмакты контролдоо агенттиги тарабынан** веб-порталга кулактандыруу жарыялабастан, түз келишим түзүү ыкмасы менен, 540,0 миң сомго товарлар, жумуштар жана кызмат көрсөтүүлөр сатылып алынган («Транском» Мамлекеттик мекемесинин кызмат көрсөтүүлөрү - 485,9 миң сом жана “Дос ЛТД” ЖЧКсынын жаңы жылдык белектери - 54,1 миң сом).

“Кыргызаэронавигация” Мамлекеттик ишканасына жүргүзүлгөн аудит тарабынан төмөндөгүлөр аныкталган. “Вилла” ЖЧКсы тарабынан 06.09.2017-жылды түзүлгөн № КАН 17184 келишим шарттарынын ишти аткаруу мөөнөтү аткарылган эмес (кол коюлган күндөн тартып 30 календардык күндүн ичинде), буга байланыштуу, келишимдин 6.2-пунктуна ылайык, аудит тарабынан кошуп эсептелген туум **71,7 миң сомду** түзгөн.

“Бишкек-Ош” автомобиль жолунун Башкы дирекциясынын №956 ДЭУсу “Лицензиялык-уруксат берүүчү тутум жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамын бузуу менен, “Куршаб-Жалпак-Таш” (18-23 км. участогу, узундугу 5 км») авто жолунун жана “Шор-Суу” дарыясы аркылуу өтүүчү көпүрөнүн (айланма жолдун курулушу) 4 729,0 миң сомдук курулушуна подрядчы катары, көрсөтүлгөн иштин түрүнө лицензиясы жок “Жазы” ААКсы тартылган.

Жогоруда аталган подрядчы “Жазы” ААКсы ошондой эле **“Бишкек-Ош” автомобиль жолунун Башкы дирекциясынын №5 ДЭУсу** тарабынан, “Мырза-Аке- Кара-Шоро, 18 км” авто жолунун селден коргоочу дамбасынын 6750,0 миң сомдук курулушуна тартылгандыгын, белгилей кетүү керек.

“Кыргызаэронавигация” Мамлекеттик ишканасы (мындан ары – Ишкана)

2017-жылга ишкананын бекитилген бюджетти кирешелер боюнча 918000,0 миң сомду түзгөн, чыгымдар - 865 465,0 миң сом. Факты жүзүндө 1 046041,7 миң сом кирешелер (113,9 %) келип түшкөн. Сатуудан түшкөн киреше - 960 557,7 миң сомду, жана башка иш операцияларынан түшкөн кирешелер - 78 650,7 миң сом, мамлекеттик бюджеттен субсидийлер - 6 833,3 миң сомду түзгөн.

Берилген маалыматтарга ылайык, факты жүзүндөгү чыгымдар 932 414,9 миң сомду (107,7 %) түзгөн, же бекитилгенден 66 949,9 миң сомго көп. Салыкты төлөгөнгө чейинки сумма -113 626,8 миң сомду, таза киреше - 103 021,7 миң сомду түзгөн.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 22.02.2011-жылдагы №62 “Мамлекеттик ишканаларды башкарууну жакшыртуу жөнүндө” жана 30.12.2017-жылдагы № 851 “Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн айрым чечимдерине өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтомдоруна ылайык, ишкана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Мамлекеттик мүлктү башкаруу боюнча фондунун алыш-бериш эсебине 25 755,4 миң сом чегериши керек эле (таза кирешеден 25%). Ишкана тарабынан 16 755,4 миң сом каражаттар чегерилген жана чегерилүүгө тийиш болгон, төлөнбөгөн акча каражаттарынын калдыгы **9 000,0 миң сомду** түзгөн *(06.06.2018-жылдагы №00738 жана 00739 төлөм тапшырмалары менен чегерилген).*

Бухгалтердик эсептин жана финансылык отчеттуулуктун абалына жүргүзүлүшүнө аудит жүргүзүү

Талас областынын регионалдык бөлүмүнүн №19 ДЭУда Башкы китеп жүргүзүлгөн эмес (аудиттин жүрүшүндө тиешелүү бухгалтердик өткөрмөлөрдү киргизүү менен Башкы китеп жүргүзүлгөн) жана “СофтСервис” ЖЧКсы тарабынан келишим милдеттенмелери аткарылбагандынын себебинен, 1-С автоматташтырылган программага бухгалтердик эсепти которуу ишке ашырылган эмес.

№1 регионалдык бөлүмдө жана АЖБ ЖАБ түзүмдүк бөлүмдөрүндө тиешелүү түрдө 480,0 миң сом жана 300,0 миң сом суммасында 1-С программасы орнотулган, ал акырына чейин жайылтылган эмес жана учурда бухгалтердик эсеп кол менен жүргүзүлөт.

Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын Ысык-Көл жана Нарын областтары боюнча аймактык бөлүнүшү тарабынан жүргүзүлгөн аудиттердин жыйынтыктары

Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын Ысык-Көл жана Нарын областтары боюнча аймактык бөлүнүшү тарабынан Министрликтин (ТжанаЖМ) 5 ведомстволук уюмдарында аудиттер жүргүзүлгөн жана алардын жыйынтыктары боюнча төмөндөгүдөй каржы бузуулары аныкталган.

“Талас областтык автовокзалдар, автостанциялар жана авто кассалар” МИде ижара акысы боюнча дебитордук карызды эсепке алуу боюнча жашыруу 194,9 миң сомду түзгөн. “Бишкек автовокзалы” МИде ашыкча чыгымдалган КММларды эсептен чыгаруу 11,4 миң сомго 280 литрди түзгөн.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 22.02.2011-жылдагы №62 “Мамлекеттик ишканаларды башкарууну жакшыртуу жөнүндө” токтомун бузуу менен, таза кирешеден 50% 1987,3 миң сом республикалык бюджетке чегерилген эмес, анын ичинен: “Бишкек автовокзалы” МИ - 1948,4 миң сом (200,0 миң сом калыбына келтирилген), “Чыгыш автовокзалы” МИ - 11,1 миң сом (калыбына келтирилген), “Талас областтык автовокзалдар, автостанциялар жана авто кассалар” МИ - 27,8 миң сом.

“Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамын бузуу менен, тендер өткөрбөстөн туруп, 636,0 миң сомго товарлар, жумуштар жана кызмат көрсөтүүлөр сатылып алынган, анын ичинен: “Бишкек автовокзалы” МИ - 454,0 миң сом, Автомобиль, суу транспорту жана габариттүү салмакты контролдоо агенттигинин Чүй аймактык башкармалыгы - 182,0 миң сом.

“Чыгыш автовокзал” МИде жана Автомобиль, суу транспорту жана габариттүү салмакты контролдоо агенттигинин Талас аймактык башкармалыгында Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын Башкармалыгынын 1994-жылдын 23-июлундагы №1/7 токтому менен бекитилген, Кыргыз Республикасында кассалык операцияларды жүргүзүү тартибин бузуу менен, сигнализациясы бар өзүнчө касса жабдылган эмес.

Автомобиль, суу транспорту жана габариттүү салмакты контролдоо агенттигинин Чүй аймактык башкармалыгында 209,0 миң сомго сатылып алынган рация ушул кезге чейин пайдаланууга киргизилген эмес жана кампада турат, аларды пайдаланууга киргизүү үчүн, радар жыштыгын пайдаланууга укукту сатып алуу үчүн кошумча каражаттар талап кылынат. Ошондой эле, аудиттелген мезгилде Агенттиктин айрым кызматкерлери тарабынан кызматтарды айкалыштыргандыгы үчүн, бош кызмат ордуна 70% кошумча төлөө жүргүзүлгөн.

Автомобиль, суу транспорту жана габариттүү салмакты контролдоо агенттигинин Талас аймактык башкармалыгында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 3-ноябрындагы №694 токтому менен бекитилген, “Бюджеттик мекемелерди финансыллоодо жылдык отчеттор боюнча эсептөөлөрдө товардык-материалдык баалуулуктардын нормативден ашыкча запастарын жана каражатта калдыктарын эсепке алууну жүргүзүүнү тартиби жөнүндө” Нускамага ылайык, чегерилүүгө тиешелүү болгон ТМБлардын ченемден ашык королору 139,6 миң сомду түзгөн.

Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын Ысык-Көл жана Нарын областтары боюнча аймактык бөлүнүшү тарабынан ТжанаЖМнын 12 ведомстволук уюмдарында аудиттер жүргүзүлгөн, алардын жыйынтыктары боюнча төмөндөгүдөй каржы бузуулары аныкталган:

- Жумгал районунун №24 ДЭУсундагы ТМБлардын 12,6 миң сомго кем чыгуусу (аудиттин жүрүшүндө калыбына келтирилген);

- негизсиз төлөнгөн 111,2 миң сомго эмгек акылар, анын ичинен: 27.04.2015-жылдагы №258 токтому менен бекитилген, “Оор жумуштар жана зыяндуу, же эмгек шарттары кооптуу жумуштар үчүн кошумча төлөмдү белгилөөнүн тартиби жөнүндө” Жобонун талаптары сакталбастан, компьютерде иштегендиги үчүн кошумча төлөмдөр негизсиз белгиленген жана төлөнгөн, анын ичинен: Нарын районундагы №8 ДЭУ- 28,3 миң сом, Тогуз-Торо районундагы №18 ДЭУ- 24,4 миң сом, Ат-Башы районундагы №20 ДЭУ- 26,1 миң сом, Жумгал районундагы №24 ДЭУ- 17,4 миң сом (17,4 миң сом калыбына келтирилген).

Тогуз-Торо районундагы №18 ДЭУда Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 332-беренесин бузуу менен, айкалыштырып иштегендиги үчүн 15,0 миң сом суммасындагы үстөк акы төлөнгөн;

- 14,8 миң сомго командировкалык чыгымдарды негизсиз эсептен чыгаруу, анын ичинен: Кочкор районундагы № 14 ДЭУ - 3,2 миң сом: командировка учурунда № 14 ДЭУнун начальнигине 2017-жылдын 8 айы үчүн, белгиленген пункттар ортосундагы аралык 40 км.ге көбөйтүлгөн, натыйжада, эсептен чыгарылган бензиндин саны 84,6 литрге негизсиз жогорулатылган;

Автомобиль, суу транспорту жана габариттүү салмакты контролдоо агенттигинин Ысык-Көл аймактык башкармалыгында - 11,6 миң сом же Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2008-жылдын 26-августундагы №471 “Командировкалык чыгымдардын ченемдерин белгилөө жана алардын ордун толтуруу тартиби жөнүндө” токтомун бузуу менен, 32 кызматкерге командировкалык чыгымдар ашыгы менен төлөнгөн;

- курулуш-куроо иштеринин көлөмүн 678,2 миң сомго ашырылган, анын ичинен: Нарын районундагы № 8 ДЭУ - жолду орточо ондоодо 12,6 миң сом: Кочкор районундагы № 14 ДЭУ – жолду кезектеги ондоодо 5,3 миң сом (аудиттин жүрүшүндө 2,5 миң сом калыбына келтирилген), Ак-Талаа районундагы № 15 ДЭУ- 415,9 миң сом: “Нарын-Баатов авто жолунун 114 км.ге Терек-Сай дарыясы аркылуу көпүрөнүн курулушу” объектиси боюнча “Дили” ЖЧКсы тарабынан курулуш-куроо иштеринин көлөмү 389,3 миң сомго ашырылган), (аудиттин жүрүшүндө өз ара эсептешүүлөрдүн актыларын түзүү жолу менен калыбына келтирилген), «Нарын-Баатов авто жолунун 105,1-107,8 км участогун шагыл-курулуш аралашмасы менен 15 см.ге тыгыздоо негизинде куруу” объектиси боюнча подрядчы “Сармат” ЖЧКсы тарабынан курулуш-куроо иштеринин көлөмү 26,6 миң сомго ашырылган (“Сармат” ЖЧКсынын насыялык карызынан алуу жолу менен калыбына келтирилген); Тогуз-Торо районундагы № 18 ДЭУ - 88,2 миң сом, жолду орточо ондоодо аткарылган иштердин көлөмү 13,5 миң сомго ашырылган (калыбына келтирилген), “Казарман айылынын эки көчөсүн кара шагыл менен төшөп куруу” объектиси боюнча подрядчы “Гранд Строй Сервис” ЖЧКсы тарабынан аткарылган иштердин көлөмү 74,7 миң сомго ашырылган (“Гранд Строй Сервис” ЖЧКсынын алдындагы №18 ДЭУнун насыялык карызынан алуу жолу менен

калыбына келтирилген), Ат-Башы райондук №20 ДЭУ – жолду орточо оңдоодо 5,7 миң сом; Жумгал райондук №24 ДЭУ - 140,3 миң сом: 32,2 миң сомго жолду орточо оңдоодо (24.05.2018-жылдагы ПКО №57400093 боюнча мастердин эсебинен калыбына келтирилген), “Чаек айылынын көчөлөрүн (үч) асфальт бетондоп куруу” объектиси боюнча подрядчы «Чу Прокси» ЖЧКсы тарабынан 108,1 миң сомго (аудиттин жүрүшүндө 22.05.2018-жылдагы өз ара эсептешүү актысын түзүү менен, насыялык карыздан алуу жолу менен аудиттин жүрүшүндө калыбына келтирилген), Автомобиль, суу транспорту жана габариттүү салмакты контролдоо агенттигинин Нарын аймактык башкармалыгында - 10,2 миң сом аныкталган: Жумгал районунун “Турускул” транспорттук контролдоо пунктунда курулуш-куроо иштерин жүргүзүүдө подрядчы “Стройцех” ЖЧКсы тарабынан.

- *дебитордук карызды эсепке алуу боюнча жашыруулар - 1593,5 миң сом (аудиттин жүрүшүндө түзөтүүчү бухгалтердик өткөрмөлөр жүргүзүлдү), анын ичинен:* Нарын райондук №8 ДЭУ - 579,8 миң сом: 67,1 миң сомго 1900 литр жана “Кыргыз Жол Курулуш” ЖЧКсынын кызмат көрсөтүүлөрү үчүн 512,7 миң сом, Акталаа райондук №15 ДЭУ - 701,9 миң сом: эмгек акы эсебинде бухгалтерге аванс боюнча берилген 11,5 миң сом боюнча, КММ үчүн жеке ишкерге чегерилген - 201,8 миң сом, “Сармат” ЖЧКсынын кызмат көрсөтүүлөрү үчүн - 488,6 миң сом, Тогуз-Торо райондук №18 ДЭУ - 30,0 миң сом: ЖИ Курбанбековдун кызмат көрсөтүүлөрү жана жумуштары боюнча, Ат-Башы райондук № 20 ДЭУ - 281,8 миң сом: жумуштар жана кызмат көрсөтүүлөр боюнча - 195,3 миң сом, корлор боюнча - 86,5 миң сом;

- Акталаа райондук №15 ДЭУдагы *насыялык карызды эсепке алуу боюнча ашыруу - 1448,0 миң сом: 01.01.2018-жылдагы жылдык баланска ылайык, негизги фонддорго карата 1448,0 миң сомго насыялык карыздар эсептелген, бухгалтердик маалыматтар боюнча жогоруда көрсөтүлгөн насыялык карыз жок (аудиттин жүрүшүндө эсеп боюнча азайтуу жагына түзөтүүчү өткөрмө жүргүзүлгөн);*

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 03.11.2011-жылдагы № 694 токтому менен бекитилген, “Бюджеттик мекемелерди финансылуодо жылдык отчеттор боюнча эсептөөлөрдө товардык-материалдык баалуулуктардын нормативден ашыкча запастарын жана каражат калдыктарын эсепке алууну жүргүзүүнүн тартиби жөнүндө” Нускамага ылайык, Автомобиль, суу транспорту жана габариттүү салмакты контролдоо агенттигинин Нарын аймактык башкармалыгында чегерилүүгө тийиш болгон ТМБлардын ченемден ашык корлору 181,5 миң сомду түзгөн (КММ - 147,4 миң сом жана курулуш материалдары - 34,1 миң сом).

Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын Ош шаары, Ош, Жалал-Абад жана Баткен областтары боюнча аймактык бөлүнүшү тарабынан Министрликтин 9 ведомстволук бөлүмдөрүнө аудит жүргүзүлгөн, алар боюнча каржы бузуулары аныкталган жок.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 25.06.1997 года №377 “Кыргыз Республикасынын бийик тоолуу жана алыскы аймактарында жашаган

адамдарга мамлекеттик колдоо көрсөтүү жөнүндө” токтомун бузуу менен, бийик тоолуу шарттар үчүн негизсиз төлөнгөн үстөк акы 122,4 миң сомду түзгөн, анын ичинен: Автомобиль, суу транспорту жана габариттүү салмакты контролдоо агенттигинин Жалал-Абад аймактык башкармалыгы тарабынан - 29,4 миң сом, Автомобиль, суу транспорту жана габариттүү салмакты контролдоо агенттигинин Ош аймактык башкармалыгы тарабынан - 93,0 миң сом.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 03.11.2011-жылдагы № 694 токтому менен бекитилген, “Бюджеттик мекемелерди финансылоодо жылдык отчеттор боюнча эсептөөлөрдө товардык-материалдык баалуулуктардын нормативден ашыкча запастарын жана каражатта калдыктарын эсепке алууну жүргүзүүнүн тартиби жөнүндө” Нускамага ылайык, чегерилүүгө тийиш болгон ТМБлардын ченемден ашык корлору - 194,3 миң сомду түзгөн, анын ичинен: Автомобиль, суу транспорту жана габариттүү салмакты контролдоо агенттигинин Ош аймактык башкармалыгы тарабынан - 154,9 миң сом, Автомобиль, суу транспорту жана габариттүү салмакты контролдоо агенттигинин Баткен аймактык башкармалыгы тарабынан - 39,4 миң сом.

“Кыргыз автобекети” “Жалал-Абад автовокзалы” МИлердин филиалында 1,2 миң сомго эмгек акыларды негизсиз төлөө аныкталган жана негизсиз эсептен чыгарылган акча каражаттары - 1906,0 миң сом (Ала-Бука автостанциянын кассасынан райондук ички иштер бөлүмүнө 2,2 миң сом негизсиз төлөмдөр жүргүзүлгөн, чогулушка катышкандыгы үчүн аскер комиссариатына - 0,3 миң сом, шайлоо участкаларына баруу үчүн такси кызматына - 2,4 миң сом, отчет берүүгө алынган каражаттардын эсебинен административдик айып пул төлөнгөн - 2,0 миң сом, Жалал-Абад автовокзалынын капиталдык оңдолушуна кеткен 1899,1 миң сом суммасындагы чыгымдар, баланстык наркты көбөйтүүгө киргизилген эмес, ал өндүрүштүк чыгымдарга эсептен чыгарылган).

«Кыргыз автобекети», «Ош автовокзалы» МИлердин филиалында негизсиз эсептен чыгарылган акча каражаттары 8,0 миң сомду түзгөн.

«Ош-Баткен-Исфана” автомобиль жолдор башкармалыгында каржы бузуулар 185,1 миң сомду түзгөн (калыбына келтирилген), анын ичинен: зыяндуулук үчүн негизсиз төлөнгөн үстөк акы - 4,7 миң сом жана курулуш-куроо иштеринин көлөмүнүн ашырылышы - 180,4 миң сом (аудиттин жүрүшүндө иштин көлөмүнөн алынган).

Кадамжай райондагы №46 ДЭУда негизсиз төлөнгөн командировкалык чыгымдар 7,3 миң сомду (калыбына келтирилген) түзгөн, курулуш-куроо иштеринин көлөмүн ашыруу - 39,7 миң сом жана насыялык карызды ашыруу 30,3 миң сом. Мындан сырткары, электр энергиясын керектөөдө бузуулар үчүн айып пул санкцияларын төлөө түрүндө бюджеттин 67,4 миң сомго жоготуусу аныкталган.

Баткен райондук №2 ДЭУда 356,2 миң сомго каржы бузуулары аныкталган (калыбына келтирилген), анын ичинен: негизсиз төлөнгөн командировкалык чыгымдар - 2,9 миң сом, курулуш-куроо иштеринин көлөмүн

ашыруу - 186,5 миң сом (аудиттин жүрүшүндө иштин көлөмүнөн алынган), бюджеттин кошумча кошуп эсептелген кирешелери - 36,0 миң сом (жеке киреше салыгы) жана Соцфондго кошумча кошуп эсептелген кирешелер - 130,8 миң сом.

Лейлек райондук №13 ДЭУда 494,5 миң сомго каржы бузуулары аныкталган (калыбына келтирилген), анын ичинен: негизсиз эсептен чыгарылган материалдык баалуулуктар жана акча каражаттары - 45,0 миң сом (анын баш тартышы менен, конкурстук тооруктун жеңүүчүсү “Капалов Д.” жеке ишкерге ГОТЗ кайтарылган), курулуш-куроо иштеринин көлөмүн ашыруу - 201,9 миң сом (аудиттин жүрүшүндө иштин көлөмүнөн алынган), ашырылган насыялык карыз - 247,6 миң сом.

Корутунду

1. Кыргыз Республикасынын Транспорт жана жол министрлигине жүргүзүлгөн мурунку аудиттин жыйынтыктары боюнча жөнөтүлгөн жазма буйруктун ичинен төмөндөгү пункттар аткарылбай калган жана жарым-жартылай аткарылган:

- *5.2-пункт: жарым-жартылай аткарылган*, б.а. 8 836,6 миң сом суммасындагы чегерилүүгө тийиш болгон ченемден ашык корлордун ичинен 4 979,1 миң сомго корлор чегерилген, 3 857,6 миң сом калган сумма 2019-жылы чегерилет;

- *5.3.2 жана 5.3.3-пункттар: «Бишкек-Аэропорт Манас» автожолун капиталдык оңдоо» долбоору боюнча аткарылган эмес*, б.а. асфальт бетонду төшөө үчүн 23 131,0 миң сомго негизсиз төлөнгөн сумма кайтарылган эмес жана «Технотоп» компаниясынын эсебинен жолду тегиздөө боюнча 99 083,7 миң сомдук кемчиликтер четтетилген эмес;

- *5.4.1-пункт: «Балыкчы-Тамчы-Корумду» автожолун реконструкциялоо долбоору боюнча аткарылган эмес*, б.а. «Лонг-Хай» компаниясы тарабынан жолду тегиздөө боюнча 46 033,8 миң сомдук кемчиликтер четтетилген эмес, же КР ТжанаЖМ алдындагы Жол чарба департаментинин түшүндүрмөсү 03.11.2018-жылдагы №04-4/1690 каты) боюнча, III Дүйнөлүк көчмөндөр оюнуна жана Түрк тилдүү мамлекеттердин кызматташуу Кеңешинин саммитине даярдануу боюнча иштерди өткөрүүгө байланыштуу, «Лонг-Хай» компаниясы тарабынан жолду тегиздөө 2019-жылдын II жана III кварталында жүрөт;

- *6.2-пункт: 31.12.2017-жылдагы абал боюнча ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоор» балансы боюнча «Кросс Инк» ЖЧКсы үчүн 2142,0 миң сом суммасында дебитордук карыз эсептелген*, ал график боюнча төлөнүүдө.

2. 2017-жылы каржыланган каражаттар өздөштүрүлбөй калган: кезектеги бюджет боюнча - 530,8 миң сом, капиталдык салымдар боюнча - 43 595,0 миң сом.

3. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 29.09.2017-жылдагы №626 токтому менен бекитилген “Бирдиктүү казыналык эсептин системасындагы атайын каражаттарга топтолгон, бюджеттик мекемелердин каражаттары

жөнүндө” Жобонун 5-пунктунун талаптарын бузуу менен, атайын каражаттар боюнча кирешелер жана чыгымдар сметалары Транспорт жана жол министрлигинин тутумундагы бюджеттик жетекчилери тарабынан бекитилген.

4. Атайын каражаттар боюнча кирешелердин сметадан ашык 7 345,7 миң сом келип түшүүгө жол берилген.

5. Отчеттук жана ченемдик документтер ортосундагы капиталдык салымдар боюнча айырма 310 794,4 миң сомду түзгөн.

6. ЖЧДнын жооптуу кызматкерлери тарабынан шагыл төшөө жана асфальт бетондоо менен жолдун наркы маселеси боюнча маалымат аудитке берилген жок.

7. “Бишкек – “Манас” Эл аралык аэропорту” автомобиль жолу ЖЧД тарабынан пайдаланууга киргизилген эмес жана аягына чыгарылбаган курулуш катары калган, анткени, Эсептөө палатасынын мурунку аудити тарабынан асфальт менен төшөө бөлүгүнүн сапатка туура келбегендиги бөлүгүндө, бул жолду реконструкциялоо боюнча кемчиликтер аныкталган, буга байланыштуу, аудиттин материалдары юридикалык баа берүү үчүн укук коргоо органдарына берилген.

Буга байланыштуу, Кыргыз Республикасынын Башкы прокуратурасынын 02.07.2018-жылдагы №11/1-18 жазык ишин козгоодон баш тартуу жөнүндөгү 23.05.2018-жылдагы чечимди кабыл алуу жөнүндө каты келген.

8. 2017-жыл ичинде «Балыкчы-Тамчы-Чолпон-Ата-Корумду» авто жолун реконструкциялоо боюнча каражаттар «Капиталдык салымдар» беренеси боюнча каржылоону иштеп чыкпаган жана бекитилбеген планы (бөлүк менен) боюнча бөлүнгөн (аудит тобуна берилген жок).

9. «Балыкчы-Тамчы-Чолпон-Ата-Корумду» авто жолун реконструкциялоо мөөнөтү 28.12.2017-жылдагы №4 кошумча макулдашуу менен 31.12.2018-жылга чейин узартылган (подряд келишими боюнча мөөнөт - 31.12.2017-жылга чейин).

10. Балыкчы-Тамчы-Чолпон-Ата-Корумду» авто жолун реконструкциялоону катары менен долбоорлоо жүргүзүлгөн эмес, “Чайна Роуд энд Бридж Корп.” ЖЧКсынын заказы менен 2009-жылы ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоор» тарабынан иштелип чыккан долбоор негиз катары алынган.

11. “Бишкек – “Манас” Эл аралык аэропорту” жана «Бишкек-Кара-Балта» автомобиль жолдору боюнча иштерди баалоо менен салыштырганда, Балыкчы-Тамчы-Чолпон-Ата-Корумду» авто жолун реконструкциялоо боюнча «Лонг-Хай» ЖЧКсы тарабынан аткарылган иштердин наркынын айырмасы (5 түр боюнча гана) 363 222,5 миң сомду түзгөн.

12. “Балыкчы-Тамчы-Чолпон-Ата-Корумду” авто жолун реконструкциялоо боюнча конкурстук тооруктарды өткөрүү баскычында “Лонг-Хай” ЖЧКсынын тендердик наркы, 2015-жылдын 4-кварталындагы бааларды кайрадан эсептөөдө курулуш-куроо иштеринин сметалык наркынан 1 098 612,9 миң сомго ашырылган.

ЖЧД тарабынан бул факт боюнча аудиттин корутундусуна карата Эсептөө палатасына каршы пикирин жөнөтүүгө байланыштуу, Эсептөө палатасы тарабынан комиссия түзүлгөн.

Ошону менен бирге, комиссиянын корутундусунан улам, бир беткей жыйынтыкка келүү мүмкүн эмес. Буга байланыштуу, ушул отчетту укук коргоо органдарына жөнөтүүнү максатка ылайыктуу деп эсептейбиз.

13. «Балыкчы-Чолпон-Ата-Корумду» авто жолун (133,6 млн. АКШ доллары, 128,7 млн. АКШ доллары жана 143,0 млн. АКШ доллары) реконструкциялоо боюнча аудитке берилген болжолдуу сметалык нарк, тиешелүү негизделген эсептөөлөр менен тастыкталган эмес.

14. “Лицензиялык-уруксат берүү тутуму жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамын бузуу менен, «Бишкек-Ош» авто жолунун Башкы дирекциясы тарабынан №956 ДЭУ жана №5 ДЭУ авто жолунун курулушуна подрядчы катары бул иш боюнча лицензиясы жок «Жазы» ААКсы тартылган.

15. 2017-жылы ЖЧДнын борбордук аппаратында республикалык бюджеттин каражаттарын үнөмдөө эсебинен, кызматкерлердин ишин жеке баалабастан туруп, 1 378,7 миң сом сый акы төлөнгөн (бош кызмат орду дайыма болуу менен).

16. “Бишкек–Нарын–Торугарт” автомобиль жол башкармалыгында жана анын жол пайдалануу мекемелеринде, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 27.04.2015-жылдагы №258 токтому менен бекитилген, “Оор жумуштар жана зыяндуу, же эмгек шарттары кооптуу жумуштар үчүн кошумча төлөмдү белгилөөнүн тартиби жөнүндө” Жобонун талаптары сакталбастан, компьютерде иштелгендиги үчүн кызматкерлердин эмгек акыларына 396,0 миң сом суммасындагы негизги кошумча төлөмдөр жүргүзүлгөн (буйрук чыгаруу менен 2017-жылдын 3-кварталынан тартып, жогоруда көрсөтүлгөн Жобого ылайык келтирилген).

17. Талас областынын №3 регионалдык бөлүмүндө:

- №16 ДЭУда мамлекеттик сатып алуулар боюнча эксперттин кызмат көрсөтүүсү үчүн, капиталдык оңдоого каралган каражаттардын эсебинен 42,3 миң сомго төлөм жүргүзүлгөн.

18. «Кыргызаэронавигация» Мамлекеттик ишканасында дайыма бош кызмат орундарынын болгондугунун эсебинен ишкана кызматкерлерине 1 505,0 төлөм жүргүзүлгөн (бул кызматтарды айкалыштыргандыгы үчүн). Ошондой эле, кызматкерлерге материалдык дем берүү жана сыйлоо жөнүндө колдонуудагы жободогу кошуп эсептөө шарттарын жана аткарылган тапшырмалардын маанилүүлүгүн, мөөнөттүүлүгүн, татаалдыгын жана сапатын жана башка критерийлерди эске алуу менен, кошуп эсептөө жана материалдык дем берүүнү төлөө шарттарын карабастан, жаматтык келишимге ылайык, кызматкерлерге 70 255,3 миң сом сыйлык кошуп эсептелген, квартал сайынкы сыйлыктар - 66 812,0 миң сом.

19. ЖЧДнын борбордук аппаратында:

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 16.05.2011-жылдагы №224 “Бюджеттик мекемелерде бухгалтердик эсепти уюштуруу боюнча” Жобону бузуу менен, транспорттук каражаттарга карата запчастарды, тетиктерди, агрегаттарды ж.б. деталдарды эсепке алуу карточкасы жүргүзүлбөйт. Ошондой эле, эсептен чыгарылган запастык бөлүктөр эсеп боюнча кириштелбейт жана металлломго өткөрүлбөйт. 2017-жылы 239,1 миң сомго сатылып алынган кеңсе жабдуусу “Баасыз тез эскирүүчү буюмдар” эсебине негизсиз киргизилген;

- транспорт каражаттарына жол баракчаларын тариздөөгө тартиби дайыма сакталбайт;

- 2017-жылга «Лонг Хай» ЖЧКсынын сертификаты боюнча (авансылык төлөм жана иштин сапаты үчүн кепилдик суммасы) кармалган 140 479,1 миң сом жана 2018-жылдын 1-жарым жылдыгындагы - 54 037,6 миң сом суммалары бухгалтердик эсеп боюнча көрсөтүлгөн эмес жана эсепке алынган эмес (аудиттин жүрүшүндө 02.07.2018-жылдагы өз ара эсептешүүнүнүн салыштыруу актысына ылайык эсеп боюнча көрсөтүлгөн);

- ушундай эле, «Kyrgyz TREC International» Консалтинговой Компаниясынан 752,5 миң сомго кармалган 2% бухгалтердик эсеп боюнча көрсөтүлгөн эмес жана эсепке алынган эмес (аудиттин жүрүшүндө эсеп боюнча көрсөтүлгөн).

20. Ушул кезге чейин, Талас областындагы №3 регионалдык бөлүмдүн №47 ДЭУ (2008-жылдан бери) жана №48 ДЭУ (2010-жылдан бери) пайдаланган “НИВА 21213” маркасындагы автомашина Транспорттук каражаттарды каттоо департаментинен каттоодон өткөн эмес

21. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 24.11.1998-жылдагы №765 “Кыргыз Республикасындагы автомобиль жолдорун классификациялоо жана номерлөө тартиби жөнүндө” токтомун бузуу менен, ушул кезге чейин, Казакстан Республикасынын аймагында турган, жалпы узундугу 48 км болгон «Отар-Кыргызстан-Тогуз-Чиганак» авто жолу Чүй областынын №1 регионалдык бөлүмүнүн ДЭУ №958 балансынан чыгарылган эмес.

22. ЖАБ АЖБда КММларды негизсиз эсептен чыгаруу аныкталган: ДЭУ-12 - 4,7 миң сомго 126 литр, ДЭУ-31 - 7,4 миң сомго 200 литр, ДЭУ-50 - 4,2 миң сомго 125 литр (аудиттин жүрүшүндө бардык сумма кайтарылган).

23. ЖАБ АЖБдагы ДЭУ-52де чегерилүүгө тиешелүү запастык бөлүктөрдүн ченемден ашык калдыктары 37,7 миң сомду түзгөн.

24. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 03.11.2011-жылдагы №694 “Бюджеттик мекемелерди финансыллоодо жылдык отчеттор боюнча эсептөөлөрдө товардык-материалдык баалуулуктардын нормативден ашыкча запастарын жана каражаттар калдыктарын эсепке алууну жүргүзүүнүн тартиби жөнүндө” Нускамасына ылайык, 2017-жылдын аягында калдыктарда эсептелген ТМБлардын ченемден ашык корлору 2018-жылы каржылоодо эсепке алынган: “Бишкек–Нарын–Торугарт” АЖБ жана анын жол пайдалануу

мекемелеринде - 5817,4 миң сом, Автомобиль, суу транспорту жана габариттүү салмакты контролдоо агенттигинин борбордук аппаратында - 1180,5 миң сом.

25. Аудит тарабынан негизги каражаттар жана товардык-материалдык баалуулуктар (ТМБ) 12,8 миң сомго кем чыккан, анын ичинде Ысык-Көл областынын №4 Регионалдык бөлүмүнүн №3 ДЭУда - 1,8 миң сом, «Бишкек-Ош» авто унаа жолунун Башкы дирекциясынын №9 ДЭУда - 11,0 миң сом (аудиттин жүрүшүндө калыбына келтирилген).

26. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 22.07.2014-жылдагы №407 токтомун бузуу менен, «Кыргызаэронавигация» мамлекеттик ишканасы негизги каражаттарды сатуудан түшкөн 408,7 миң сом өлчөмүндөгү каражаттарды республикалык бюджетке которгон эмес (аудиттин жүрүшүндө которулган).

27. «JAICA» Япония эл аралык кызматташуу агенттигинен 2011-жылы акысыз негизде алынган «VIMS» жабдуусу ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоор» эсебинде катталган эмес (негизги каражат катары). Бул аппарат менен жолдордун тегиз эместигин жана инженердик эсептерди өлчөө жыйынтыгы таанылуусуз жана анык эмес катары калган, буга себеп катары «Кыргызгосстандарт» сертификатынын жоктугу болгон.

28. Министрликтин борбордук аппаратын эсепке алуу боюнча «Акфорта» ЖЧКсында 2015-жылдын октябрынан тартып 4 140,0 миң сом дебитордук карыз (Россия гранты) эсептелген (келишимдин жалпы суммасынан 50% өлчөмүндө аванстык төлөм чегерилген - 8 263,7 миң сом).

29. «Акфорта» ЖЧКсы «Электрондук транспорттук контроль» автоматташтырылган маалымат системасын колдонууга киргизүү боюнча ишти өз убагында аткаргандыгына карабастан, КРТжанаЖМ азыркы учурга чейин бул программалык камсыздоону колдонууга киргизген эмес жана толук көлөмдө кабыл алган эмес.

30. Министрликтин борбордук аппаратынын насыялык карызынын курамында 4 516,8 миң сом, «Elgar Grup Development Ltd» компаниясынын атына 3 934,5 миң сом карыз аныкталган («Электрондук айыл» долбоору боюнча алынган ИКТ жабдуусу үчүн).

31. Азыркы учурга чейин ЖжанаТМ жана «Elgar Grup Development Ltd» компаниясы ортосунда 14302,5 миң сомго алынган жабдууну кабыл алуу-өткөрүп берүү жол-жобосу жүргүзүлгөн эмес, ал 2014-жылдан тартып Министрликтин кампасында сакталып, бара-бара моралдык жактан эскирүүдө (УКМК кылмыш ишин козголгондугуна байланыштуу).

32. №4 Регионалдык бөлүмдүн №35 ДЭУнун эсеби боюнча, 23.08.2017-жылдагы №79 жолго асфальт-бетон төшөө боюнча жол-курулуш иштерин аткарууга түзүлгөн келишим боюнча алдын ала төлөөлөрдү ишке ашыруунун натыйжасында келип чыккан, өз ара эсептешүүнү текшерүү актысы менен тастыкталбаган «За Прогресс» ЖЧКсынын 5 000,0 миң сом дебитордук карызы аныкталган (пайдаланууга берүү мөөнөтү – 01.10.2017-жыл). ДЭУ №35 тарабынан «За Прогресс» ЖЧКсынын алыш-бериш эсебине чегерилген 5 000,0 миң сом алдын ала төлөө, Кыргыз Республикасынын Финансы миинистрлигинин 2015-жылдын 14-октябрындагы N 175-б буйругу менен

бекитилген, “Конкурстук табыштамаларды баалоо боюнча методикалык нускаманын” жана келишимдин 2.2-пунктунун шарттарын бузуу менен, банктык кепилдикти же күрөөнү камсыздабастан жүргүзүлгөн.

33. ЖАБ АЖБнын ДЭУ-12 эсеби боюнча 2015-жылдан тартып Мамлекеттик ондоо-курулуш башкармалыгынын 108,2 миң сом өлчөмүндө дебитордук карызы бар (салыштыруу актысы жок), ал боюнча азыркы учурга чейин кайтаруу боюнча доо берилген эмес.

34. ЖАБ АЖБнын ДЭУ-17 эсеби боюнча 2007-жылдан тартып «Эрбешимхан» ЖЧКсынын 2 594,4 миң сом дебитордук карызы эсептелген, ал ар башка инстанциялардагы соттордун чечими менен, ошол ДЭУнун пайдасына канааттандырылган (ПЛУАД-6 начальнигинин жоопкерчилигине карата козголгон кылмыш иши, анын каза болгондугуна байланыштуу токтотулган).

35. «Ош-Сары-Таш-Эркештам» АЖБ эсеби боюнча 2008-жылдан тартып «Эрбешимхан» ЖЧКсынын 7 798,0 миң сом дебитордук карызы эсептелген, ал Ош областынын райондор аралык сотунун 15.08.2011-жылдагы чечими менен, «ОСИ» АУДдын пайдасына канааттандырылган. Ошондой эле, бул башкармалыктын ДЭУ-37 эсеби боюнча ГДАД “Бишкек-Ош” Жалал-Абад курулуш башкармалыгынын салыштыруу актысы менен тастыкталбаган КММ үчүн 116,0 миң сомго дебитордук карыз эсептелген.

36. Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдук агенттигинин борбордук аппаратынын эсеби боюнча 2014-жылдан тартып ЛТУС КРТжанаЖМ атына 3,2 миң сом, 2015-жылдан тартып «Пятерка плюс» ЖЧКсынын атына - 14,1 миң сом дебитордук карыз эсептелген.

37. «Кыргызаэронавигация» МИ эсеби боюнча 3 жылдан ашык мөөнөткө ээ, жалпы 2 893,5 миң сом суммасында мөөнөтү өткөн дебитордук карыз эсептелген.

38. “Бишкек–Нарын–Торугарт” автоунаа башкармалыгынын №34 ДЭУда аудиттин жүрүшүндө “Авангардстрой” ЖЧКсы түзүлгөн келишимдин шарттарын аткарбагандыгы үчүн, чегерилген туум 59,3 миң сомду түзгөн (эсеп боюнча дебитордук карыз - 593,5 миң сом).

39. Жарандык авиация агенттигинде 2215 «Башка кызматтарды сатып алуу» беренеси боюнча 2004-жылдан тартып 12 605,9 миң сомго төлөнбөгөн насыялык карыз эсептелген: анын ичинен: «Кыргызаэронавигация» МИ - 7 498,9 миң сом, «Манас» Эл аралык аэропорту” ААКсы - 4 659,3 миң сом «Неман» ЖЧКсы - 447,7 миң сом.

40. Аудит тарабынан толук таризделбеген документтер боюнча иш сапарга чыгымдардын жана отчет берилүүчү суммалардын негизсиз орду жабылгандыгы фактылары аныкталган: ЖЧД борбордук аппараты – 47,1 миң сом (аудиттин жүрүшүндө калыбына келтирилген – 47,1 миң сом), ЖАБ АЖБ – 1,0 миң сом (аудиттин жүрүшүндө калыбына келтирилген), ЖАБ АЖБ ДЭУ-17 - 3,8 миң сом (аудиттин жүрүшүндө калыбына келтирилген), №3 Регионалдык бөлүмүнүн №19 ДЭУ – 54,5 миң сом (аудиттин жүрүшүндө калыбына келтирилген - 28,4 миң сом).

41. Автомобиль, суу транспорту жана габариттүү салмакты контролдоо агенттигинин борбордук аппаратынын кызматкерлерине 40,1 миң сомго иш сапарга чыгымдар толук төлөнгөн эмес (аудиттин жүрүшүндө кызматкерлерге кайтарылган)

Инвестициялык долбоорлорду жүзөгө ашыруу боюнча

42. «Түндүк-Түштүк альтернативалуу жолун куруу, Казарман-Жалал-Абад участогу (291км-433км) жана Балыкчы – Арал участогу» (183+500км-195+486км) долбоору боюнча №1 өзгөртүү тууралуу буйрукка ылайык, Фаза-1 «Казарман – Жалал-Абад» участогун курууну 25 км.ге чейин кыскартуу менен, контракттын баштапкы баасы 201,6 миң сомго көбөйтүлгөн.

43. Жол кыймылынын коопсуздугун камсыз кылууга багытталган алдын ала каралбаган курулуш иштери боюнча жаңы контракт долбоору жалпы 56,5 млн. долларын наркында иштелип чыккан.

44. Фаза 1 участогу боюнча аткарылган иштер көлөмү долбоорду жүзөгө ашыруудан тартып 264 083,0 миң АКШ долларын же жалпы наркынын 66,0%ын түзгөн, мында убакыттын 80,0%ы кеткен.

45. Инженер иш жүзүндө аткарылган иш көлөмүн эске алуу менен, төлөмдөр графигин өзгөртүү тууралуу чечимди өз убагында кабыл албагандыктан (14.4-п, Контракттын Жалпы Шарттары) Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин белгиленген графиги (379 989,6 миң АКШ доллары) иш жүзүндө жүргүзүлгөн төлөмгө дал келбейт (259 992,9 миң АКШ доллары).

46. Көпүрө салуу жана монолиттик темир-бетон конструкцияларды орнотууга IPC-5 сертификатынын иш көлөмүнүн ведомостторуна тандалма аудиттин жүрүшүндө (№6 ведомосттун 6-8-пункту боюнча) “China Road and Bridge Corporation” жолдорду жана көпүрөлөрдү куруу боюнча Кытай корпорациясынын подрядчысынын иши 776 АКШ долларына ашырылгандыгы аныкталган.

Ошондой эле, аудит тарабынан 151 330 АКШ долларында дефект иштеринин жалпы наркы аныкталган (04.12.2018-жылдагы актыга ылайык 151330 доллары суммасына четтетилген).

47. «Жалпы чыгымдар» беренеси боюнча түзүлгөн контрактка ылайык, 7 862,6 миң АКШ долларында каражаттар каралган, 2017-жылга чыгымдар 554,7 миң АКШ долларын, долбоор башталгандан тартып (өсүү жыйынтыгы менен) - 6 655,3 миң АКШ долларды түзгөн.

Аудитке бул берене боюнча подрядчы отчеттук маалыматтарды жана тиешелүү маалыматты берген эмес, анткени, «Чайна Роуд» корпорациясы түзүлгөн контракттык келишимдин «Белгиленген наркы» деген 3-беренеге шилтемелеген.

48. Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 20.08.2014-жылдагы №334-б буйругунун 3-пункту, тактап айтканда, республикалык бюджеттин эсебинен ТжанаЖМ долбоорду тескөө (операциялык чыгымдар) жана мамлекеттик архитектуралык-курулуш, техникалык жана автордук көзөмөл боюнча кызматтарды тескөө

боюнча чыгымдарды каржылоо бөлүгү аткарылган эмес. Кыргыз Республикасы ТжанаЖМнын демилгеси жана Финансы министрлигинин жактыруусу боюнча «Алдын ала каралбаган сарптоолор» беренесиндеги каражаттардан пайдалануу чечими кабыл алынган, мында 08.07.2013-жылы түзүлгөн №EXMB/KG/OBI-04 контракттын 4-беренесинде – контракттык баадан 1%, анда белгиленбеген күтүүсүз иштерге каралган. ТжанаЖМнын каттарынын негизинде подрядчы «Чайна Роуд» корпорациясы долбоор башталгандан тартып, «Алдын ара каралбаган чыгымдар» беренесинен эсебинен төмөнкү суммадагы каражаттарды эсептерге чегерген: ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоорго» консультациялык кызматтар үчүн - 2 267,8 миң АКШ долл., ГРИП МТИД долбоорду тескөө боюнча чыгымдарга - 270,5 миң АКШ долл.

49. «Түндүк-Түштүк альтернативалуу автожолун куруу, Арал-Казарман (195 км - 291 км) участогу» Фаза-2 долбоору боюнча жерди кошумча изилдөөнүн жыйынтыгы боюнча №1 өзгөртүү киргизүү жөнүндө буйрук чыгарылып, анда контракттын жалпы наркын 5,9 миң АКШ долларына азайтуу каралган. Бул буйрукка көпүрө курууга каражаттарды 30 697,2 миң АКШ долларына көбөйтүү жана 4 тоннелди курууга каражаттарды 18 471,6 миң долларга кыскартуу бөлүгүнө түзөтүүлөр киргизилген. 4 тоннелди куруу Сейсмология институтунун жаңыртылган маалымкатына ылайык токтотулган, демек, мурда иштелип чыккан 924,0 миң АКШ долларындагы долбоордук-сметалык документтер (экспертизадан өткөн жана кабыл алуу-өткөрүп берүү актысы боюнча кабыл алынган) талап кылынбастан калган.

50. АӨБ тарабынан бөлүнгөн каражаттардын тартыштыгынан (100,0 млн. АКШ долл, зарыл сумма - 115,1 млн. АКШ долл.) «Бишкек-Кара-Балта» авто жолунун бөлүгү (АӨБ менен макулдашуу боюнча) 7,4 км.ге кыскартылган. Бул участка реабилитациялоо/реконструкциялоонун тендердик наркы 92,1 млн.долларды түзгөн.

51. «ЦАРЭС 3 коридорун өркүндөтүү (Бишкек-Кара-Балта участогунун Бишкек-Ош автожолу (15,9 км – 61 км), Фаза 4» долбоору боюнча алдын ала каралбаган чыгашалардын белгиленген 9 206,0 миң АКШ доллары суммасы, негиздүү кылдат эсептер менен тастыкталган эмес.

52. Контракт суммасынан 3% өлчөмүндө аралык төлөм сертификаттарынын минималдуу суммасы жөнүндө атайын шарттары (14.6-п.) каралгандыгына карабастан, подрядчы 2017-жылдын декабрь айында 1 325,4 миң АКШ доллары же 1,89% №1 сертификатты төлөөгө берген. Ошондой эле, бул сертификатка подрядчы тарабынан консультанттын макулдугу боюнча иш берүүчүнүн уруксатын алуусуз, контрактта каралбаган 79,6 миң АКШ долларына кошумча иштер кошулган («Variation» катары).

53. Коммерциялык банкта пайыздык эсеп боюнча акча каражаттар калдыгына чегерилген пайыздардан киреше 13,6 миң АКШ долларын түзгөн (аудиттин аягында 10.08.2018-жылдагы №1 төлөм ташрымасы менен калыбына келтирилген), (КРУБ курсу боюнча 935,0 миң сомго).

54. Азыркы учурга чейин подрядчыны тандоо боюнча тендердик жол-жоболор созулуп кеткендигинен улам, 72,0 млн. АКШ долларындагы

«Маданият – Жалал-Абад» участогу боюнча долбоорду жүзөгө ашыруу иши баштала элек (Кыргыз Республикасынын Өкмөтү менен Евразия Өнүктүрүү Банки ортосунда 20.03.2014-жылы түзүлгөн насыялык келишим, 01.07.2014-жылдагы №105 Кыргыз Республикасынын Мыйзамы менен ратификацияланган).

55. «Тараз-Талас-Суусамыр автожолун реабилитациялоо, Фаза III, км 75-105» долбоору боюнча аудит тарабынан жалпы 155,5 миң АКШ доллары суммасында материалдар жана дефект иштери үчүн каражаттар негизсиз төлөнгөндүгү түрүндө бузуулар аныкталган (аудиттин жүрүшүндө кайтарылган).

56. “Бишкек-Нарын-Торугарт автожолун реабилитациялоо, 272-365 км” (3500 км аралыктагы) долбоору боюнча асфальт-бетон төшөлмөсү катмарынын тегиздиги ИИИнин “Кыргызжолтрансдолборунун” текши эместик эл аралык индекси боюнча (IRI) инженердик корутундунун натыйжасында, канааттандыраарлык эмескатары бааланган иштердин наркы 1867,7 миң АКШ долларын түзгөн (аудит аяктаганда 18.06.2018-жылдагы аткарылган иштердин актысын түзүү менен, подряддык компания тарабынан курулуш ишинин дефектери четтетилди).

57. «Бишкек-Нарын-Торугарт автожолун реабилитациялоо, 272-365 км» долбоору боюнча 66,2 миң долларга дефекттик курулуш иштерине жол берилген (аудит аяктаганда 18.06.2018-жылдагы аткарылган иштердин актысын түзүү менен, подряддык компания тарабынан курулуш ишинин дефектери четтетилди).

58. “Бишкек–Нарын–Торугарт” автоунаа башкармалыгынын жол-эксплуатациялоо мекемелеринде жана Талас областынын №3 регионалдык бөлүмүндө «Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын талаптарынын мамлекеттик сатып алуулардын жылдык планын түзүү, милдеттүү түрдө мониторинг жүргүзүү, сынак катышуучуларына иш тажрыйбасынын болушу жөнүндө талап коюу, товарларды, иштерди жана кызмат көрсөтүүлөрү сатып алуу боюнча аткарылган иштер көлөмү, техникалык жана финансылык мүмкүнчүлүктөрүн, чыгымдын келип чыкпашы, жүгүртүү каражаттарынын жетиштүү болушу боюнча бөлүгү сакталбай келет. Ошондой эле, Талас областынын №3 регионалдык бөлүмүндө 1 004,4 миң сомго товардык-материалдык баалуулуктарды сатып алуу веб-порталда конкурс жөнүндө кулактандырууну жайгаштыруусуз жүргүзүлгөн.

59. «Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын талаптарын бузуу менен, ЖАБ АЖБ түзүмдүк бөлүмдөрү сатып алууларды пландаштыруу жана планын түзүү баскычында, сатып алынуучу товарлардын бааларына мониторинг жүргүзгөн эмес. Жабдуучулар жана подрядчылар менен келишим түзүүдө айып пул санкциялары каралган эмес.

60. Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдук агенттиги тарабынан веб-порталда сынак жөнүндө кулактандырууну жайгаштыруусуз, түздөн-түз келишим түзүү ыкмасы менен, 540,0 миң сомго кызмат көрсөтүүлөр жана товарлар сатылып алынган.

61. «Кыргызаэронавигация» МИ «Вилла» ЖЧКсы подрядчыга 06.09.2017-жылы түзүлгөн № КАН 17184 келишим шарттарына ылайык, 71,7 миң сомго туум чегерилген эмес жана өндүрүлгөн эмес. Ошондой эле, ишкана тарабынан Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Мамлекеттик мүлктү башкаруу фондусунун эсептешүү эсебине жеткире чегерилген эмес (кийин республикалык бюджетке багыттоо менен) пайдадан алынган сумма 9 000,0 миң сомду түзгөн (06.06.2018-жылдагы №00738 жана 00739 төлөм тапшырмаларынын негизинде чегерилген).

62. Талас областынын №3 регионалдык бөлүмүнүн №19 ДЭУда Башкы китеп жүргүзүлгөн эмес (аудиттин жүрүшүндө тиешелүү бухгалтердик өткөрүүлөрдү көрсөтүү менен ачылган) жана бул программаны сунуштоочу келишимдик милдеттенмелерди аткарабагандыктан, 1-С автоматташтырылган программасына бухгалтердик эсеп которулган эмес.

63. №1 регионалдык бөлүмүндө жана ЖАБ АЖБ түзүмдүк бөлүмдөрүндө азыркы учурга чейин «1-С» маалыматтык бухгалтердик программасы толук жайылтылган эмес (780,0 миң сом каражат чыгымдалган).

64. **Эсептөө палатасынын Бишкек шаары, Чүй жана Талас областтары боюнча аймактык бөлүнүшүндө** ТжанаЖМнын 5 ведомствого караштуу уюмдарында аудит жүргүзүлүп, алардын жыйынтыгы боюнча төмөнкүдөй каржы бузуулары аныкталган:

- «Талас областтык автовокзалдар, автостанциялар жана автокассалар ишканасы» МИде ижара төлөмү боюнча дебитордук карызды эсепке алуу боюнча 194,9 миң сом жашырылган;

- «Бишкек автовокзалы» МИде КММны ашкере эсептен чыгаруу 11,4 миң сомго 280 литрди түзгөн;

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 22.02.2011-жылдагы № 62 «Мамлекеттик ишканаларды башкарууну өркүндөтүү жөнүндө» токтомунун талабын бузуу менен, республикалык бюджетке таза пайдадан 50% - 1987,3 миң сом чегерилген эмес: алардын ичинен «Бишкек автовокзалы» МИ - 1948,4 миң сом (калыбына келтирилген - 200,0 миң сом), «Чыгыш автовокзал» МИ - 11,1 миң сом (калыбына келтирилген), «Талас областтык автовокзалдар, автостанциялар жана автокассалар ишканасы» МИ - 27,8 миң сом;

- «Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамын бузуу менен, тендер өткөрүүсүз 636,0 миң сомго товарлар, жумуштар жана кызмат көрсөтүүлөр сатылып алынган, алардын ичинен: «Бишкек автовокзалы» МИ - 454,0 миң сом, Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдук агенттигинин Чүй аймактык башкармалыгы - 182,0 миң сом;

- «Чыгыш автовокзал» МИде жана Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдук агенттигинин Талас аймактык башкармалыгында Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын 23.07.1994-жылдагы №1/7 «Кыргыз Республикасында касса операцияларын жүргүзүү тартиби жөнүндө» Нускаманы бузуу менен, сигнализация орнотулган касса катары каралган өзүнчө жай жабдылган эмес;

- Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдук агенттигинин Чүй аймактык башкармалыгы тарабынан 209,0 миң сомго сатылып алынган рациялар азыркы учурга чейин пайдаланууга берилген эмес. Мындан тышкары, аудит жүргүзүлгөн жылы Агенттиктин айрым кызматкерлерине милдеттерди айкалыштырып иштөөсү үчүн, кызматтык эмгек акынын 70% өлчөмүндө кошумча төлөм жүргүзүлгөн;

- Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдук агенттигинин Талас аймактык башкармалыгында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 03.11.2011-жылдагы № 694 токтому менен бекитилген «Бюджеттик мекемелерди каржылоодо товардык-материалдык баалуулуктардын ченемден ашык запасын жана каражаттар калдыгын эсепке алуу жана жылдык отчеттор боюнча эсептерди жүргүзүү тартиби жөнүндө» Нускамага ылайык, эсепке алынууга тийиш болгон товардык-материалдык баалуулуктардын ченемден ашык запасы 139,6 миң сомду түзгөн.

65. Эсептөө палатасынын Ысык-Көл жана Нарын областтары боюнча аймактык бөлүнүшүндө ТжанаЖМнын 12 ведомствого караштуу бөлүмдөрүндө аудит жүргүзүлүп, алардын жыйынтыгы боюнча төмөндөгүдөй каржы бузуулары аныкталган:

- Жумгал районунун № 24 ДЭУда 12,6 миң сомго *жетишсиз болуп чыккан* ТМБ (295 литр дизель отуну) (калыбына келтирилген);

- 111,2 миң сомго *негизсиз төлөнгөн эмгек акы*, алардын ичинен: Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 27.04.2015-жылдагы №258 токтому менен бекитилген «Оор жумушту аткаруу жана зыяндуу же кооптуу эмгек шарттарында иштөө үчүн кошумча төлөм белгилөө тартиби жөнүндө» Жобонун талаптарын сактоосуз, төмөнкү бөлүмдөрдө компьютерде иштөө үчүн үстөк акылар негизсиз белгиленип, төлөнгөн: Нарын районунун №8 ДЭУда - 28,3 миң сом, Тогуз-Торо районунун № 18 ДЭУда - 24,4 миң сом, Ат-Башы районунун № 20 ДЭУда - 26,1 миң сом, Жумгал районунун № 24 ДЭУда - 17,4 миң сом (17,4 миң сом калыбына келтирилген).

Тогуз-Торо районунун № 18 ДЭУсу Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 332-беренесин бузуу менен, № 18 ДЭУнун кампачысына негизсиз 15,0 миң сом суммасында айкалыштырып иштөө үчүн үстөк акы төлөнгөн;

- 14,8 миң сомго *иш сапарга чыгымдарды негизсиз эсептен чыгаруу*, алардын ичинен Кочкор районунун №14 ДЭУда - 3,2 миң сом, Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдук агенттигинин Ысык-Көл аймактык башкармалыгында – 11,6 миң сом;

- 678,2 миң сомго *курулуш-куроо иштеринин көлөмүн ашыруу*, алардын ичинен: Нарын районунун №8 ДЭУда - 12,6 миң сом, Кочкор районунун № 14 ДЭУда - 5,3 миң сом (аудиттин жүрүшүндө калыбына келтирилген - 2,5 миң сом), Акталаа районунун №15 ДЭУда - 415,9 миң сом (ЖЧКнын насыялык карызынан алуу жана өз ара эсептешүүнүн салыштыруу актысын түзүү менен, аудиттин жүрүшүндө калыбына келтирилген), Тогуз-Торо районунун №18 ДЭУда - 88,2 миң сом (насыялык карызынан алуу аркылуу калыбына келтирилген), Ат-Башы районунун №20 ДЭУда - 5,7 миң сом, Жумгал

районунун №24 ДЭУда - 140,3 миң сом (22.05.2018-жылы өз ара эсептешүүнүн салыштыруу актысын түзүү менен, 108,1 миң сомго насыялык карыздан алуу аркылуу 32,2 миң сомго мастердин эсебинен калыбына келтирилген), Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдук агенттигинин Нарын аймактык башкармалыгында 10,2 миң сом;

- *дебитордук карызды эсепке алуу боюнча жашырылган* 1593,5 миң сом (аудиттин жүрүшүндө түзөтүүчү бухгалтердик өткөрүүлөр берилген), алардын ичинен: Нарын районунун №8 ДЭУда - 579,8 миң сом, Актала районунун № 15 ДЭУда - 701,9 миң сом, Тогуз-Торо районунун № 18 ДЭУда - 30,0 миң сом, Ат-Башы районунун № 20 ДЭУда - 281,8 миң сом;

- Актала районунун № 15 ДЭУда *насыялык карыз эсеби* 1448,0 миң сомго *жогорулатылган* (аудиттин жүрүшүндө азайтуу жагына түзөтүүчү өткөрүүлөр берилген);

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 03.11.2011-жылдагы № 694 токтому менен бекитилген «Бюджеттик мекемелерди каржылоодо товардык-материалдык баалуулуктардын ченемден ашык запасын жана каражаттар калдыгын эсепке алуу жана жылдык отчеттор боюнча эсептерди жүргүзүү тартиби жөнүндө» Нускамага ылайык, Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдук агенттигинин Нарын аймактык башкармалыгында эсепке алынууга тийиш болгон товардык-материалдык баалуулуктардын ченемден ашык запасы 181,5 миң сомду түзгөн (КММ - 147,4 миң сом, курулуш материалдары - 34,1 миң сом).

66. Эсептөө палатасынын Ош шаары, Ош, Жалал-Абад жана Баткен областтары боюнча аймактык бөлүнүшү тарабынан Тжана ЖМнын 9 ведомствого караштуу бөлүмдөрүндө аудит жүргүзүлүп, алардын жыйынтыгы боюнча төмөндөгүдөй каржы бузуулары аныкталган:

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 25.06.1997-жылдагы №377 «Кыргыз Республикасынын тоолуу жана алыскы аймактарында жашаган жана иштеген адамдарга мамлекеттик колдоо көрсөтүү жөнүндө» токтомунун талабын бузуу менен, негизсиз төлөөлөр 122,4 миң сомду түзгөн, алардын ичинен: Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдук агенттигинин Жалал-Абад аймактык башкармалыгында - 29,4 миң сом, Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдук агенттигинин Ош аймактык башкармалыгында - 93,0 миң сом;

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 03.11.2011-жылдагы № 694 токтому менен бекитилген «Бюджеттик мекемелерди каржылоодо товардык-материалдык баалуулуктардын ченемден ашык запасын жана каражаттар калдыгын эсепке алуу жана жылдык отчеттор боюнча эсептерди жүргүзүү тартиби жөнүндө» Нускамага ылайык, эсепке алынууга тийиш болгон товардык-материалдык баалуулуктардын ченемден ашык запасы 194,3 миң сомду түзүп, анын ичинен: Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдук агенттигинин Ош аймактык башкармалыгында - 154,9 миң сом, Автомобиль, суу транспорту жана габариттүү салмакты контролдоо агенттигинин Баткен аймактык башкармалыгында - 39,4 миң сом;

- «Жалал-Абад автовокзалы» «Кыргыз автобекети» МИнин филиалында 1,2 миң сомго негизсиз эмгек акы төлөөлөр жана 1906,0 миң сом өлчөмүндөгү акча каражаттары негизсиз эсептен чыгарылгандыгы аныкталган;

- «Ош автовокзалы» «Кыргыз автобекети» МИнин филиалында негизсиз эсептен чыгарылган акча каражаттар 8,0 миң сомду түзгөн;

- «Ош-Баткен-Исфана» автоунаа жолдору башкармалыгында каржы бузуулары 185,1 миң сомду түзгөн (калыбына келтирилген), алардын ичинен: зыяндуулугу үчүн негизсиз төлөөлөр - 4,7 миң сом, курулуш-куроо иштеринин көлөмүн жогорулатуу - 180,4 миң сом (аудиттин жүрүшүндө иш көлөмүнөн чыгарылган);

- Кадамжай районунун №46 ДЭУда иш сапарга чыгымдарды негизсиз төлөө 7,3 миң сомду түзгөн (калыбына келтирилген), курулуш-куроо иштеринин көлөмүн жогорулатуу - 39,7 миң сом, насыялык карызды жогорулатуу - 30,3 миң сом. Мындан тышкары, электр энергиясын керектөөдө бузуулар үчүн айып пул санкцияларын төлөө түрүндө бюджеттен жоготуулар 67,4 миң сомду түзгөн;

- Баткен районунун №2 ДЭУда 356,2 миң сомго каржы бузуулар аныкталган (калыбына келтирилген), алардын ичинен: негизсиз иш сапарга чыгымдарды төлөө - 2,9 миң сом, курулуш-куроо иштеринин көлөмүн жогорулатуу - 186,5 миң сом (аудиттин жүрүшүндө иш көлөмүнөн чыгарылган), кошумча чегерилген бюджет кирешеси - 36,0 миң сом (жеке киреше салыгы) жана Социалдык фондго кошумча чегерилген кирешелер - 130,8 миң сом;

- Лейлек районунун №13 ДЭУда 494,5 миң сомго каржы бузуулар аныкталган (калыбына келтирилген), алардын ичинен: 45,0 миң сомдук материалдык баалуулуктарды жана акча каражаттарын негизсиз эсептен чыгаруу, курулуш-куроо иштеринин көлөмүн жогорулатуу - 201,9 миң сом (аудиттин жүрүшүндө иш көлөмүнөн чыгарылган), насыялык карызды жогорулатуу - 247,6 миң сом.

Сунуштар

1. Мурунку аудиттин жыйынтыктары боюнча Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын жазма буйругунун аткарылбаган жана жарым-жартылай аткарылган пункттарын аткаруу камсыздалсын:

- 5.2-пункт: *жарым-жартылай аткарылган*, ченемден ашык корлордун 3 857,6 миң сом калган суммасын республикалык бюджеттин кирешесине калбына келтирилсин;

- 5.3.2 жана 5.3.3-пункттар: «Бишкек-Аэропорт Манас» автожолун капиталдык оңдоо” долбоору боюнча аткарылган эмес, б.а. асфальт бетонду төшөө үчүн 23 131,0 миң сомго негизсиз төлөнгөн сумма кайтарылсын жана «Технотоп» компаниясынын эсебинен жолду тегиздөө боюнча 99 083,7 миң сомдук кемчиликтер четтетилсин;

- 5.4.1-пункт: «Балыкчы-Тамчы-Корумду» автожолун реконструкциялоо долбоору боюнча. «Лонг-Хай» компаниясы тарабынан жолду тегиздөө боюнча 46 033,8 миң сомдук кемчиликтер четтетилсин;

- *б.2-пункт:* ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоордун» балансы боюнча «Кросс Инк» ЖЧКсы үчүн 2142,0 миң сом суммасында дебитордук карыз толук төлөнсүн.

2. 2017-жылдагы отчетто белгиленген каржы бузууларына жол берген кызматтагы адамдардын жоопкерчилиги каралсын жана аудиттин талабы боюнча маалыматтарды жана документтерди өз убагында бербеген, ЖЧБнын жооптуу кызматкерлерине карата тартиптик мүнөздөгү чаралар көрүлсүн («Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 29-беренесин сактбагандыгы үчүн).

3. Төмөндөгүлөр боюнча чаралар көрүлсүн:

- Капиталдык салымдарга жана жолдорду жана көпүрөлөрдү куруу-ондоого бөлүнгөн бюджеттик каражаттарды финансылык жыл ичинде толук өздөштүрүү;

- бардык стандарттарды жана талаптарды колдонуу менен, жол курулушу боюнча методикалык көрсөтмөнү кыска мөөнөттө иштеп чыгуу;

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 29-сентябрындагы № 626 токтому менен бекитилген, «Казыналыктын бирдиктүү эсеп системасындагы атайын эсептерде топтолгон бюджеттик мекемелердин каражаттары жөнүндө» Жобонун, атайын каражаттар боюнча кирешелер жана чыгымдар сметасын бекитүү жана аткаруу бөлүгүн сактоону камсыздоо. Атайын каражаттар боюнча сметаны пландоо, өткөн мезгилде факты жүзүндө келип түшкөн каражаттарды жана атайын каражаттар боюнча күтүлгөн реалдуу келип түшүүлөрдү эске алуу менен жүргүзүү.

4. ***КР ТжанаЖМнын борбордук аппараты*** «Электрондук транспорттук контроль» автоматташтырылган маалымат тутумуну жайылтуу маселесин карасын.

Жол чарба департаменти (ЖЧД):

5. Отчеттук жана ченемдик документтердин маалыматтарынын ортосундагы капиталдык салымдар боюнча аныкталган 310 794,4 миң сом суммасындагы айырманы айкындасын жана негиздесин.

6. Кезектеги жылы «Балыкчы-Тамчы-Чолпон-Ата-Корумду» авто жолун реконструкциялоо боюнча курулуш иштерин каржылоонун негизделген планын иштеп чыксын жана бекитсин. 28.12.2017-жылдагы №4 макулдашуу менен аныкталган мөөнөттө, бул авто жолду реконструкциялоону аяктоо камсыздалсын.

7. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 13.10.2015-жылдагы №508-б буйругун аткаруу менен, ЖЧД Балыкчы-Тамчы-Чолпон-Ата-Корумду» авто жолун реконструкциялоону сапаттуу бирдей долбоорлоону өз учурунда жүргүзүүнү камсыздасын.

ЖЧДнын борбордук аппараты:

8. Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 29.06.2017-жылдагы № 97-б буйругу менен бекитилген, «Мамлекеттик сектордо бухгалтердик эсепти жана отчеттуулукту жүргүзүү боюнча» Жобонун, запчастарды, түйүндөрдү, агрегаттарды жана транспорт каражаттарынын ж.б.

деталдарын эсепке алуу, транспорттук каражаттарга жол баракчаларын тариздөө бөлүгү сакталсын.

9. “Баасыз тез эскирүүчү буюмдар” эсебинде турган 239,1 миң сомдук кеңсе жабдуусу, эсеп боюнча тиешелүү эсепке киргизилсин.

10. «Лонг Хай» ЖЧКсы жана «Kyrgyz TREC International» Консалтинг Компаниясы менен салыштыруу актыларын түзүү жана эсептерди дайыма тастыктоо менен, сертификаттар (авансылык төлөм жана иштин сапаты үчүн кепилдик сумма) боюнча кармалаган суммаларды эсеп боюнча дайыма көрсөтүлсүн.

11. Ар бир кызматкердин ишин жеке баалабастан туруп, сый акыларды төлөөгө жол берилбесин.

12. «Бишкек-Ош» автомобиль жолунун Башкы дирекциясынын №956 ДЭУ жана №5 ДЭУ “Кыргыз Республикасындагы лицензиялык-уруксат берүү тутуму жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамын сакташсын жана жолдорду жана көпүрөлөрдү курууга подрядчы катары лицензиясы жок уюмдарды тартуу практикасын токтотушсун.

13. “Бишкек–Нарын–Торугарт” автомобиль башкармалыгы жана анын жол пайдалануу мекемелери, Нарын областынын №3 регионалдык бөлүмүнүн: №8 ДЭУ, №1 ДЭУ, №29 ДЭУ, №24 ДЭУ кызматкерлерге компьютерде иштегендиги үчүн эмгек акыларына карата кошуп төлөөнү Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 27.04.2015-жылдагы №258 токтому менен бекитилген “Оор ишти аткаруу жана зыяндуу же кооптуу эмгек шарттарында иштөө үчүн кошумча төлөм белгилөө тартиби жөнүндө” Жобого ылайык жүргүзүшсүн.

14. Талас областынын №3 регионалдык бөлүмүнүн №47 ДЭУ жана №48 ДЭУ пайдалануудагы «НИВА 21213» маркасындагы автомашинаны Транспорттук каражаттарды каттоо департаментинде каттоодон өткөрсүн.

15. Чүй областынын №1 регионалдык бөлүмүнүн № 958 ДЭУ Казакстан Республикасынын аймагында жайгашкан №М-015 «Отар-Кыргызстан-Тогуз-Чиганак» (жалпы узундугу – 48 км) авто жолун баланстан чыгаруу маселесин карасын.

16. ЖАБ АЖБ жана анын түзүмдүк бөлүмдөрү КММларды негизсиз эсептен чыгарууга жол бербесин.

17. ДЭУ-52 ошондой эле Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдоо агенттигинин аймактык башкармалыктары (Талас, Нарын, Ош жана Баткен) Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 03.11.2011-жылдагы №694 токтому менен бекитилген “Ченемден үстөк товардык-материалдык баалуулуктардын запасын жана эсептердиги каражаттар калдыгын чегерүү тартиби жөнүндө” Нускаманын талаптарынын сакталышын камсыздашсын.

18. ЖжанаТМнын төмөндөгү бөлүмдөрүндө салыштыруу актысын түзүү жана зарылчылыкка жараша талаптарды коюу менен, эсептелген дебитордук карызды жоюу боюнча иштиктүү чаралар көрүлсүн: №4 регионалдык бөлүмдүн №35 ДЭУ - 5 000,0 миң сом («За Прогресс» ЖЧКсы), ДЭУ-12 ЖАБ АЖБ -

108,2 миң сом (2015-жылдан тартып Мамлекеттик оңдоо-курулуш башкармалыгы), ДЭУ-17 ЖАБ АЖБ - 2 594,4 миң сом (2007-жылдан тартып «Эрбешимхан» ЖЧКсы), «Ош-Сары-Таш-Эркештам» АЖБ - 7 798,0 миң сом (2008-жылдан тартып «Эрбешимхан» ЖЧКсы), ДЭУ-37 «Ош-Сары-Таш-Эркештам» АЖБ - 116,0 миң сом (2016-жылдан тартып ГДАД «Бишкек-Ош» Жалал-Абад курулуш башкармалыгы), Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдоо агенттигинин борбордук аппараты -17,3 миң сом (КР ЖжанаТМ ЛТУС – 2014-жылдан тартып 3,2 миң сом, «Пятерка плюс» ЖЧКсы – 2015-жылдан тартып 14,1 миң сом).

19. №3 регионалдык бөлүмдүн №19 ДЭУ жеткире таризделбеген документтер боюнча негизсиз төлөнгөн 26,1 миң сом командировкалык чыгымдар күнөөлүү адамдардан өндүрүлсүн.

20. № 14 ДЭУ 3,2 миң сомго негизсиз эсептен чыгарылган командировкалык чыгымдарды калыбына келтирсин.

21. курулуш-куроо иштеринин 60,8 миң сомго ашырылган көлөмү подрядчылардын аткарылган иштеринин көлөмүнөн алынсын, анын ичинен: №8 ДЭУ - 12,6 миң сом, № 14 ДЭУ - 2,8 миң сом, № 20 ДЭУ - 5,7 миң сом, №46 ДЭУ - 39,7 миң сом.

22. Кадамжай районунун №46 ДЭУдагы 30,3 миң сом насыялык карызды калыбына келтирүү боюнча чаралар көрүлсүн.

23. **Жарандык авиация агенттиги** 2004-жылдан бери эсептелген, төлөнбөгөн мөөнөтү өткөн 12 605,9 миң сом насыялык карыз боюнча чараларды көрсүн, анын ичинен: «Кыргызаэронавигация» МИ - 7 498,9 миң сом, «Манас» Эл аралык аэропортту» ААсы - 4 659,3 миң сом жана «Неман» ЖЧКсы - 447,7 миң сом.

«Кыргызаэронавигация» МИ:

24. **Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн** 22.07.2014-жылдагы №407 токтомунун, негизги каражаттарды сатуудан түшкөн каражаттарды мамлекеттик бюджетке өз учурунда чегерүү бөлүгү так сакталсын.

25. Бош кызмат орундарынын туруктуу негизде болушунун эсебинен, ишкананын кызматкерлерине үстөк акыны эсептөө практикасы токтотулсун.

26. Аткарылган тапшырмалардын маанилүүлүгүн, мөөнөттүүлүгүн, татаалдыгын жана башка критерийлерди эске алуу менен, кызматкерлерди сыйлоо жана материалдык жактан дем берүү жөнүндө колдонуудагы жобону кайрадан карап чыксын.

27. Салыштыруу актысын түзүү жана зарылчылыкка жараша 2 893,5 миң сомго талаптарды коюу менен, эсептелген дебитордук карызды жоюу боюнча иштиктүү чаралар көрүлсүн, (аэронавигациялык тейлөө кызматы (АТК) - 2 893,5 миң сом, медициналык тейлөө - 70,8 миң сом, ижарачылар: «Со Тел» ЖЧКсы - 457,8 миң сом жана «Актел» ЖЧКсы - 101,6 миң сом).

«Кыргызжолтрансдолбоор» Долбоорлоо-изилдөө институту» МИ:

28. «Балыкчы-Тамчы - Чолпон - Ата - Корумду», 104 км аралыктагы авто жолун реконструкциялоо» долбоорунун жалпы сметалык наркынын ири эсептөөлөрүнө (аудит тарабынан эсептелген айырма - 1 098 612,9 миң сом)

тиешелүү аудиттин корутундуларын тактоо үчүн, бир айлык мөөнөттө жогоруда көрсөтүлгөн ири эсептөөлөрдүн негиздемесин берсин.

29. «JICA» Япония эл аралык кызматташуу агенттигинен кайтарымсыз алынган «VIMS» жабдуусу эсеп боюнча кириштелсин жана аны «Кыргызгосстандартта» сертификациялоо боюнча чараларды көрсүн.

30. Төмөндөгүлөр “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын талаптарын сакташсын:

- “Бишкек–Нарын–Торугарт” автомобиль башкармалыгынын жол-пайдалануу мекемелери жана Талас областынын №3 регионалдык бөлүмү, мамлекеттик сатып алуулардын жылдык плданын түзүү, бааларга мониторинг жүргүзүү, конкурстун катышуучуларына иш тажрыйбасынын болгондугу, аткарган иштеринин көлөмү, техникалык жана финансылык мүмкүнчүлүктөрү, чыгымдарынын жоктугу, жүгүртүүдөгү каражаттарынын жетишсиздиги жөнүндө талаптарды коюуну, конкурс жөнүндө кулактандырууну веб-порталга жайгаштырууну;

- ЖАБ АЖБ түзүмдүк бөлүнүштөрү тарабынан сатып алынуучу товарларга мониторинг жүргүзүү бөлүгүн. Ошондой эле, жабдуучулар жана подрядчылар менен келишим түзүүдө айып пул санкцияларын карашсын;

- Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдоо агенттиги конкурс жөнүндө кулактандырууну веб-порталга жайгаштырууну;

- «Бишкек автовокзалы» МИ жана Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдоо агенттигинин Чүй аймактык башкармалыгы, товарлар, жумуштар жана кызмат көрсөтүүлөрдү сатып алууда милдеттүү түрдө конкурс өткөрү бөлүгүн.

31. *ЖАБ АЖБ түзүмдүк бөлүмдөрү жана №1 регионалдык бөлүм, 1-С бухгалтердик программасын кыска мөөнөттүн ичинде жайылтууну камсыздасын.*

32. **«Талас областтык автовокзалдар, автостанциялар жана автокассалар ишканасы» МИ**де ижара акысы боюнча 194,9 миң сом дебитордук карыз эсеп боюнча көрсөтүлсүн.

33. **«Бишкек автовокзалы» МИ**ге КММ үчүн негизсиз эсептен чыгарылган 11,4 миң сом акча каражаттары калыбына келтирилсин.

34. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Мамлекеттик мүлктү башкаруу боюнча фонддун алыш-бериш эсебине 1776,2 миң сом каражаттарды (таза пайдадан 50%) чегерүү камсыздалсын (кийинчерээк республикалык бюджеттин эсебине багыттоо менен), анын ичинен: *«Бишкек автовокзалы» МИ* - 1748,4 миң сом, *«Талас областтык автовокзалдар, автостанциялар жана автокассалар ишканасы» МИ* - 27,8 миң сом.

35. Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдоо агенттигинин Чүй аймактык башкармалыгы 209,0 миң сомго сатылып алынган рацияны пайдаланууга киргизүү боюнча чараларды көрсүн.

36. *«Чыгыш автовокзалы» МИ жана Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдоо агенттигинин Талас аймактык башкармалыгы, акча каражаттарынын сакталышын камсыз кылсын.*

37. Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдоо агенттигинин Ысык-Көл аймактык башкармалыгы, негизсиз эсептен чыгарылган 11,6 миң сом командировкалык чыгымдарды калыбына келтирсин.

38. Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдоо агенттигинин Нарын аймактык башкармалыгы, 10,2 миң сомго ашырылган курулуш-куроо иштери, подрядчылардын аткарган иштеринин көлөмүнөн алып салсын.

39. Автоунаа, суу транспорту жана салмак-габариттик контролдоо агенттигинин Жалал-Абад жана Ош аймактык башкармалыгы Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 25.06.1997 года №377 “Кыргыз Республикасынын бийик тоолуу жана алыскы аймактарында жашаган адамдарга мамлекеттик колдоо көрсөтүү жөнүндө” токтомунун бийик тоолуу үчүн үстөк акыны төлөө бөлүгүнүн талабын сакташсын.

40. «Кыргыз автобекети» МИнин филиалдарында негизсиз эсептен чыгарылган акча каражаттарын калыбына келтирүү камсыздалсын: «Жалал-Абад автовокзалы» - 1906,0 миң сом жана «Ош автовокзалы» - 8,0 миң сом.

Инвестициялык долбоорлордун ишке ашыруу тобу

41. Контракт наркын 201,6 миң АКШ долларына көбөйтүүгө жана «Казарман – Жалал-Абад» участкасын 25 км.ге кыскартууга алып келген, «Түндүк-Түштүк альтернативалуу жолун куруу, Казарман-Жалал-Абад участогу (291км-433км) жана Балыкчы – Арал участогу» (183+500км-195+486км) 1-Фаза долбоору боюнча жүргүзүлгөн түзөтүүлөрдүн жана өзгөртүүлөрдүн негиздүүлүгүнө экспертизаны жүргүзүү, 08.07.2013-жылы түзүлгөн №EXMB/KG/OBI-04 контракттын шарттарына ылайык келтирилсин.

42. Жалпы наркы 56,5 млн. АКШ долларын түзгөн (жаңы контракттын иштелип чыккан долбооруна киргизилген), жол кыймылынын коопсуздугун камсыздоого багытталган 5 галерея жана Сузак районунда айланып өтүүчү жолду куруу боюнча алдын ала каралбаган чыгымдардын суммасы негизделсин.

43. Контракттын жалпы шарттарынын 14.4-пунктунун Инженер «Түндүк-Түштүк альтернативалуу жолун куруу, Казарман-Жалал-Абад участогу (291км-433км)» долбоорунун Инженери тарабынан, аткарылган иштердин факты жүзүндөгү көлөмүн эске алуу менен, төлөө гарфигин өзгөртүү жөнүндө чечимди өз учурунда кабыл алуу бөлүгү сакталсын.

Аткарылган иштердин көлөмүнөн жолдорду жана көпүрөлөрдү куруу боюнча “China Road and Bridge Corporation” Кытай корпорациясы – подрядчы тарабынан иштин көлөмүн 776 АКШ долларына аныкталган ашыруу, аткарылган иштердин көлөмүнөн алынсын.

44. “China Road and Bridge Corporation” подрядчысы менен, «Жалпы чыгымдар» (ведомость-1) беренеси боюнча 7 862,6 миң АКШ долларындагы каражаттарды чыгымдоо боюнча жеткиликтүүлүктү жана ачыктыкты камсыздоо бөлүгүндө консультация өткөрүлсүн.

45. 08.07.2013-жылы түзүлгөн №EXMB/KG/OBI-04 контракттын талаптары сакталсын жана долбоорду башкаруу менен байланышкан

операциялык чыгымдарга, ошондой эле мамлекеттик архитектуралык курулуш, техникалык жана автордук көзөмөлдөө боюнча кызматтарга төлөө, бул чыгымдардын тиешелүү жөндүүлүгүнө чейин негиздегенге чейин, “Алдын ала каралбаган чыгымдар” беренесинен каражаттарды чыгымдоо жүргүзүлбөсүн.

46. Экономикалык пайдасын аныктоо жана 4 тоннелдин курулушун эстакадалык көпүрөлөрдүн курулушуна алмаштыруудан коопсуздук шарттарын жакшыртуу менен, «Түндүк-Түштүк альтернативалуу жолун куруу, Арал-Казарман участогу (195км-291км)» долбоору боюнча №1 (Вариация-1) өзгөртүү жөнүндө буйрукту эске алуу менен, деталдуу негизделген эсептөө жүргүзүлсүн.

47. ИИИ «Кыргызжолтрансдолбоор» менен биргелешип, кызматтык териштирүү жүргүзүлсүн (зарылчылыкка жараша башка тиешелүү органдарды тартуу менен) жана мында талап кылынбастан калган, 924,0 миң АКШ долларындагы долбоорлоо-сметалык документтерди өткөрүп берүү-кабыл алуу актысы боюнча кабыл алуу жана өткөрүлгөн экспертизага чыгымдалган чыгымдардын жөндүүлүгү баалансын.

48. «Бишкек-Кара-Балта» авто жолун реабилитациялоо/реконструкциялоо долбоору боюнча 9 206,0 миң АКШ долларындагы “Алдын ала каралбаган чыгымдар” суммасы (жыйынтык суммасынан 10% же белгиленген сумма), негизделген деталдуу эсептөөлөр менен аныкталсын.

49. Контракт менен каралбаган кошумча иштерге төлөө, иш берүүчүнүн уруксаты жок жүргүзүлбөсүн. Аткарылган иштердин көлөмү үчүн эсептөө жүргүзүүдө, контракттын атайын шарттары так жетекчиликке алынсын.

50. Евразия өнүгүү банкынын (ЕАӨБ) 72,0 млн. АКШ долларындагы насыялык каражаттарын өздөштүрүү үчүн, «Маданият – Жалал-Абад» участкасын реабилитациялоого/реконструкциялоого подрядчыларды тандоо боюнча тендердик жол-жоболорду өткөрүү тездетилсин.

51. Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 20.08.2014-жылдагы №334-б буйругунун 3-пунктуна ылайык, Кыргыз Республикасынын Транспорт жана жолминистрлигин, долбоорду башкаруу (операциялык чыгымдар) жана мамлекеттик архитектуралык курулуш, техникалык жана автордук көзөмөлдөө боюнча кызматтарга төлөө бөлүгүндөгү чыгымдарды каржылоону камсыздасын. Бул чыгымдарды каржылоо механизм аныктасын.

Аудиттин жыйынтыктары боюнча:

- Кыргыз Республикасынын Президентине – отчет;
- Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешине, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө, Кыргыз Республикасынын Коопсуздук кеңешинин Катчылыгына – отчет;
- Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине – сунуштама;
- Кыргыз Республикасынын Транспорт жана жол министрлигине – отчет, жазма буйрук жана сунуштама;

- Кыргыз Республикасынын Башкы прокуратурасына – отчет жана маалымат жөнөтүлсүн.